

PIPLERKA

Årgang 27

Nummer 1- 1997

UTGITT AV NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING VEST-AGDER

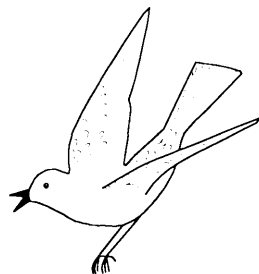
Fylkets fuglevernforening

PIPLERKA

Medlemsblad for:

Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Vest-Agder

Fylkets fuglevernforening

ISSN 0807-1160

Utgiver: NOF avd. Vest-Agder
Postboks 475
4501 Mandal

Postgiro: 0824.03.94341

Bankgiro: 7319.05.08010

Redaktør: Knut Sigbjørn Olsen, Neset 4
4800 Arendal. Tlf: 948 34 578

Formann: Runar Jåbekk, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Piplerka kommer ut med 3 ordinære nummer i året. Årsrapporten fra *Lista Fuglestatjon* utgis som supplement til *Piplerka*. Rapporten kan bestilles hos *Lista Fuglestatjon* og koster kr 40,- (se adresse på nest siste side)

Abonnement:

Abonnementsprisen er kr 100,- Beløpet innbetales til bank eller postgiro. Medlemmer av lokallagene i Vest-Agder mottar *Piplerka* gratis.

Opplag: 400

Trykk: Hegland Trykkeri AS, Flekkefjord

Annonsepriser:

Helside kr 500,- og halvside kr 250,-

Forsiden: Spettmeis av Odd Jørgensen.

NOF Vest-Agder er en fylkesavdeling av *Norsk Ornitologisk Forening* som igjen er en del av den internasjonale fuglevern-organisasjonen *BirdLife International*.

Følgende lokallag sorterer under NOF-Vest-Agder:

NOF Kristiansand lokallag

Postboks 2112 - Posebyen
4602 Kristiansand

Bankgiro: 6319.12.56176

Leder: Birger Westergren, Sømskleiva 11
4637 Kristiansand. Tlf: 38 04 69 87

NOF Mandal lokallag

Postboks 196, 4501 Mandal
Postgiro: 0807.35.69258

Bankgiro: 7319.05.09777

Leder: Gunnar Gundersen, Sånum
4500 Mandal. Tlf: 38 26 54 95

NOF Lista lokallag

Postboks 171, 4560 Vanse
Postgiro: 0803.37.06058

Leder: Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Carl A Jacobsens minnefond

gir tilskudd til fuglevernarbeid.
Søknadsfrist for tilskudd: 31. desember
Bidrag kan sendes bankgiro 7319.42.00096

Redaktøren har ordet:

Så er nok en årgang av Piplerka på vingene - noe forsinket som vanlig. Jeg må bare konstatere, som de fleste redaktører før meg, at det ikke er så lett å få tidsskriftet ut på tida. Når det er sagt må jeg tilføye at det er svært få av lokaltidsskriftene i Norge som kan vise til så god kontinuitet i utgivelsen som vårt blad har hatt. Sammen med Rallus (Møre og Romsdal) og Kornkråka (Hedmark) er Piplerka det eldste lokaltidsskriftet i landet med 27 årganger på nakken. På de neste plassene kommer Krompen (Hordaland), Falco (Rogaland) og Larus Marinus (Aust Agder), alle et år yngre enn Piplerka. Vi i Vest-Agder har også maktet å få ut minst to nummer hvert år helt siden 1973, totalt har det i årenes løp blitt 70 hefter. Det totale sideantallet er det nok ingen andre som kan måle seg med.

Vi må satse på at Piplerka fremdeles skal ligge på topp både i kontinuitet og kvalitet, sammenliknet med de andre lokaltidsskriftene. Det er derfor gledelig at dere lesere støtter opp om bladet i den grad dere har gjort det siste året. Stoffet har kommet inn jevnt og trutt, selv om foreningsaktiviteten i store deler av fylket nok dessverre er på et meget lavt nivå for tiden.

Et lite ønske fra redaksjonens side er imidlertid å få inn noen flere småstykker. De siste heftene har vært preget av få og

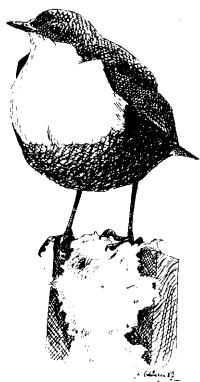
lange artikler, disse vil vi selvfølgelig fortsatt sette pris på å få trykke, men det ville friske bladet veldig opp dersom vi hadde hatt noen flere småstykker innimellom.

En takk rettes også til alle som har tatt seg bry til å legge artiklene inn på data før vi får dem, dette gjør arbeidet utrolig mye lettere for redaktøren. I dette nummeret fikk jeg faktisk alle artiklene på diskett - utrolig greit. Dersom du ikke har tilgang til data er det selvfølgelig fortsatt ingen problem å sende inn manuskriptet på vanlig måte.

Til slutt to ord om årets fugl som er fossekallen, vår nasjonalfugl. Som vanlig skal NOF prøve å få utført en del registreringer og undersøkelser omkring årets fugl, og vi i Vest-Agder skal selvfølgelig være med. Fossekallen er en av de aller

best undersøkte artene i fylket vårt gjennom en årrekke, og det er blant annet avdekket at den har store problemer med å få produsert unger. Mens det i 1997 blir kjørt videre på prosjektene her i fylket er målet for sesongen å få inn nok opplysninger fra resten av landet til å kunne fastslå om nasjonalfuglen har like store problemer andre steder. Dette vil kanskje bringe oss et skritt nærmere svaret på dette problemet.

Knut S Olsen
Lista 20.04.97.

Fossekallen - årets fugl 1997
Tegning: Leif Gabrielsen.

Formannen har ordet:

Delta i fuglekasse-registreringene !

I skrivende stund er våren så vidt på gang, og våre overvintrende småfugler har endelig overskudd til annet enn å skaffe seg mat. Fuglesangen blir mer og mer intens for hver dag som går. Med dette får også vi fuglefolk økt inspirasjon til å komme oss ut i felt. Selv om mange er aktive året rundt, er nå likevel våren ganske spesiell for de fleste.

En tradisjonell og kjær våraktivitet for de fleste av oss er opphenging, vedlikehold og ettersyn av fuglekasser. Jeg vil tro de aller fleste av våre medlemmer har en eller flere kasser. Alle ser jo den store betydning fuglekasser har for hulerugende fuglearter. Ved regelmessige registreringer i kassene kan man i tillegg få svar på en rekke spørsmål. Hvordan varierer for eksempel andelen av de enkelte arter fra år til år? Hvordan varierer hekkesuksessen, og henger denne kanskje sammen med tidlig eller sen hekkestart om våren?

Dette og mye annet kan man få svar på. Dersom et stort antall fuglekasser sjekkes regelmessig over en årrekke kan man i tillegg få klare indikasjoner på bestandsutviklingen til de kassehekkende artene. Man hører jo stadig spekulasjoner om bestandsendringer hos våre vanligste arter. For å kunne sette inn tiltak mot en eventuell bestandsnedgang er man helt avhengig av å påvise at nedgangen er reell. På dette kan altså samtlige fuglekasse-eiere gjøre en innsats.

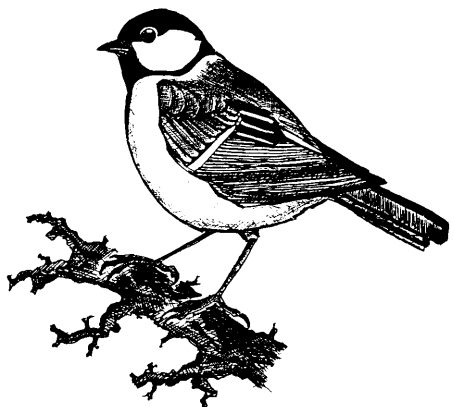
NOF avd. Vest-Agder startet i 1996 en innsamling av hekkedata fra fuglekasser. Responsen var meget god, og data fra nærmere tusen kasser kom inn. Resultatene bearbeides nå, og vil publiseres i Piplerka nr. 2-97. Målet er å få til en årlig rapport i Piplerka, slik at vi etter hvert kan se hvordan de enkelte bestandene utvikler seg. Dette vil være et svært viktig supplement til den bestandsovervåkingen som drives ved Lista Fuglestasjon.

Derfor oppfordrer jeg alle til å delta i årets registreringer. Det er slett ikke nødvendig at du har massevis av kasser. Alle monner drar! Kontakt derfor lokallaget eller Lista Fuglestasjon dersom du trenger skjemaer.

God sommer!

Runar Jåbekk

Mandal 10.04.97

Fugler i Vest-Agder 1995

Av Tellef Barøy Vestøl

Denne rapporten omhandler observasjoner fra 1995 av artene på rapporteringslista for Vest-Agder, med unntak av artene dvergdykker, havhest, skjeand, lercefalk, jaktfalk, vandrefalk, lappiplerke og svarttrødstjert, som vil bli tatt med i sjeldenhetsrapporten. Som vanlig er innrapporteringen meget god i de vestlige kommunene, og mangelfull i de østlige. Dessverre er også rapporteringen fra midtfylket dårligere enn vanlig. Dermed gir sannsynligvis rapporten et mer ufullstendig bilde av forekomsten enn nødvendig for en del arter.

Sjeldenhetsrapporten for 1994 (VESTØL 1996) ga en oppsummering av det som var kjent om forekomsten av de nest sjeldneste artene i Vest-Agder (ikke NSKF-arter). Denne rapporten pretenderer å gjøre det samme for de litt mindre sjeldne artene. I tillegg til oppstilling av observasjonene fra 1995, har de fleste artene fått en kommentar som tar for seg artens historikk og nåværende status i fylket. Rapporten er dermed blitt mye mer omfangsrik enn vanlig, men jeg håper at leserne setter pris på detaljene, eller i alle fall bærer over med dem. For en del arter er kommentaren utelatt. Det gjelder særlig arter som skal rapporteres til LRSK kun fordi NFKF vil ha dem.

Under utarbeidelsen av artskommentarene har jeg benyttet de kilder jeg har kunnet komme over, fra BARTH og COLLETTS avhandlinger langt tilbake på 1800-tallet via fuglehandbøker, tidsskrifter og rapporter til artikler i bygdebøker og aviser. De viktigste kildene er selvsagt tidsskriftene *Sterna*, *Vår Fuglefauna* og *Piplerka*. Direkte kildehenvisninger er stort sett begrenset til de funn som ikke er publisert i HAFORN (1971) eller

i faunistiske rapporter i disse tidsskriftene. Det vil sikkert være en del huller i framstillingen. Enten fordi jeg har gått meg vill i dokumenthaugene, eller fordi jeg ikke har visst om vesentlige publikasjoner. Noen savner kanskje observasjoner som rett og slett aldri har vært rapportert eller publisert! Jeg vil innstendig oppfordre alle som sitter inne med utfyllende opplysninger om å ikke gjøre det lenger! Bruk alle tenkelige midler for å opplyse meg og LRSK om nye fakta.

Følgende forkortelser er brukt i rapporten:

F	= hunn
M	= hann
ind	= individ
ad	= adult (voksen fugl)
juv	= juvenil (ungfugl i første fjædrakt)
imm	= immaturus (ikke voksen fugl)
subad	= subadult (verken juv eller ad)
sy	= syngende
tr	= trekkende
rm	= ringmerket
1K	= fugl i 1. kalenderår
1K+	= fugl i 1. kalenderår eller eldre
2K	= fugl i 2. kalenderår

Etter artsnavnet vil det være angitt hvilke observasjoner som skal rapporteres. F.eks. skal bare hekkefunn av smålom rapporteres. Funn av horneddykker skal i regelen bare rapporteres utenfor Lista, mens for storlom skal bare observasjoner fra månedene november til og med mars, angitt med (11-3), samt hekkefunn rapporteres. Funn av tjeld skal rapporteres i perioden 1. desember t.o.m. 15. februar, osv.

SMÅLOM H

Flekkefjord: 1 par sett Selura og 1 par sett Lundevann mai/juni (GRI). Fuglene fisker i disse vannene og observeres i flukt, åpenbart til og fra hekkeplassene et sted i nærheten.

Navnet "Lomtjønn/Lomtjern" finnes en rekke steder på Sørlandet, og indikerer at smålommen (som oftest foretrekker mindre vann og tønner som hekkeplass) var noenlunde jevnt utbredt som hekkefugl i tidligere tider. BARTH (1957) skriver at smålommen rundt århundreskiftet fantes i mange vann og tjern i Torridal, men at den nå er borte. FOLKESTAD (1994) nevner både jakt (det var skuddpremie på lom i mellomkrigstida), vassdragsregulering, tørrlegging av myrer og tjern, kraftlinjekollisjoner og sammenbruddet i sildebestanden som årsaker til bestandsnedgangen. I tillegg må garnfiske og menneskelig ferdsel nevnes. Dessuten har sur nedbør og fiskedød gjøre det vanskelig for smålommen å etablere seg på nytt. Fra nyere tid er det bare publisert ett konkret hekkefunn fra Vest-Agder, nemlig i Sirdal rundt 1980 (GABRIELSEN *et al* 1983). Men Lars Breistøl (pers. medd.) opplyser at han og broren Osmund så smålom med unge i ei lita tjønn på Brelandsheia i Åseral på begynnelsen av 1970-tallet. Voksne fugler i hekketida sees omtrent årlig i Flekkefjordsområdet, men hekking er ikke konstatert (Geir Grimsby pers. medd.). I Aust-Agder kjenner man ikke til hekking i nyere tid (LISLEVAND 1995b). I Rogaland er bestanden anslått til 40 par (ROALKVAM 1985).

STORLOM (11-3) + H

Flekkefjord: 1 par uten pull (mislykket?) Netlandsvann 5.8 (SGR) 1 ind Hommevann 13.5 (SGR)

Farsund: Listahavnen: 1 22.1 (TAO,KOL)

Nordhasselbukta: 2 18.11 (KOL)

Kviljoødden: 2 26.2 (KSO), 1 4.11 (KSO)

Havika: 1 2.1 (TAO), 2 2.3 (TAO)

Lomsebukta: 1 10.2 (KOL), 2 19.11 (KSO), 1 30.12 (KSO)

Kristiansand: (Stort antall) 13 ind i flokk, trakk V ved Buane, Randesund 3.6 (KBL)

Selv om også storlommen har gått tilbake i antall i dette århundret, og ser ut til å være forsvunnet som hekkefugl i de østlige deler av fylket, har den klart seg bedre enn smålommen, og har forhåpentligvis fortsatt en fast hekkebestand i Flekkefjord/Kvinesdal og Sirdal. Men i Flekkefjord er det bare gjort ett konkret hekkefunn siden 1987 (Geir Grimsby i brev). Ellers i fylket er det gjort hekkefunn i Vennesla i 1976 (Terje Lislevand i brev) og i Lindesnes i 1993. Selv om storlommen er en stor fugl som gir seg høyløyt til kjenne på hekkeplassen, kan den være oversett som hekkefugl, og det er store områder av Vest-Agder som ikke er alt for godt undersøkt. Skåtan (1994) anslår bestanden til 10-20 par. Bestanden i Aust-Agder er anslått til 40-75 par (LISLEVAND 1994), i Rogaland 60-70 par (ROALKVAM 1985).

ISLOM

Farsund: Stort antall: Fugleviga-Haugestranda: 22 12.12 (TAO)

Vinterfunn av islom er kjent fra fylket allerede fra midten av forrige århundre. COLLETT (1869) skriver at den finnes langs Vestlandskysten, men "østenfor Lindesnæs viser den sig sparsommere". Zoologisk Museum i Oslo mottok en rekke islommer fra Flekkefjord og Lista i perioden 1875 - 1894 og har også et individ fra "Mandalsfjord" 15.12.1909 (COLLETT 1877, 1881, 1894, ZMT 1995). Situasjonen er omtrent den samme i dag. Vinterfunn stammer stort sett fra Lista og Flekkefjord, med spredte funn i Lindesnes, Mandal, Søgne og Kristiansand. Ofte ligger islomene på Lista til langt uti mai og av og til juni. Vår og høst registreres endel islom på trekk, flest i mai og oktober. Sommerfunn er mer uvanlig, men allerede 28.7.1892 ble 6 ind (2 utfargede) sett på Lista (COLLETT 1894). Også i våre dager sees år om annet noen individer midt på sommeren. Årets store forekomst med hele 22 individer i et begrenset område er mye. En "normal" vinterbestand på Lista er gjerne 10-15 individer.

Fortsatt kan en være heldig å treffe på hekkende storlom i enkelte vann i Flekkefjordsområdet.
Foto: Geir Grimsby.

GULNEBBLOM

Farsund: Lista Fuglestasjon: 2 NV 6.5, 1 S 26.5, 1 S 27.5, 1 27.9, 2 30.9, 3 1.10, 2 S 27.10 (LiFu)

En på alle måter typisk opptreden av gulnebbloom. En total på 12 individer er noe mindre enn de siste årene.

TOPPDYKKER

Farsund: Hanangervann: 2 ad. 9.4 (TAO,KSO)

Kråkenesvann: 1 ad. 24.4 (KOL)

Kristiansand: 1 Otra ved Lundsbrua 28.2 (BOH)

Toppdykker skal være skutt ved Kristiansand en gang midt i forrige århundre (COLLETT 1869). SCHAANNING (1920) oppgir toppdykker som vintergjest i Sirmes (Flekkefjord) etter opplysninger fra Staale Lenne. Cambridgeornitologene som drev hosttrekkregistreringer på Lista i perioden 1950-55 så toppdykker en rekke ganger, opptil 8 individer, de fleste på sorttrekk. Første gang den hekket var i 1971, på Lista. Fram til 1987 hekket 1-3 par årlig her. Siste hekkefunn på Lista ble gjort i 1988 (1 par). Det skal være gjort et hekkefunn i Ronekilen, Mandal ca 1970 (JØRGENSEN & JÅBEKK 1985), men dette er ikke behandlet av LRSK. Ellers er det svært få observasjoner fra hekketida, noen flere fra trekketida (april og oktober), og endel vinterfunn fra kystkommunene.

GRÅSTRUPEDYKKER

Farsund: Verestranda: 2 12.3 (KOL), 1 28.12 (KSO)

Trioviga: 3 12.3 (KOL), 1 28.12 (KSO)

Lista fuglestasjon: 1 25.2, 1 S 30.3, 1 NV 31.3, 1 NV 1.4, 2 NV 2.4, 1 S 5.4, 1 NV 22.4, 1 24.4, 1 S 27.4, 3 S hhv. 1.10, 8.10 og 17.10, 1 NV 21.10, 2 S 22.10, 1 S 24.10, 1 S 27.10, 2 S 29.10, 3 NV 2.11, 1 NV 9.11 (LiFu,KOL,TAO)

Tjørvebukta: 1 7.11 (TAO)

Nordhasselbukta: 1 21.10 (TAO), 2 31.10 (TAO), 1 7.11 (TAO), 1 10.11 (KOL)

Steinsviga: 1 2.12 (TAO,KSO)
Fugleviga: 1 18.3 (TAO,KSO,KOL)
Østhaselstrand: 1 23.9 (NOA)
Kådestranda: 1 12.12 (TAO)
Kviljosanden: 1 2.1 (TAO), 1 2.3 (TAO), 1 14.10 (TAO,KSO), 1 12.12 (TAO)
Kviljøodden: 1 18.2 (KSO), 2 26.2 (KSO,KOL), 2 9.4 (TAO,KSO), 1 12.12 (TAO)
Havika: 1 2.1 (TAO), 1 12.3 (JEB,TWA,TBV)
Husebybukta: 3 26.2 (KSO,KOL), 1 30.3 (KOL), 1 15.10 (KSO), 3 4.11 (KOL), 1 19.11 (KSO,KOL)
Einarsnes: 1 2.3 (TAO)
Lomsesanden: 1 10.2 (KOL), 2 2.3 (TAO), 2 24.3 (KOL), 2 30.3 (KOL), 2 4.11 (KOL), 2 12.12 (TAO), 2 30.12 (KSO)
Loshavn-omr.: 3 12.3 (KSO), 1 30.12 (KSO)

Kristiansand: 1 Buane, Randesund 13.4 (KBL), 1 Hamresanden 8.11 (BOH)

Skal være skutt ved Mandal en gang midt i forrige århundre (COLLETT 1869). LRSK kjenner til følgende museumseksemplarer: 1 M 31.12.1892 (ZMT), 1 juv F 10.11.1893 (ZMT), 1 juv F 25.11.1893 (ZMT), 1 juv M Møvik, Kristiansand 28.8.1922 (Agder Naturmuseum) og 1 ad M 13.4.1965 (ZMT) (ZMT 1995, HAFTORN 1971). Engelskmennene så kun ett individ i perioden 1950-55, 1 Lista fyr 12.10.1953. Ett individ ble sett i Otra, Kristiansand fra 7.1.1961 og tre uker framover. Fra og med 1973 er arten registrert som årlig vintergjest på Lista. Også i Flekkefjord, Lindesnes og Mandal gjøres endel vinterfunn, færre lenger øst. Registreres fåtallig på trekk i (mars-) april og oktober (-november), de fleste på Lista. Sommerfunn er meget sjeldne, allerede i overgangen april/mai er de aller fleste individer borte. 1 ad Steinodden, Farsund 20-25.7.1990 er et unntak. Årets forekomst følger det vanlige monstret, og antallet er omtrent som de siste arene.

HORNDYKKER (5-8) samt alle utenom Lista

Flekkefjord: 1 Abelsnes 29.1 (KGR,SGR)
Farsund: Stort antall: Kådestranda-Einarsnes: 56 2.3 (TAO), 66 12.12 (TAO)
Mandal: 1 Ronekilen 10.1 (OAB,FJØ)

Også hornudykkeren finnes som museumseksemplarer: 1 ungfugl Farsund vinteren 1876-77, 1 M Flekkefjord 6.3.1893, 1 IK F Vest-Agder 10.11.1893 (ZMT 1995). 1 ind floy mot Lista fyr 29.12.1932 (LOVENSKIOLD 1947). Engelskmennene på Lista registrerte enkeltseksemplarer av arten i september 1951 og 1954. Hadde de oppholdt seg på Lista lenger utover høsten hadde de helt sikkert sett flere, for vinterbestanden på Lista er på flere titalls individer, særlig på seinvinteren. Årets maksimumstall på 66 individer tror jeg er rekord (43 ind 5.4.1992). Ellers i fylket er det særlig Logene i Flekkefjord som er fast overvintringssted med opptil 6-7 individer på seinvinteren. Det er en del vinterfunn fra Lindesnes og Mandal, men få lenger øst. Noen få individer er rapportert på trekk i Kristiansand. Ingenting tyder på at hornudykker har hekket i fylket. Seneste observasjonsdato jeg har funnet er 2 ind Kvåsen, Kristiansand 11.5.1984, men disse var på direkte trekk.

STORSKARV (ferskvannsfunn)

Farsund: Prestevann: 3 15.8 (KOL)
Nesheimvann: Vanlig hele året.
Hanangervann: Vanlig hele året.
Kråkenesvann: Vanlig i trekketidene.

TOPPSKARV

Flekkefjord: Bl a. 9 Kirkehavn 9.12 og 6 Abelsnes 29.12 (KGR,GGR)
Farsund: Snekketø: 1 11.3 (KOL)

Lista fuglestasjon: I alt 151 loggførte ind på 46 obsdager 5.1 - 7.6, max 22 10.4. I alt 192 loggførte ind på 60 obsdager 15.7 - 30.12, max 38 3.9 (LiFu, KSO)

Tjørvebukta: 1 29.12 (TBV)

Tjørveneset: 2 11.4 (TAO), 3 25.4 (TAO), 3 5.9 (TAO), 1 9.9 (KOL), 1 14.10 (KOL)

Nordhasselbukta: 1 6.2 (HVL,ILØ), 1 9.3 (TAO), 1 3.9 (KSO), 1 21.10 (HVL,ILØ), 1 18.11 (KOL)

Østhasselneset: 1 tr.NV 12.3 (KOL), 6 9.4 (HVL,ILØ) 1 tr.SØ 20.8 (KSO,KOL), 2 28.12 (KSO)

Nesheimsanden: 1 4.11 (KSO)

Rauna: 2 18.2 (KSO), 3 18.3 (TAO,KSO,KOL), 5 9.4 (TAO,KSO), 4 27.4 (KOL), 1 8.7 (KSO), 2 29.7 (KSO), 3-4 4.8 (TAO,TOH), 2 20.8 (KSO,KOL), 1 19.9 (TAO,KOL), 1 8.10 (TAO,KOL)

Kviljosanden: 13 26.2 (KSO), 2 2.3 (TAO), 1 14.10 (TAO,KSO), 16 12.12 (TAO)

Kviljoødden: 2 2.1 (TAO), 50 18.2 (KSO), 15 26.2 (KSO), 1 2.3 (TAO), 2 29.3 (KOL), 6 9.4 (TAO,KSO), 1 13.8 (KOL), 2 2.9 (KSO), 2 23.9 (KSO), 2 30.9 (KSO), 2 7.10 (KSO), 10 14.10 (TAO,KSO), 15 21.10 (KSO), 19 4.11 (KSO), ca. 40 12.12 (TAO), 10 17.12 (TAO,KSO), 10-15 26.12 (KSO)

Havika: 30 26.2 (KSO), 11 2.3 (TAO), 1 12.3 (JEB,TWA,TBV), 7 9.4 (TAO,KSO), 5-6 4.11 (KSO), 5 15.11 (KOL), 5 12.12 (TAO), 50 24.12 (TAO,KSO)

Haugestranda: 3 2.3 (TAO), 1 30.4 (TAO)

Husebybukta: 8 26.2 (KSO), 3 2.3 (TAO), 1 12.12 (TAO)

Einarsnes: 6 30.12 (KSO)

SCHAANNING (1916) skriver at "ostenfor (Stavanger) ruger enkelte par spredt hist og her mellom Egersund og Kristiansand". Det har også senere kommet fram opplysninger om at toppskarven tidligere hekket utenfor Farsund (VESTOL 1993a), men dessverre har det ikke vært mulig å verifisere disse opplysningene, verken i Farsund eller andre steder i fylket. Toppskarven er en årlig vintergjest som registreres i små antall i øst, økende mot vest. (En rekke publiserte funn fra Mandal midt på 1980-tallet dreier seg om storskarv). Sommerfunn er sjeldne, men enkelte år sees noen få individer i juni og juli. De siste årene har antall observasjoner økt betydelig.

KNOPPSVANE

Kvinesdal: 1 par Feda jan-april. Etablering også i denne kommunen? (GRI)

Knoppsvana er en ganske ny art i fylket. Den første observasjonen LRSK kjenner til er 1 individ som engelskmennene så på Lista i august-oktober 1955. I 1956 ble 1 ind sett på Lista 10.6 og 22.6. Fra og med 1971 har knoppsvana opptrådt årlig på Lista. Vi har få opplysninger om når arten viste seg lenger øst i fylket, men vet at den ble sett i Sogne i årene 1973-75 (ANDREASSEN 1982). I 1976 ble det sett enkeltindivider i Flekkefjord og Marnardal, men først fra 1978 og 1980 er den rapportert fra hhv Mandal og Kristiansand. I 1983 gjorde et par hekkeforsøk i Mandal, og i 1984 ble den første hekking i fylket gjennomført i Mandal. I 1985 hekket et par i Mandal og et i Kristiansand, og siden har det ballet på seg med hekking i Farsund, Lindesnes og Sogne. Hekkebestanden er nå på ca 25-30 par. Arten står ikke lenger på rapporteringslista.

SÆDGÅS u.a. *A.f.rossicus*

Farsund: Kviljo: 3 24.12 (TAO,KSO), 3 30.12 (KSO)

1 ind skutt Sira, Flekkefjord 25.12.1923 (LENNE 1924) er den første sædgåsa vi hører om i fylket. Engelskmennene så 13 ind ved Lista fyr 10.9.1953. Først fra 1973 finnes mer eller mindre årvisse funn fra Lista, og fortsatt er det oftest beskjedne antall som registreres. Av og til dukker større flokker opp, som 120 Austad, Flekkefjord 27.9.1983, 150 Kvåsen, Kristiansand mai/juni 1983. (200 + 100 ind publisert fra

Donnestad, Kristiansand 15.5.1978 [OLSEN 1980] dreier seg om kortnebbgås.) Det sees jevnt over flere individer av både kortnebbgås og tundragås enn av sædgås i Vest-Agder.

I Østersjolandene har det de siste 10-15 årene blitt registrert en forskyvning av trekkroute og overvintringsområde for den sibirske underarten *A.f. rossicus* mot nord og nordvest. I Sør-Sverige registreres store antall hver vinter. Fra Norge er svært lite publisert om forekomst av *rossicus*. Individene som er nevnt over viste karakterene til denne underarten.

KORTNEBBGÅS

Flekkefjord: 1 overvintret Løgene 1.1 - 24.4 (GRI m.fl), 1 tr NV Sira 7.5 (SGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 7 25.3, 1 13.4, 1 trakk S 5.9, og 10.9, 3 26.9, 3 tr. S 21.10 (KOL), 14 15.10 (KOL)
Slevdalsvann: 5 tr. NV 1.11 (TAO)
Nordhasselbukta: 3 14.10 (KOL)
Nordhassel: 37 22.1 (NHL,JKS)
Øymona: 117 22.1 (NHL,JKS), 45 senere s.d. (KSO,TAO,KOL), 4 25.1 (KOL), 19 2.2 (KOL), 7 5.2 (TAO,KOL)
Rauna: 1 27.4 (KOL)
Nesheim: 1 30.12 (KSO)
Nesheimvann: 100 21.1 (NHL,JKS), noen 22.1 (NHL,JKS), 15 29.1 (KSO), 3 4.11 (KSO), 3 5.11 (TAO,KSO), 3 12.11 (TAO,KSO), 7 19.11 (KSO,KOL), 2 25.11 (KSO), 10 3.12 (TAO,KSO,KOL), 7 17.12 (TAO,KSO), 1 23.12 (KSO)
Kviljo: 113 22.1 (KSO), 64 25.1 (KOL), ca. 115 26.1 (KOL), 1 24.12 (TAO,KSO)
Hanangervann: 2 ad. 5. juv. 7.10 (KSO), 5 25.11 (KSO), 10 15.12 (KOL)
Hauge Ø: 3 21.10 (KSO)
Mandal: 21 Jåbekk 27.9 (RJÅ)
Søgne: 4 Tangvall, Søgne 30.12 (HVL,ILØ)

Også kortnebbgåsa har vært lite kjent fra fylket. ZMT har 1 ind fra V-Agder 20.9.1886. 1 ung M ble drept i Mandal 29.10.1909 (LOVENSKIOLD 1947). Engelskmennene så noen få individer i september 1952. 28.9.1954 ble et ind skutt på Midthassel. Fuglen var ringmerket på Island. Det samme var 1 ind fra Lista 7.12.1963, mens et annet fra samme sted 30.9.1963 var merket i Skottland. Fra og med 1972 er arten registrert tilnærmet årvisst i fylket, og det har vist seg at vartrekket fra Danmark til Svalbard helt regulært treffer norskekysten mellom Mandal og Kristiansand og fortsetter nordostover, enten langs kysten eller lenger inne i landet. 15.5.1978 ble til sammen 300 ind sett trekkende NØ i Kristiansand (tidligere publisert som sædgjess). Lignende observasjoner finnes fra 7.5.1983 (400 N Kristiansand), 12.5.1984 (670 NØ Kristiansand, ikke 100% sikkert artsbestemt), 10.5. - 19.5.1985 (til sammen over 450 ind N og NØ, Kristiansand), 10.4.1992 (180 NØ Mandal). Lengre vest er det få observasjoner av direkte trekk, mens derimot vinterfunnene er flere. Hvorvidt host- og vinterfunn dreier seg om fugler fra Svalbard eller Island er noe uvisst, men ringfunnene fra 50- og 60-tallet indikerer at islandske fugler forekommer regulært.

TUNDRAGÅS u.a. *A.a.albifrons*

Flekkefjord: 1 2K Djupvik 3.1 - 13.1 (KGR,PØG,GGR), 10 tr SØ Skarpenes ultimo oktober (SGR)
Farsund: Nesheimvann: 3 29.1 (KSO), 2 18.3 (TAO,KSO,KOL), 20 3.12 (TAO,KSO,KOL,m.fl.), 20 17.12 (TAO,KSO), 12 29.12 (TBV)
Kviljo: 26 24.12 (TAO,KSO), 26 30.12 (KSO)
Søgne: 1 ad Tangvall, Søgne 30.12 (HVL,ILØ)

Som for så mange andre arter, har vi noen museumseksemplarer fra Colletts tid (1 skutt Lista 20.5 [COLLETT 1894], 1 ad F 15.3.1897, og en ad F 20.3.1897 [COLLETT 1921], 1 ad F 31.12.1900 [ZMT 1995]), samt et par registreringer av engelskmennene på 50-tallet (1-4 ind Åsen, Farsund 28.9 - 22.10.1952, 7 Loshavn primo

sept. 1953), for arten rapporteres så å si årvisst fra 1971 på Lista. Tundragåsa opptrer vanligst om vinteren, dukker gjerne opp ved juletider og blir til uti mars, dersom snøforholdene tillater det. Opptil 70 ind er rapportert (14.12.1986). Ellers i fylket er den registrert i Mandal (max 25 ind 8.-11.12.1986), Lindesnes og Kristiansand. Ikke alle rapporterte observasjoner blir underartsbestemt, men den grønlandske underarten *A.a. flavirostris* er ennå ikke registrert i Vest-Agder. "Våre" tundragjess stammer fra Sibir.

GRÅGÅS H

Farsund: Midtvann/Råna: 1 par med 6 pull 30.4, 5 juv sett 8.6 (KOL,TAO)
Kleivelandsvann: 1 par hekket sannsynligvis. (KOL,KSO)
Prestvann: 3 par hekket, kull med 8 pull 13.5 - 1.6 (KOL,TAO)
Hanangervann: 13 par hekket, max 41 pull (9 kull) 6.5., 28 juv (7 kull) sett 24.6
(KOL,KSO,TAO)
Kråkenesvann: 1 par hekket, kull m/3 pull 5.5 - 8.6. 1 par med 4 store pull 20.6
(KOL,TAO,KSO)
Egelandstjern, Spind: 3 par hekket, 12 pull (3 kull) 3.5 (KOL)
Lindesnes: Kull obs Agneskjær og Udvåre (RJÅ)
Mandal: Totalt 11 kull obs i Mandals skjærgård (RJÅ)
Søgne: 1 kull obs Songvår (RJÅ)
Kristiansand: 1 albino ind. Hamresanden 9.9 + 28.10 + 3.11 (BOH)

Som hekkefugl er grågåsa ganske ny i Vest-Agder. (OLSEN [1993] refererer fogd Andreas Tostrup som i 1743 skriver at det hekker gjess på Rauna. Det kan selvfølgelig ha vært grågjess, men man kan ikke utelukke at det f.eks. dreier seg om gravand, som ofte kalles ringgås eller fagergås.) Et par grågjess hekket utenfor Loshavn i 1960. Et par viste hekkeadferd utenfor Mandal i 1972. I 1978 ble et reir med rester av 3 egg funnet utenfor Mandal. I 1980 hekket et par i Hanangervann iflg grunneiere. Et par med 3 unger ble sett samme sted 3.6.1981. Tidlig på 80-tallet hekket et par igjen i Mandal, og siden 1984 har det vært årlig hekking i Mandal. Siden 1986 også i Lindesnes. Vi antar at ferskvannsbestanden i Farsund har sin opprinnelse i Danmark. Når det gjelder skjærgårdsstammen i midtfylket er det vel så sannsynlig at den er en utloper av bestanden på Vestlandet.

HVITKINNGÅS

Farsund: Lista fuglestasjon: 5 tr S 6.5, 14 16.10-23.10, 17 24.10, 1 30.10-31.10
(LiFu,TAO,KSO,KOL,HVL,ILØ)
Nesheimvann: 6 4.11 (KSO), 6 5.11 (TAO,KSO), 6 12.11 (TAO,KSO), 14 19.11
(KSO,KOL), 5 3.12 (TAO,KSO,KOL,m.fl.), 5 17.12 (TAO,KSO), 5 30.12 (KSO)
Hanangervann: 1 26.5 (TAO,KSO,KOL), 17 25.10 (KOL)
Kristiansand: 80 fra S, Buane, Randesund 1.5 (KBL), 1 Hamresanden 28-29.10 (BOH)

Ble registrert våren 1867 ved Kristiansand (SCHAANNING 1916), og også ved Mandal iflg Rasch (COLLETT 1869). På 1880-tallet ble den registrert overvintrende på Lista, bl.a. 13 ind 23.12.1885 og "de følgende dage" (COLLETT 1894). Ble ikke registrert av engelskmennene på 50-tallet, men har siden 1970 vist seg som årlig trekk- og vintergjest på Lista. Er også observert i de fleste av de øvrige kystkommunene, samt i Marnardal. En hvitkinngås pullus ble observert på Herøy i Søgne 11.7.1994. Ingen voksne fugler ble sett, og det er et åpent spørsmål hvor ungen stammet fra. Andre indikasjoner på hekking har vi ikke i Vest-Agder. Arten har de siste tiårene etablert seg som hekkefugl i Østersjøen, og er ikke lenger en ren arktisk hekkefugl. (Endel par som hekker i indre Oslofjord stammer fra utsatte fugler.) Flokken på 80 fugler er uvanlig stor til å være i Vest-Agder.

RINGGÅS u.a. B.b.hrota

Farsund: Lista fuglestasjon: I alt 1085 loggførte ind på 8 obsdager 17.5-3.6, hvorav 1075 tr S, max 688 S 28.5.

Nordhasselbukta: 1 17.9 (KOL)

Østhasselneset: 1 ad. 9.9 (KOL)

Rauna: 2 19.9 (TAO,KOL)

RINGGÅS u.a. *B.b. bernicla*

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 21.10 (KOL), 1 5.11 (KSO)

RINGGÅS ukjent underart

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 alt 44 loggførte ind på 8 obsdager 29.8-7.11, max 31 26.9 (LiFu)

Vårtrekket av ringgjess fra Danmark til Svalbard og Franz Josefs land (*hrota*) er gjerne konsentrert til noen få dager i slutten av mai. Tidligere var ringgås (eller gaul) et ettertraktet jaktobjekt for overklassen på Sørlandskysten, men bestanden har gått dramatisk tilbake i dette århundret. De siste tiårene har bestanden steget noe igjen, og med litt flaks kan man se flokker på flere hundre fugler trekke forbi kysten vår. De fleste ringgjess som sees i fylket til andre årstider tilhører den østlige underarten (*bernicla*) som hekker i Sibir.

GRAVAND (12-1)

Farsund: 1M Lista fuglestasjon 7.1 (NHL)

BRUNNAKKE

Flekkefjord: Vinterfunn: 1M Djupvik januar (KGR,SGR,GGR)

Farsund: Stort antall:

Nesheimvann: 700 16.9 (KOL)

Hanangervann: 270 14.10 - ny rekord! (KSO,TAO)

Kristiansand: Vinterfunn: 1M Kjevik 31.12 (TBV)

Vinterfunn fra Lista er ikke rapportert inn, arten er her en regulær vintergjest.

KRIKKAND (vinterfunn)

Flekkefjord: 1F Søylandstjern januar (KGR,SGR,GGR)

Vinterfunn fra Lista er ikke rapportert inn, arten er her en regulær vintergjest.

STJERTAND

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 7.1, 1M 1.3, 1 2.3, 1 par 24.4, 6 6.5. I alt 238 loggførte ind på 32 obsdager 21.8-29.10, max 37 12.9 (LiFu, TAO)

Tjørveneset: 1 8.1 (NHL,GGU), 1 12.1 (TAO), 1 9.9 (KOL), 5 10.9 (KSO)

Nordhasselbukta: 1 tr.NV 3.9 (KSO), 1 tr.NV 9.9 (KOL)

Østhasselneset: 1 tr.NV 20.8 (KSO,KOL)

Fugleviga: 1M 5.4 (KOL) og 9.4 (HVL,ILØ), 1M 22.12 (KOL), 1M 28.12 (KSO,KOL)

Rauna: 2M 1.7 (KSO,TOH), 1 29.7 (KSO), 1 19.9 (TAO,KOL), 1 8.10 (TAO,KOL)

Nesheimvann: 30 9.9 (KSO), 45 16.9 - ny rekord! (TAO,KOL), 20 22.9 (KSO), 1 23.9 (KSO), 3 30.9 (KSO)

Hanangervann: 4 16.9 (TAO,KOL), 3 30.9 (KSO), 2 7.10 (KSO), 2 14.10 (TAO,KSO)

Kråkenesvann: 1 9.9 (KSO), 1 7.10 (KSO)

Vennesla: 1M vestsida av Venneslafjorden 12.4 (KAJ)

Ingen hekkefunn i 1995. Det rapporteres få stjertender utenom Lista, men foreløpig er alle hekkefunn gjort andre steder enn på Lista (se VESTØL 1996). Sees fåtallig vinterstid.

KNEKKAND

Farsund: Lista fuglestasjon: I alt 42 loggførte ind på 12 obsdager 25.4-22.5, max 8 25.4 (LiFu), 1 25.9 (LiFu)
Tjørvebukta: 2 par 25.4 (TAO), 1 5.9 (TAO)
Haugetjern: 1 par 22.5 (TAO,KOL)
Lyngdal: Prestneset: 1M 21.5 (KSO)
Kristiansand: 1 M Otra ved Lundsbrua 18.3 (BOH)

Et par observert i Nesheimvann, Farsund 9. og 14.5.1955 ser ut til å være første funn av knekkand i fylket. Siden har den vært rapportert tilnærmet årlig, de aller fleste gangene fra Lista. April og mai er de beste månedene. På høsten gjøres det relativt få funn. Det er bare to sikre hekkefunn fra fylket, på Lista i 1993 og 1994, men det er sannsynlig at hekking har forekommet år om annet, både på Lista og i Lyngdal. Årets funn fra 18. mars er tidligrekord for knekkand.

TOPPAND H

Sirdal: Handelandsvann: 1F m/2 pull + 1F m/7 pull 10.8 (KOL)
Hægebostad: Urevasstjern: 1F m/8 pull + 1F m/3 pull 26.7 (KOL), 1F m/8 pull + 1F m/8 pull + 1F m/3 pull 2.8 (KOL)

Toppanda er en fåtallig hekkefugl i fylket. Første hekkefunn ble gjort i Kråkenesvann, Farsund i 1976. Den hekket i Farsund igjen i 1989 og 1992, og i Kvinesdal i 1983. Sannsynligvis er det en fast hekkebestand i Sirdal, og sikre hekkefunn er gjort i 1992 og 1994. ATLAS-kartet har et hekkeplott i Mandal som ikke er rapportert til LRSK. De to siste årene er det også registrert hekking i Hægebostad. Det hekker sannsynligvis 10-15 par årlig i fylket.

TAFFELAND (6-8)

Farsund: Nesheimvann: 1M 20.8 (KSO)
Stort antall: 245 Hanangervann + 53 Kråkenesvann 26.11 (TAO,KSO)
Lyngdal: 2 M + 1 F Bærvannet 19.12 (ØNL)

Første funn av arten i fylket er en hann skutt på Lista 15.3.1879 (COLLETT 1881). Det finnes flere andre museumseksemplarer fra Randesund og Lista i forrige århundre, og et fra Vennesla i 1920. Engelskmennene registrerte opptil 15 individer i Hanangervann høsten 1953, og vi har funn fra Kristiansand vinteren 1960, Lista 12.4.1964 og Sogne oktober 1969 for antall funn steg merkbart fra 1971 og utover. Nå er den årviss overvinter, på Lista i til dels store antall, særlig på 90-tallet. Høyeste antall for 1995 var 190 ind Hanangervann 19.1.1993. Det sees stadig fugler i hekketida også, men foreløpig er det ikke gjort hekkefunn.

ÆRFUGL

Farsund: Stort antall: min. 1300 Kviljosanden 7.10 (KSO)
Stor hekketetthet: 166 reir funnet Rauna 27.5 (KSO)

SVARTAND H

Sirdal: Øksendalsheia: F m/2 pull Flåvassdalen + F m/6 pull nord for Krokevann + 5F Flåvatn 2.7 (TAO,KOL)
Håhellervann: 1F med 5 pull 10.8 (KOL)
Flekkefjord: 2 par Kongevoldsvann 10.5 (KGR)

Vest-Agder har iflg SKATAN (1994) sannsynligvis landets tetteste hekkebestand av svartand, og den hekker i de fleste vann av noen størrelse over 600 moh. Bestanden anslås til 100-200 par. Observasjonene fra Kongevoldsvann dreier seg sannsynligvis om fugler på gjennomtrekk.

SIJØORRE

Farsund: Stort antall: min 400 Kviljosanden 7.10 (KSO)

LAPPEFISKAND

Flekkefjord: 1F Eie, Hidra 29.1 (KGR,GGR)

Farsund: Nordhasselbukta: 1F 27.12 (TAO)

Steinsviga: 1F 28.12 (KSO)

Nesheimvann: 3F 2.1 (TAO), 6F 3.1 (KSO), 2F 10.1 (KSO), 2F 14.1 (KSO,KOL), 2 29.1 (KSO), 1F 5.2 (TAO,KOL), 1F 11.3 (KSO), 1F 2.9 (KSO), 1 9.9 (KSO), 4F 4.11 (KSO), 2M+11F 19.11 - ny rekord! (KSO,KOL), 3F 25.11 (KSO), 5F 3.12 (TAO,KSO,KOL,m.fl.), 1M+11F 17.12 (TAO,KSO), 2F 23.12 (KSO)

Hanangervann: 2F 14.1 (KSO), 4F 29.1 (TAO), 1F 5.2 (TAO,KOL), 1F 17.2 (KOL), 4 18.2 (KSO), 2M+3F 26.11 (TAO,KSO), 1M+1F 2.12 (TAO,KSO), 3F 17.12 (TAO,KSO)

Kråkenesvann: 1F 18.3 (TAO,KSO,KOL), 2F 26.11 (TAO,KSO), 1M+4F 2.12 (TAO,KSO), 1M+2F 4.12 (KOL)

Mandal: Ronekilen: 1M + 1F-farget 10.1 (OAB,FJØ), 1F 10.3 (JEB,TWA, TBV), 2 23.12 (OAB)

Ble i forrige århundre regnet som en stor sjeldenhets, 1 ind ble skutt på Lista 10.1.1891 (COLLETT 1894). Ellers kjenner vi til 1 ind Framvaren, Farsund 3.2.1957, 1 ind ved Borhaug 16.3.1958, 1 ind ved Kristiansand 26.3.1961 og 1 F Steinsviga, Farsund 14.1.-18.2.1973, for den er rapportert årlig og i okende antall siden 1976. De fleste funn gjøres på Lista, men også Flekkefjord og Mandal har en del funn. I 1985 opptrådte den uvanlig tallrikt i Mandal, med 15 ind bare i Skjernoysundet 27.2. Vinterbestanden har de siste årene ligget på 10-15 ind i fylket.

VEPSEVÅK

Flekkefjord: Totalt 10 loggførte ind Mønstermyr 6.8 - 20.9, max 3 SØ 27.8 (GRI m.fl)

Farsund: Lista fuglestasjon: 2 10.5, 1 1.8, 1 V 20.8 (TAO,GGU), 3 29.8, 1 17.9 (LiFu)

Regelmessige trekkregistreringer i vestre deler av fylket har de siste ti årene vist at en god del individer trekker gjennom fylket, særlig på hosten. Vårfunn er det færre av, og hekkefunn er meget sjeldent. COLLETT (1921) sier at vepsevåken "er bosat, om end sparsomt, ned til Vennesla", men vi kjenner bare til to konkrete hekkefunn i fylket. Et reir ble funnet i Oddernes i 1943, og et par hekket i Konsmo, Marnardal i 1969. Det er gjort en del observasjoner i hekketida som kan tyde på en liten hekkebestand i midtre deler av fylket.

SIVHAUK

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 alt 52 loggførte ind på 29 obsdager 22.4-juni, max 4 9.5 (LiFu). 1 alt 21 loggførte ind på 15 obsdager 5.8-16.11, max 4 20.8 (LiFu)

Slevdalsvann: 1 par 20.4 (KOL), 1 par 23.4 (TAO,KOL), 1F 29.4 (TAO), 1M 1.5 (TAO), 1 par 4.5 (TAO), 1 par 7.5 (TAO,KOL), 1M 19.5 (TAO), 1M 24.5 (TAO), 1M 3.6 (TAO), 2F 17.6 (KSO), 1F 18.6 (KOL), 1 par 19.6 (TAO), 1 par 25.6 (TAO,KSO) og 30.6 (TAO,KSO,KOL), 1F 29.6 (KOL), 1 par 3.7 (TAO), 1F 4.7 (TAO), 1F 5.7 (TAO), 1F 8.7 (TAO), 1F 13.7 (TAO), 1F 14.7 (TAO), 1F 15.7 (TAO,NHL), 1 16.7 (KOL), 1 juv. 30.9 (KSO), 1 juv 1.10 (TAO,KOL), 1 juv. 2.10 (TAO)

Brekne: 1F tr. SØ 8.5 (TAO)

Nordhasselmyra: 1 9.5 (TAO)

Midthassel: 1 9.5 (KOL)

Østhassel: 1 27.5 (TAO,KSO), 1 17.6 (TAO,KOL)

Nesheimsumpen: 1M tr.NV 13.6 (KOL)

Kviljo: 1 8.6 (KOL)

Kviljoødden: 1 juv. 18.8 (TAO,KSO)
Hanangervann: 1F 6.5 (KOL)
Kråkenesvann: 2 tr. NV 5.5 (TAO,KOL)
Ulgjeldsvann: 1M 1.6 (KOL)

Kristiansand: 1 ad M Rossatjønnå, Randesund 27.5 (HVL,ILØ)

De første sivhaukene i fylket ble sett av engelskmennene på Lista. F-fargede fugler ble sett i området Borhaug-Lista fyr 22.9.1950 (litt usikker observasjon), 25.9.1951, 17.9.1953 og 11-12.5.1954. Vårfunnene ble stadig flere utover på 50- og 60-tallet, og i 1975 ble det første hekkefunnet i Norge gjort på Lista. Hekkefunn ble også gjort i 1976 og 1978. Det er ikke publisert hekkefunn etter dette. Årets forekomst er typisk, med en rekke observasjoner på Lista fra april til september/oktober, og spredte funn ellers i fylket.

MYRHAUK (12-2, 6-8)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 26.2 (LiFu), 1 28.2 (LiFu), 1F 17.12 (TAO,KSO), 1 18. og 19.12 (LiFu), 1F 30.12 (KOL)
Slevdalsvann: 1F 1.1 (KOL), 1F 14.1 (TAO), 1F 26.1 (TAO), 1F 28.1 (TAO), 1F 10.2 (TAO,KOL), 1F 17.2 (TAO), 1F 18.2 (KOL), 1F 15.12 (TAO)
Borshavn: 1 F 29.12 (TBV)
Brekne: 1F 27.12 (TAO)
Tjørve: 1 2K M 28.1 (TAO)
Tjørvebukta: 1F 2.12 (TAO)
Nordhasselbukta: 1F 26.12 (KOL)
Steinsviga: 1F 2.12 (TAO,KSO)
Midthassel: 1F 30.12 (KSO)
Nesheimvann: 1F 3.1 (KSO)

Myrhauk var en stor sjeldenhet i Norge i forrige århundre, men vi kjenner i alt 5 museumseksemplarer fra perioden 1891-1901 (COLLETT 1894, ZMT 1995). (Til sammenligning ble det skutt hele 3 steppehauker på Lista i perioden 1888-1896). Myrhaugen opptrer nå regelmessig på trekk i fylket, og er siden 1966/67 også rapportert overvintrende på Lista de fleste år. Ingen hekkefunn foreligger, men noen seine vårfunn kan nevnes: 1 hunn Slevdalsvann, Farsund 28-31.5.1938 (BERNHOF-OSA 1938), 1 hann et sted langt nord i Flekkefjord 18.6.1978, og 2 hunner Sognevann, Vennesla/Songdalen 30.5.1982.

MUSVÅK (12-2)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 11.1 (LiFu), 1 23.1 (LiFu), 1 11.2 (TAO,KOL), 1 17.2 (LiFu), 1 12.12-19.12 (LiFu)
Slevdalsvann: 1 17.2 (TAO), 1 18.2 (KOL), 1 25.2 (TAO,KOL), 1 15.12 (TAO), 1 24.12 (KOL)
Tjørve: 1 11.12 (TAO)
Lyngdal: Høyland i Austad: 1 13.12 (ØNL)
Belland: 1 14.12, sannsynligvis samme som Høyland 13.12 (ØNL)
Revøy: 1 19.12 (ØNL)
Agnefest: 1 31.12 (ØNL)

FJELLVÅK (12-2)

Farsund: Groda: 1 6.1 (TAO), 1 7.1 (TAO,KOL), 1 28.1 (TAO), 1 30.1 (KOL), 1 15.12 (TAO)
Lista Flystasjon: 1 15.1 (KOL)

Kongeørn på utlagt åte (sau). Ravneheia, Farsund - februar 1986. Dette er en fin måte å studere denne normalt sky rovfuglen på. Foto: Tor Oddvar Hansen.

KONGEØRN

- Flekkefjord: Totalt 6 loggførte ind Mønstermyr 13.9 - 19.11. Stor overvintringsbestand, ca 10 ind obs i kommunen i desember, bl.a. 3 ind (1K, 2K+, 6K+) Hidra 31.12 (GRI)
- Farsund: Ulgiel: 2 19.5 (KOL)
Ravneheia: 1 subad. funnet skadet ca. 10.2. Ble fanget den 12.2 og holdt i fangenskap til 28.5, da den ble sluppet på Ulgiel. Ble observert i området frem til 31.5. (KOL, TAO, KSO, m.fl)
Straumen: 1 1K 29.12 (TBV)
- Lyngdal: Kvelland: 2 juv 1.2 (KOL)

Kongeørn kan man treffe på i hele fylket, særlig ungfugler vinterstid, men rapporteres oftest fra de vestlige og indre kommunene. Hekkefunn rapporteres så godt som aldri til LRSK, men vi har en liten, men stabil hekkebestand i de indre og høyereliggende deler av fylket. Mange reirplasser er kjent, men kun et fåtall har vært bebodd de siste årene. Anslått hekkebestand er 10-20 par (SKATAN 1994).

FISKEØRN

- Flekkefjord: 1 ind sittende et sted i kommunen 24.5 (SGR), 1 tr SØ Mønstermyr 1.8 (SGR, GGR)
- Farsund: Lista fuglestasjon: Enkeltind 18.4, 4.5, 7.5 og 24.5 (LiFu), 1 2.9 (KSO), 1 9.9, 11.9 og 17.9 (LiFu)
- Kristiansand: 1 Buane, Randesund 1.5 (KBL), 1 Rossatjøenna, Randesund 27.5 (HVL, ILØ)

Fiskeørna var sannsynligvis en regulær hekkefugl i Vest-Agder i forrige århundre. RASCH (1836) så den daglig fiskende ved Mandalselvas munning i juni 1830, og angir den som vanligere enn havørn. COLLETT (1894)

angir den som "jevnt udbredt i nesten alle landets egne", og det finnes flere museumseksemplarer fra Lista på slutten av 1800-tallet. I vårt århundre gikk fiskeormbestanden tilbake i hele landet. Vi har en trekkobservasjon fra Simes 28.5.1920 (SCHAANNING 1920). A. Salvesen i Farsund opplyser iflg COLLETT (1921) at fiskeormene i de sydvestligste kysttraktene såes langt oftere på vårtrekket for i tiden enn nå. Den meget observante Askjell Roskeland som bodde i Vennesla i over 20 år tidlig på 1900-tallet, så aldri fiskeorm der (COLLETT 1921). I det hele tatt er det svært sparsomt med observasjoner fra fylket for engelskmennene så et individ ved Loshavn 14.9.1952. (Jeg regner ikke med de angivelige hekkefunnene på Lista på 30-tallet, gjengitt av HAFTORN [1971], da ingen i dag fester større lit til disse opplysningene.) På 60-tallet øket det på med observasjoner, men selv om det ble gjort en rekke sommerfunn på 70- og 80-tallet, var det først i 1992 at det første dokumenterte hekkefunn i Vest-Agder ble registrert. LRSK kjenner imidlertid til at det skal være ytterligere en eller to faste hekke lokaliteter i østre deler av fylket, og jobber med å få inn opplysninger om disse. SKATAN (1994) anslår hekkebestanden til 2-5 par.

TÅRNFALK (12-2) + H

Flekkelfjord: 1 par et sted i kommunen mai/juni. 1 Hidra 29.1 (GGR,KGR)
Farsund: Vinterfunn:
Lista Fuglestasjon: 1 11.12 (LiFu)
Hellemyra: 1M 29.1 (KSO)
Loshavn: 1 30.12 (KSO)
Sande: 1 15.12 (KOL)
Hekkefunn: 1 par hekket Agnefjellet (TAO,KOL,KSO,SSA)
Lyngdal: Hekkefunn: 1 par hekket Lenesfjorden v/Fleseland (KSO,KOL)
Mandal: Hekkefunn: 1 par hekket Hille (RJÅ)

ATLAS-prosjektet viste at tårnfalken hekker langs kysten og i fjelltraktene, men mangler i skogstraktene i midtre deler av fylket. Vi har ikke noe bestandsestimat. Noen få fugler overvintrer langs kysten, særlig i vest.

DVERGFALK (12-2) + H

Farsund: Steinodden-omr.: 1 30.12 (KOL)
Brekne: 1 22.1 (KOL)
Årvoll: 1 23.12 (KSO)

Dvergfalken er bare funnet hekkende i fjelltraktene i fylket. Også en og annen dvergfalk overvintrer, men sjeldnere enn tårnfalk.

FASAN

Farsund: Slevdalsvann: 1 3.11 (TAO)

Fasaner dukker fra tid til annen opp hos oss, men de stammer alltid fra utsettinger eller er romlinger fra honsegårder. Nærmeste mer eller mindre selvrekrutterende bestander finnes på Jæren og (tidligere?) på Tromøy.

VANNRIKSE H

Flekkelfjord: 5 sy ind Løgene mai-juli (SGR,GGR,BOT)
Farsund: 1 sy/skreik Slevdalsvann 9.5-25.6 (TAO,KSO)

Hekkefunn av vannrikse rapporteres svært sjelden i Vest-Agder. selv om den ganske sikkert hekker årvisst på Lista og endel andre steder langs kysten. Det første hekkefunn jeg finner omtalt er fra Landekilen i Mandal i 1958. ATLAS-kartet har sansynlig hekking i to ruter på Lista. Andre kjente hekke lokaliteter er Beimesvann i Kristiansand (1986), Kvernhusvannet i Sogne (1988) og Soltabukta i Sogne (hekket her "tidligere". ANDREASSEN 1982). Nøyere leting på passende biotoper ville antagelig avsløre flere hekkeplasser.

Undersøkelser i 1988 og 1989 (FREDRIKSEN 1989) tyder på en hekkebestand bare i Randesund, Kristiansand på 1-5 par og en vinterbestand på 10-15 individer, i alle fall i milde vintre. SKATAN (1994) anslår hekkebestanden for fylket til 10-20 par.

SIVHØNE H

Flekkefjord: 1 Løgene juni (SGR,GGR)

Kristiansand: 1 par hekket (ad med 2-3 unger) i Ytre Eigevann (HVI,ILØ)

I likhet med vannriksa lever sivhona et bortgjemt liv, og er vanskelig å registrere som hekkefugl. Den er rapportert hekkende i Royrtjern, Farsund før 1938, og i 1938 ble flere par og et reir funnet i Slevdalsvann (Bernhoft-Osa 1938). I 1954 ble par med 1 unge sett ved Nesheimvann. På 50-tallet ble reir og ungekull sett flere ganger i Landekilen og Skogsfjord, Mandal, og et par hekket sannsynligvis i Rægevannet, Mandal i 1959 og 1960. Hekket i Lyngdal tidlig på 60-tallet. På Lista er hekkefunn kjent fra Mosvoll 1973-74 og 1976, Duetjonn 1975 og 1977 og Kråkenesvann 1976. ATLAS-kartet for sivhona har hekkekode i to ruter i Mandal. Fra de siste tiårene er det rapportert fint lite konkrete hekkefunn. Hekkelokaliteten i Kristiansand (der sivhona også hekket i 1994) er den første sikre vi kjenner til i kommunen, men ubekreftede meldinger sier at sivhona er fast hekkefugl i Gillsvann. Skåtan (1994) anslår hekkebestanden i fylket til 5-10 par, som er noe høyere enn for sothone (1-5 par).

TRANE

Flekkefjord: 2 trakk NV Sira 9.5 (SGR)

Farsund: 1 Kviljo 13.4 (HVL,ILØ)

Kun to observasjoner er færre enn i 1994 (4) og 1993 (4). Som vanlig sees traner i Vest-Agder helst i april eller mai.

TJELD (12-15.2)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 8.1 (LiFu), 1 14.1 (TAO), 1 31.12 (TAO,KOL)

Nordhasselbukta: 1 10.1 (KSO)

Fugleviga: 1 15.1 (KSO)

DVERGLO

Flekkefjord: Kongevoldsvann: 1 par 5.6 (TAO,KOL)

Kvinesdal: Nordbø: 1+1 par m/reir 3 pull+1 egg (2 lokaliteter) 1.7 (KOL,TAO)

Knabehylen: 1+1 par m/3+ pull, 1 par m/2+ pull (3 lokaliteter) 1.7 (KOL,TAO)

Farsund: 1 Lista Fuglestasjon 22-23.4 (LiFu), 1 1K Vågsvollviga 11.8 (TBV), 1 Lista Fuglestasjon 13.8 (LiFu)

Lyngdal: Prestneset: 1 par+1+1 21.5 (3 lokaliteter) (KSO), 5 7.6 (BNI), 1 par+1 2.6 (KOL), 3 15.6 (KOL), 5 16.6 (BNI), 3 27.6 (KOL), 4 m/pull 28.6 (BNI), flere ind 2-3.7 (ØNL)

Bringsjordneset: 1 1K 11.7 (ØNL)

Kvinesdal har etter alt a domme en fast hekkebestand, idet varslende fugler ble sett på de samme stedene også i 1994. Totalbestanden for fylket er sannsynligvis på mellom 10 og 15 par. Se forøvrig Olsen (1996) for en oppsummering av dvergloens forekomst i Vest-Agder.

SANDLO (11-15.2)

Farsund: Fugleviga: 1 15.2 (KOL)

Kviljodden: min. 1 26.11 (KOL)

BOLTIT

Farsund: Lista fuglestasjon: 2 15.5, 5 20.5, 26 21.5, 3 22.5, 1 16.9 (LiFU)
Nordhasselbukta: 7 23.5 (TAO)
Midthassel: 41 11.5 (FJØ), 30+ 14.5 (TAO,KOL,KSO), 9 19.5 (TAO)
Kviljo: 17 18.5 (KOL), 18 19.5 (GGU), 11 20.5 (TAO,KOL)
Mandal: Jåbekk: 3 24.5 (RJÅ)

Boltiten opptrådte ifølge BARTH (1836) rundt 1830 "i mengde på de spirende Agre" ved Mandal. Også COLLETT (1869) beskriver vårtrekkt der boltiten "slaa i store Skarer ned på de sydlige Kyster i det smale Belte fra Lindesnæs og op til det nederste av Jæren". Enten overdrev de gamle en smule, eller så er boltiten langt mer fåtallig i dag. I alle fall er det nokså moderate antall som rapporteres fra vårt fylke nå for tiden. Men boltiten er svært tradisjonsbundet, og dukker opp på de samme stedene år etter år. Også i Søgne har boltiten et fast stoppested, men herfra blir det nesten aldri rapportert inn til LRSK. Vi har ingen sommerfunn fra fjelltraktene våre, men det skulle ikke være umulig å gjøre hekkefunn også i vårt fylke, da hekkefunn er gjort ganske nær vår fylkesgrense både i Aust-Agder og Rogaland.

HEILO (11-2)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 7.1 (NHL)
Nordhasselbukta: 1 8.1 (NHL,GGU)
Kviljo: 1 25.2 (NHL), 1 28.2 (KOL)

TUNDRALO (12-3)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 8.1 (KSO), 2 14.1 (TAO), 2 20.1 (LiFu), 2 22.1 (TAO,KOL)
Tjørveneset: 5 15.1 (TOH), 6 21.1 (TOH)
Nordhasselbukta: 4 7.1 (TAO,KOL), 7 8.1 (TAO), 6 10.1 (KSO), 6 12.1 (TAO), 1 10.12 (KOL)
Steinsviga: 5 8.1 (TAO)
Fugleviga: 1 7.1 (NHL)
Kviljostranda: 1 7.1 (NHL)
Kviljoødden: 5 8.1 (TAO,KOL)

Mye tundralo denne vinteren, 7-8.1 minst 18 individer på Lista.

VIPE (12-15.2)

Flekkefjord: 1 Kirkehavn 15.1 (SGR,GGR,BOT)
Farsund: Stort antall: 4733 tellet opp på Lista 18-19.3 (KOL,KSO,TAO)
Vinterfunn:
Lista fuglestasjon: 11 7.1 (LiFu), 32 8.1 (LiFu), 2 20.1 (LiFU), 1 23.1 (LiFu), 6 24.1 (LiFu), 1 30.1 (LiFu), 2 4.2 (LiFu), 1 11.2 (TAO,KOL), flere hundre tr. NW 14.2 (TET), 1 12.12 (LiFu)
Tjørvebukta: 1 12.1 (TAO), 2 15.2 (KOL)
Tjørve: 1 9.12 (ALA)
Nordhasselbukta: 1 4.1 (TOH), 10 7.1 (TAO,KOL)
Steinsviga: 10 7.1 (TAO,KOL), 3 10.12 (KOL)
Hassel: 25 14.2 (RJÅ)
Årvoll: 61 10.1 (KSO), 13 15.1 (KSO), 9 25.1 (KOL), 4+ 1.2 (NHL), 1 2.2 (KOL)
Fugleviga: 1 2.1 (TAO), 14 7.1 (NHL), 1 10.1 (KSO)
Nesheim: 18 10.1 (KSO)
Nesheimvann: 2 2.1 (TAO), 12 3.12 (TAO,KSO,KOL,m.fl.)
Kviljo: 28 15.2 (KOL), 1 3.12 (TAO,KSO,KOL,GHS)

Lyngdal: Kvavik: 1 1.2 (KOL)

POLARSNIFE (11-4)

Farsund: Lista fuglestasjon: 6 8.1 (KSO)
Tjørvebukta: 9 8.1 (TAO,KSO,NHL,GGU)
Nordhasselbukta: 1 7.1 (TAO,KOL), 14 (inkl Steinsviga) 8.1 (TOH)
Steinsviga: 11 8.1 (TAO,NHL), 8 10.1 (KSO,KOL)
Fugleviga: 3 8.1 (TAO,KOL), 1 10.1 (KSO)

Mye polarsnipe denne vinteren, 7-8.1 minst 29 individer på Lista.

Polarsnipa - og en rekke andre vadere - opptrådte i uvanlig store antall i Vest-Agder vinteren 1995. Foto: Ingvar Grastveit.

SANDLØPER (11-4)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 7.1 (NHL)
Tjørvebukta: 1 8.1 (NHL,GGU)
Nordhasselbukta: 1 4.1 (TOH), 4 7.1 (TAO,KOL), 7 8.1 (TAO), 1 10.1 (KSO)
Kviljosanden: 2 19.1 (TOH), 3 1.2 (NHL), 1 18.3 (TAO,KSO)
Kviljodden: 8 8.1 (TAO,KOL), 1 21.1 (TAO,KOL), 1 2.3 (TAO)

Mye sandlopere denne vinteren, 7-8.1 minst 16 individer på Lista.

TEMMINCKSNIFE

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 23.5, 1 25.5, 5 26.5, 2 27.5, 2 25.7, enkeltind 28.7, 14.8, 26.8, 29.8 og 10.9 (LiFu)
Tjørvebukta: 1 11.8 (TBV)
Nordhasselbukta: 1 13.8 (KSO), 1 30.8 (MAN)

Hanangervann: 1 21.8 (KOL)

14 observasjoner av i alt 20 ind er noe mer enn i 1994 og 1993. Forøvrig en typisk opptreden.

MYRSNIPE (12-15 2)

Farsund: Kjøllebergstranda: 3 28.12 (KSO)
Verestranda: 4 28.12 (KSO)
Trioiga: 2 31.12 (TAO,KOL)
Lista fuglestasjon: 3 5.1 (LiFu), ca 85 7.1 (NHL), 51 8.1 (KSO), 1 14.1 (TAO), 6 20.1 (LiFu), 14 27.12 (KSO), 3 28.12 (TAO), 27 30.12 (KOL), 12 31.12 (TAO,KOL)
Borshavn: 1 29.12 (TBV)
Listahavnen: 1 26.12 (KSO), 4 27.12 (KSO), 1 28.12 (KSO)
Brekne: 5 tr.SØ 25.12 (KOL), 2 27.12 (TAO)
Tjørvebukta: 7 8.1 (TAO,KSO)
Tjørveneset: 3-4 15.1 (TOH), 1 21.1 (TOH)
Nordhasselbukta: 11 4.1 (TOH), c 222 7.1 (TAO,KOL), c 120 8.1 (TAO,TOH,NHL,GGU), 52 10.1 (KSO), 15 12.1 (TAO), 20 26.12 (KOL), 14 27.12 (TAO)
Steinsviga: c 150 8.1 (TAO,TOH,NHL,GGU), c 55 10.1 (KSO,KOL), 5 28.12 (KSO)
Østhasselneset: 3 28.12 (KSO)
Årvoll: 15 10.1 (KSO)
Fugleviga: 133 7.1 (NHL), c 250 8.1 (TAO,KOL), 45 10.1 (KSO), 1 25.1 (KOL), 3 28.12 (KSO,KOL), 10 31.12 (TAO,KOL)
Kådestranda: ca. 25 31.12 (TAO,KOL)
Kviljosanden: 1 7.1 (NHL), 1 1.2 (NHL), 5 26.12 (KSO)
Kviljoødden: 15 8.1 (TAO,KOL), 55 26.12 (KSO)
Haugestranda: 1 1.2 (NHL)
Huseybukta: 2 15.1 (GBJ), 2 30.12 (KSO)
Lomsebukta: 1 30.12 (KSO)
Katland: 1 30.12 (KSO)
Lundevågen: 15 8.1 (GBJ)
Lyngdal: Agnefest: 1 9.1 (KOL)
Kristiansand: 1 ad Hamresanden 9.9, fargemerket med følgende ringer: Blank, gul og grønn ring (ovenfra og ned) på venstre fot, rød ring på høyre fot (BOH)

Uvanlig mye myrsnipe denne vinteren, 7-8.1 minst 593 individer på Lista.

KVARTBEKKASIN

Flekkefjord: Myran, Hidra: 1 15.1 (SGR,GGR,BOT)
Mønstermyr: 105 loggførte ind 10.9 - 9.11, maks 15 4.10 (GRI),
Sandvann, Homme: 1 primo oktober (GGR)
Berrefjord: 3 ultimo oktober (SGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 2 5.1, 1 23.1, 1 30.1 (LiFu), 1 29.3 (TAO). I alt 67 ind på 30 obsdager
14.8-20.12, max 9 7.10 (LiFu)
Slevdalsvann: 2 2.10 (TAO), 1 8.10 (TAO), 5 16.10 (TAO), 1 21.10 (TAO), 2 23.10 (TAO), 3 25.10 (TAO)
Brekne: 1 25.2 (KOL), 1 19.10 (KOL), 1 21.11 (TAO), 1 24.12 (KOL)
Tjørvebukta: 1 11.10 (TAO)
Steinsviga: 1 21.10 (TAO)

Østhasselneset: 1 12.3 (KOL)

Einarsneset: 2 23.9 (KOL)

Første funn av kvartbekkasin i fylket er to fyrdrepte ind. fra Lindesnes 19.9.1893 (COLLETT 1921). Engelskmennene så noen få ind. siste del av september og oktober årene 1951-55. I perioden 1958-1969 ble det gjort 23 observasjoner på Lista (Kåre Olsen pers. medd.) 1 ind. ble skutt ved Buvann, Kristiansand 23.9.1967. 1 oktober 1971 ble 2 ind. sett på Lista. Så kom 1 ind. Vågsbygd, Kristiansand 10.10.1972, for antall ind. på Lista i 1973 var oppe i 9, og fra da av er det rapportert et økende antall individer, de aller fleste på høsten (oktober), men også noen få på våren i (mars-) april. De siste årene har mellom 100 og 200 individer blitt rapportert, de aller fleste fra Lista og Monsternmyr, med noen få ind. fra Mandal, Sogne og Kristiansand. Det spinkle materialet fra årene før 1973 tyder på at arten har vært oversett. Årets forekomst følger det kjente mønsteret, med noen få vinter- og vårfunn, og tallrik forekomst på høsten.

RUGDE (12-2)

- Flekkefjord: Tidlig hekking: 4 pull (7-10 dager gamle) Kvellandsstrand 28.4. Første eggleggingsdato medio/ultimo mars (SGR,GGR)
Rasvåg: 5 9.12 (KGR,GGR,BOT)
- Lyngdal: Monodden, Kvåvik: 1 11.12 (ØNL)
Hagestad: 1 12.12 (ØNL)
Hagestadvannet: 1 16.12 (ØNL)
Svennevik: 1 22.12 (ØNL)
Skomrabbakken: 1 23.12 (ØNL)
- Farsund: Lista fuglestasjon: 1 15.12 (LiFu), 4 30.12 (KOL,NHL)
Listahavn: 1 22.12 (KOL) og 23.12 (GGU)
Brekne: 1 7.1 (KOL), 1 23.12 (TAO,KOL), 1 25.12 (KOL), 2 26.12 (KOL), 1 funnet død 28.12 (BHF)
Groda: 2 7.1 (TAO,KOL), 1 21.12 (TAO), 1+ 23.12 (KOL)
Tjørve: 1 21.1 (KOL)
Nordhasselbukta: 1 27.12 (TAO)
Kalleberg: noen 23.12 (LBE)
Maberg: 1 24.12 (TAO,KSO)
Dyngvold: 1 29.1 (KOL)
Nesheimvann: 1 2.1 (TAO)
Kviljosanden: 1 26.12 (KSO)
Kjørrefjord: 3 21.12 (OLA)
Einarsneset: 1 26.12 (ØNL)
Lauervik: 1 29.12 (KOL)
Ravneheia v/Solbjør: 1 2.12 (EHA)

ROSKELAND (1899) hadde tidligrekorden for rugdehekking i Vest-Agder. Han fant et reir med ett friskt egg 28.3.1896 i Vennesla. Årets hekkefunn fra Flekkefjord er ny rekord, da første egg må være lagt senest 25. mars, kanskje noen dager tidligere. (Rugetid ca 21 dogn, leggeintervall 2 dogn [HAFTORN 1971].)

Pga en lang kuldeperiode var rugdene på Lista i slutten av desember svært utmattede og trakk inn til bebyggelsen. Ved nyttår var trolig de aller fleste døde.

SVARTHALESPOVE

- Farsund: Lista fuglestasjon: 3 15.4, 1 27.5, 1 ad 8-11.7, 1 18.9 (LiFu, KSO)
Tjørveneset: 1 juv. 5.9 (TAO)

Kun sju individer er langt færre enn de siste årene (selv om bare ett funn fra 1994 er rapportert til LRSK).

LAPPSPOVE (vinterfunn)

Farsund: Nordhasselbukta: 1 7.1 (TAO,KOL)

STORSPOVE (12-2)

Farsund: Brekne: 1 4.1 (KOL), 1 28.1 (KOL), 1 11.12 (TAO,KOL), 1 13.12 (KOL), 1 17.12 (KOL)
Tjørvebukta: 1 24.1 (TAO), 1 28.1 (TAO,KOL), 1 8.2 (TAO), 3 16.2 (TAO), 2 18.2 (KOL), 2 20.2 (TAO), 1 25.2 (TAO), 1 10.12 (KOL)
Tjørvmemarka (Døttan): 1 15.1 (KOL)
Fugleviga: 1 28.12 (KSO,KOL)
Kviljoødden: 1 2.1 (TAO)

SMÅSPOVE (6-8) (ikke trekkobservasjoner)

Kvinesdal: 1 hørt på hekkelokalitet Eftestøl 1.7 (KOL,TAO)

Småspove er en sjelden hekkefugl i fylket. Fra forrige århundre er den nevnt som hekkefugl "på Fjeldsiderne i Christiansands Stift, saasom i Aaseral" (COLLETT 1869). Fra dette århundret er hekking bare konstatert i Hægebostad (publiserte hekkefunn bl.a. i 1975, 1983 og 1984) og Kvinesdal (1993). ATLAS-kartet har dessuten et plott med kode for konstatert hekking i Lyngdal. Dette hekkefunnet er aldri rapportert til LRSK. Muligens hekket et par på Lista i 1974 og i Sirdal i 1977 og 1980. En fugl ble sett i Kvås, Lyngdal 15.6.1983, og også i Åseral er det funn som gir sterk mistanke om hekking (1987 og 1988). Materialet er sparsomt, men antagelig har vi en fast hekkebestand i fylket på 10-15 par (SKATAN 1994). Funnet fra Kvinesdal i 1995 er gjort på samme sted som den hekket i 1993. Også i 1994 ble småspove registrert her.

RØDSTILK (12-2)

Farsund: Verestranda: 1 28.12 (KSO)
Trioviga: 1 31.12 (TAO,KOL)
Lista fuglestasjon: 5 7.1 (NHL), 7 8.1 (KSO), 5 11.1 (LiFu), 3 14.1 (TAO), 2 15.1 (LiFu), 1 5.2 (LiFu), 3 27.12 (KSO), 6 30.12 (KOL,LiFu), 3 31.12 (TAO,KOL)
Borshavn: 3 29.12 (TBV)
Listahavnen: 1 7.1 (NHL), 1 26.12 (KSO), 1 27.12 (KSO), 1 28.12 (TAO,GGU)
Brekne: 1 26.12 (KOL), 1 27.12 (KOL), 1 28.12 (TAO)
Tjørvebukta: 1 24.1 (TAO), 1 2.12 (TAO)
Nordhasselbukta: 2 7.1 (TAO,KOL), 12-15 8.1 (TOH,TAO), 1 12.1 (TAO), 2 15.1 (KSO), 1 28.1 (KOL), 4 26.12 (KOL), 2 27.12 (TAO)
Steinsviga: 1 7.1 (TAO,KOL), 3 8.1 (NHL,GGU), 7 10.1 (KSO,KOL), 1 15.1 (KSO), 1 23.12 (KSO), 1 28.12 (KSO)
Fugleviga: 1 2.1 (TAO), 7 7.1 (NHL), 5 8.1 (TAO,KOL), 7 10.1 (KSO), 8 15.1 (TAO,KSO), 1 21.1 (KOL), 1 25.1 (KOL), 4 28.12 (KSO,KOL), 3 31.12 (TAO,KOL)
Kådestranda: 1 21.1 (TAO), 6 31.12 (TAO,KOL)
Kviljoødden: 6 26.12 (KSO)
Sandøy/Saltråk: 2 30.12 (KSO)

Det er antatt at storparten av de rødstilk som overvintrer hos oss hører til den islandske underarten *T. t. robusta*, som er noe større enn vår hjemlige rødstilk. Noe positivt bevis for at vinterfuglene stammer fra Island har vi ikke fra vårt fylke. Antall vinterobservasjoner var høyt i 1995.

GLUTTSNIPE (6-8) (ikke trekkobservasjoner)

Flekkefjord: 1 ind Kongevoldsvann 10-18.5 (KGR)

Så vidt vi vet har gluttsnipa aldri hekket i fylket. ATLAS-kartet har en kode for mulig hekking i Sirdal. I Aust-Agder er det gjort to hekkefunn i Bykle, seinest i 1994, og i Froland i 1985 (LISLEVAND 1995a). Det er derfor ikke umulig at et og annet par hekker også hos oss. Observasjonen fra Kongevoldsvann kan godt dreie seg om ordinær mellomlanding under trekket.

GRØNNSTILK (6-8) (ikke trekkobservasjoner)

Sirdal: Øksendalsheia: 1 varslet sterkt 2.7 (TAO,KOL)

Vennesla: 1 ad Kile st, Hægeland 10.5 og en gang senere på sommeren (HVL,ILØ)

Gronnstilken har én stamlokalitet i fylket, nemlig Sandvann i Gyland, Flekkefjord. 24.6.1979 ble en varslede fugl sett her, og i 1982 ble to unger observert, den første udiskutable hekking i fylket. Gronnstilken hekket her også i 1983, 1984 og 1987. I 1988 og 1991 hekket et par ved Lille Eikas, Flekkefjord. Andre sikre hekkefunn har vi ikke. ATLAS-kartet har konstatert hekking i tre ruter på grensen mellom Aseral og Evje og Hornes, men så vidt vi vet er alle disse hekkefunnene gjort over grensa til Aust-Agder. Men det er flere ganger sett grønnstilk i hekketida i Aseral. Funnnet fra Sirdal i år er en sterk indikasjon på hekking. Funnene i Hægeland kan dreie seg om ordinært trekk. (Gronnstilkhunnene starter hosttrekket allerede i slutten av juni). I Aust-Agder ble det første hekkefunnet gjort i 1975, og sannsynligvis hekker den så langt sør som i Birkenes.

HAFTORN (1971) antok en sorgrense for grønnstilkens utbredelse på ca 60° N. Selv om kunnskapen om artens forekomst på Sorlandet kan ha vært mangelfull for 25 år siden, er det rimelig å anta at grønnstilk har utvidet utbredelsesområdet mot sørvest i denne perioden (BREISTOL 1977, MOEN & JENSEN 1982, VESTOL 1985).

STEINVENDER (6-8)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1-3 gjennom hele mai, siste vårobs 2 ind 2.6. 2-3 ind sett fra 19.7 (LiFu)

Vi kjenner ingen hekkefunn av steinvender i fylket, men år om annet observeres noen få individer sommerstid.

TYVJO H

Mandal: 3 sikre hekkefunn, hhv Skjæringen, Ryvingen og Hillebunga, dessuten ble par obs Sandøy, Sæsøy og Hærholmene (RJÅ)

Hekkebestanden i midtre deler av fylket ser ut til å ligge stabilt på 5-10 par. Det er de senere årene også rapportert hekking i Sogne og Lindesnes.

STORJO

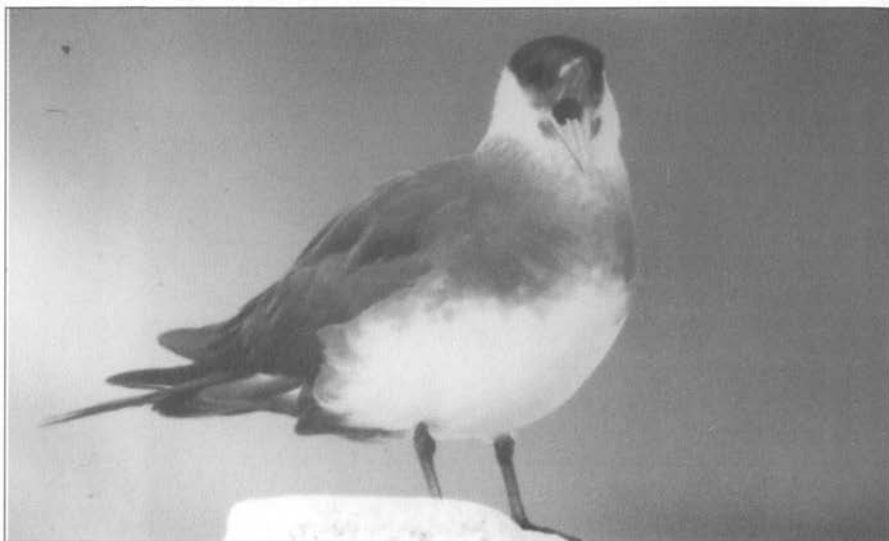
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 NV 6.5, 1 S og 1 NV 20.5, 1 S 10.6 (LiFu).

I alt 33 loggførte ind, hvorav 12 S og 12 NV, på 19 obsdager 19.7-23.10, max 5 24.7 og 24.9. 1 ind 3.9 jaktet på gravand (KOL)

Kviljosanden: 1 7.10 (KSO)

Storjo var en meget sjelden art i Norge i forrige århundre. En juv fra Randsund 19.10.1897 (COLLETT 1921) var funn nr 5 for landet. Neste funn i Vest-Agder er 1 hann ved Lista 13.9.1911. Engelskmennene så 1-2 ind ved Lista fyr 18-21.9.1951 og enkeltind Steinodden 8.9 og 11.10.1953. Samme år ble et ind skutt ved Vårøy, Lindesnes 9.10. Fra 1974 har storjo blitt rapportert så å si årlig, og i økende antall. Selv om noe av økningen ganske sikkert skyldes økt bruk av teleskop og satsing på havsfuglskåding, er det utvilsomt blitt mer storjo å se langs kysten vår, i likhet med landet forøvrig. Tidligste dato jeg kan finne er fra Randsund 24.4.1984. Vårfunn er relativt sjeldne, men allerede i juni er det sett opptil 14 på en dag (Randsund 10.6.1984). På gode

dager om høsten er det sett opptil 20 individer i Randesund og på Hille, og 16 ved LiFu og på Roligheten. Seineste dato er LiFu 24.10.1991. 1984 er det beste storjoåret så langt, med 171 ind bare i Randesund. Storjoen etablerte seg som hekkefugl i Norge så seint som i 1975 (Finnmark), og hekker sørligst på Runde.

Tyvjoen er en svært sårbar hekkefugl i Vest-Agder da bestanden er svært liten og adskilt fra den øvrige tyvjobestanden i landet. Foto: Runar Jåbekk.

GRØNLANDSMÅKE

Flekkefjord: Abelsnes og Hidra: 2 2K 3.1 - 20.2 (GRI), 2 1K + 1 2K 10.11 - 29.12 (GRI)

Farsund: 1 LiFu 20.5 og 22.5, 1 2k Brekne/Borshavn 17.12 og LiFu 18.12 (TAO,KSO,KOL,IFL,GGU,IRA,LiFu)

7 individer er en nokså normal forekomst. Litt flere enn i 1994 (5), men langt færre enn i 1993 (14). Som vanlig er det Farsund og Flekkefjord som har funnene.

POLARMÅKE

Flekkefjord: Abelsnes: 1 2K 28.1 (GGR,KGR), 1 1K 19.11 - 6.12 (GGR)

Farsund: Lista fuglestasjon: 2 4.4, 1 6.4, 1 12.5, 1 29.10, 1 30.12 (LiFu)

RASCH (1838) skriver at polarmåke om vinteren "viser sig temmelig hyppig ved Jædderen og Lister". COLLETTS (1869) angivelse om at polarmåke "om Sommeren sees hyppigt fra Lindesnaes af og Nordover" er nok mer tvilsom. Det første konkrete funnet vi har er en 1K fra Lista 12.8.1937. Arten ble ikke sett av engelskmennene på 50-tallet, og først fra 1973 ble det publisert årlige funn. Som for grønlandsmåke er det først og fremst i Farsund og Flekkefjord polarmåke registreres. Men det finnes funn fra alle kystkommunene. Den er funnet i alle årets måneder, men flest fugler sees i perioden desember-mars. Av i alt 95 funn i LRSK-arkivet pr 1994 har februar flest med 20 fulgt av januar (17), mars (14) og desember (13). Juni og juli har 2 funn hver, og i hvert fall en fugl 8.7.1988 var adult. Av 70 aldersbestemte individer er halvparten 1. vinter, 23 er 2. vinter, 6 er 3. vinter og 7 er 4. vinter og eldre. Polarmåke sees litt oftere enn grønlandsmåke, men mye vanligere er den ikke. Årets 8 individer er omtrent som i 1994 (9) men langt færre enn i 1993 (16).

SPLITTERNE (Observasjoner utenom Lista skal godkjennes)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 NV 23.5, 1 S 26.5, 2 27.5, 3 NV 2.8, 2 NV 9.8, 1 V 11.8 (TBV), 1 21.8, 2 NV 23.8, 1 3.9, 1 S 24.9 (LiFu)
Brekne: 1 tr.NV 20.6 (KOL), 1 9.7 (TAO,KOL), 1 24.7 (TAO)

En nokså normal opptreden, uten konkrete indikasjoner på hekking. I sjeldenhetsrapporten for 1994 (VESTOL 1996) står det at Lista er eneste kjente hekkested for splitterne i Norge. Det stemmer ikke, for den hekket på Jæren i 1987 og sannsynligvis også en gang tidlig på 1980-tallet (OLSEN 1994).

RØDNEBBTERNE H

Farsund: Rauna: 25 par hekket (reirfunn). Kun 2-3 par fikk unger på vingene (KOL,KSO)

LOMVI (sommerfunn)

Lyngdal: Lenesfjorden: 1 i vinterdrakt 14.5 (KSO)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 NV 23.5, 1 S 28.5 (LiFu)

ALKE (sommerfunn)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 NV 19.5, 3 21. og 27.5, 1 S 10.6, 1 3.8, 1 NV 10.8 (LiFu)

TYRKERDUE H

Mandal: 3 reir Skjebstad, 2 reir Furulunden (RJÅ)

TURTELDUE

Lyngdal: Prestneset: 1 21.5 (KSO)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 25.5, 1 24.7, 1 2.9, 2 16.9, 1 18. og 22.9, 1 8.10 (LiFu)

Ei turteldue ble sett hele sommeren 1916 ved Farsund. Engelskmennene så 2 på Lista 1.10.1950, 1 18.9.1951, 20.9.1952 og 1 10.10 og 21.10.1953. 24.5.1964 ble en ad M skutt i Randesund, Kristiansand. Fra og med 1969 er det publisert årvisse funn på Lista, og arten er også sett i Flekkefjord, Lindesnes, Mandal og Søgne, og nå også i Lyngdal. Tidligste dato er 1.5.1969 og 1973, seineste datoer er 10.11.1973 og 14.11.1971. ("Turteldua" fra Lista i februar 1992 [VESTOL 1993b] viste seg som kjent å være mongolturteldue [GUSTAD 1995].) Av i alt 126 funn i LRSK-arkivet pr 1994, er det klart flest på våren og forsommeren (40 i mai, 31 i juni, 18 i juli). I august er det svært få funn (5), mens det i september (19) og oktober (16) er noe flere. I mange år har man ventet på at turteldua skal bli funnet hekkende i Norge. Ennå har det ikke skjedd. Men når det først skjer, er det ikke utenkelig at det blir i Vest-Agder.

HUBRO

Flekkefjord: 1 sy ind et sted i kommunen (GGR)
Farsund: Groda: 1 17.11 (TAO,KOL)
Kristiansand: 1 ind Sørlandshallen 12.3 (TWA) Visstnok rømt fra Dyreparken, skal ha holdt til i området i lengre tid.
1 sy ind på årvisst plass i kommunen i april (JEB,PKK,TBW mfl.)

Hubroen har vært sterkt etterstrebet, og bestanden var ganske redusert på 60- og 70-tallet. Siden har den tatt seg noe opp. Vi har ikke så god oversikt over hubrobestanden vår. Få hekkefunn er kjent for LRSK, men noen ropende fugler rapporteres hvert år. Skåtan (1994) gjetter på en bestand på 10-50 par. Bestanden er tettest i kyststrokene, men vi regner med at hubroen finnes i de fleste skogkleddede strøk i fylket.

HAUKUGLE

Flekkefjord: 1 ind Homme 14-23.10 (KGR,GGR), 1 ind Mønstermyr 21.10 (GGR,IEG)

Haukugla er en sjelden fugl hos oss, bortsett fra når den enkelte år opptrer invasjonstypen. Vi vet at dette skjedde vinteren 1901/02 og 1912/13 (COLLETT 1921). Også høsten 1950 ble endel fugler sett i vest-fylket. Av eldre funn kjenner vi ellers 1 ind skutt ved Mandal ca 1847 (RASCH 1848), 1 M skutt Lyngdal 22.9.1900 (ZMT 1995) og 1 F skutt Sirdal 23.9.1928 (SCHAANNING 1928). Den skal være sett i Marnardal i perioden 1962-74 (SPIKKELAND 1975), og enkeltind. er registrert i Flekkefjord 6.12.1975 (f. død) og 24.9.1976. I 1983 opptrådte haukugla i mengder, og det ble til sammen rapportert over 100 individer fra det meste av fylket. Første observasjon var 12.8, og invasjonen kulminerte i oktober/november. Etter nyttår ble det bare rapportert en fugl (i Kristiansand til 24.2.1984). Invasjonen resulterte i hekkfunn mange steder i Sør-Norge de neste par årene, og vårt eneste kjente hekkfunn er fra 1985, da 1 par med 3 juv ble funnet 12.6.1985 i Byremo, Audnedal (QVALE 1986). Etter storinvasjonen har haukugler vært sett nesten hvert år i fylket, men sjeldnere på 90-tallet. De siste observasjonene var i 1992 (Sirdal 6.11. og Farsund 19.9.) og 1990 (Flekkefjord 9.2. og 8.9.).

HORNUGLE H

Farsund: Kull med 3+ unger hørt Skeimemona 5.6 (KSO)

De fleste hekkfunn er gjort langs kysten, der hornugla kan være ganske vanlig i gode smågnagerår, som i 1981, da det ble registrert 16 territorier bare i Randesund (ANDREASSEN 1983). Men den er funnet hekkende så langt inne i landet som ved Knaben, overst i Kvinesdal (1982).

VENDEHALS H

Flekkefjord: Stabil (økende?) bestand, bl.a. 5 hekkende par, hvorav 3 i kasser, Hommeområdet juni/juli (GRI)

Mandal: 1 reir i fuglekaske Brennevinsmyra (RJÅ)

Vendehalsen har hatt en betydelig bestandsnedgang i Finland og en mer moderat tilbakegang i Sverige de siste 20 årene. Også i Norge er det rapportert om bestandsnedgang, bl.a. er merketallene ved noen av ringmerkningsstasjonene kraftig redusert. Det meldes også fra vårt fylke om synkende antall syngende ind om våren. Da er det gledelig å få melding om en solid bestand i Flekkefjord. SKÅTAN (1994) bestandsanslag for fylket er på 400-600 par. Dette kan synes noe høyt.

GRÅSPETT

Flekkefjord: Par på 17 lokaliteter. 10 reirfunn, hvorav 5 fra Sira-Gylend. Sees gjennom hele året, spesielt i ytre kyststrøk (GRI)

Farsund: Havnehagen: 1 26.3 (TAO,KOL)

Lista fuglestasjon: 1 1.8 (LiFu)

Hægebostad: Vestre Vik: 1 23.3 (KOL)

Songdalen: 1 M Farvannslia 10.4 (HVL,ILØ)

Bortsett fra i Flekkefjord er gråspetta en sjelden fugl i Vest-Agder. Det er gjort spredte hekkfunn i de fleste kommunene i fylket, men det er bare Flekkefjord som har en større bestand. SKÅTAN (1994) anslår bestanden for hele fylket til 10-50 par.

SVARTSPETT H

Flekkefjord: 1 ind Netlandsvann 24.5 (SGR)

I motsetning til gråspetta, er svartspetta vanligst i østlige deler av fylket, men den går helt vest til Flekkefjord. Foreløpig tror vi at svartspetta klarer seg bra hos oss, men vi vil gjerne følge utviklingen noyere framover. SKÅTAN (1994) anslår bestanden til 20-50 par. BEKKEN (1994) antar en gjennomsnittlig tetthet på 0,1 par pr km² i skogsområdene fra svenskegrensa til Aust-Agder. Med 3140 km² skogareal i Vest-Agder tror jeg 50 par er et for lavt anslag, selv om bestanden er betydelige tynnere i vest enn i øst.

HVITRYGGSPETT

- Flekkefjord: Par på 25 lokaliteter. 17 reirfunn. (SGR,KGR, GGR)
Søylandslia: 1 par ved reirhull 27.4 (KOL,m.fl.)
Lyngdal: 2 trommet Hagestad 18.3 (ØNL)
1 trommet Dale 8.4, 1 par trommet og paret seg s.s. 17.4 (ØNL)
Mandal: 1 F Jåbekk 31.12 (RJÅ)
Kristiansand: 1F i (reir?)-hull ved Sørlandshallen 12.3 (JEB,TWA,TBV)

Det har i flere år pågått et eget prosjekt på hvitryggspett i fylket vårt, men observasjonene derfra har de siste årene ikke blitt videreformidlet til LRSK, bortsett fra i Flekkefjord. Forhåpentligvis er ikke hekkebestanden så klein som rapporteringen for 1995 gir inntrykk av. Prosjektet har tidligere operert med et forelopig bestandsanslag på mellom 320 og 410 par (STOKKE 1994). SKATAN (1994) legger seg enda høyere, med et anslag på 450-550 par, i så fall landets tetteste bestand. Arten har gått drastisk tilbake i Sverige og Finland, og også over det meste av Østlandsområdet.

Vest-Agder har sansynligvis den største bestanden av hvitryggspett i landet. Bildet er tatt i Selegrot, Farsund mai 1986. Foto: Tor Oddvar Hansen.

DVERGSPETT H

- Flekkefjord: Par på 15 lokaliteter. 10 reirfunn (SGR,GGR,KGR)
Lyngdal: 1 hørt Hagestad 18.3 (ØNL), 1 M trommet Eitlandsneset 11.4 (TBV), 1 par trommet Dale 8.4 og 17.4 (ØNL)

Også dvergspetta har gått betydelig tilbake i Sverige, og både i Hedmark og Trondelag var det langt flere dvergspetter på 70-tallet enn i dag. Rapporteringen for 1995 er nok ikke dekkende for artens nåværende status i fylket vårt. Den har i alle fall inntil nylig vært jevnt utbredt over de skogklede deler av fylket, særlig i kystnære strøk, og har neppe vært noe særlig mindre tallrik enn hvitryggspetta. SKATAN (1994) anslår bestanden til 300-600 par.

TRELERKE

- Farsund: Lista fuglestasjon: 2 30.9 (LiFu,KOL), 1 1.10 (LiFu), 1 8.10 (TAO), 1 21.10, 2 29.10, 1 3.11, 1 8-9.11, 3 10.11 (LiFu)
Mandal: Jåbekk: 1 24.10 (RJÅ)

Kristiansand: 2 Gimlemoen 2.9 (KBL)

I alt 15 individer er betydelig mindre enn i 1994 (40) og 1993 (63 loggførte ind ved LiFu + 15 ind ellers), men bedre enn 1992 (8) og 1991 (2, men her mangler LRSK beskrivelse av 4 obs av i alt 10 ind fra LiFu).

FJELLERKE

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 22.9 (LiFu), 2 7.10 (TAO), 1 8.10 (LiFu), 6 10.10 (LiFu), 2 11.10 (LiFu), 5 28.10 (TBV), 2 29.10 (LiFu), 1 30.11 (LiFu)
Brekne: 1+ tr. SØ 9.10 (TAO)
Tjørveneset: 3 6.10 (TAO), min. 1 21.10 (TAO)
Nordhasselbukta: 7 7.1 (TAO,KOL), 7 10.1 (KSO), 6 29.1 (TAO,KOL), 2 30.9 (TAO), 2 21.10 (TAO), 6 31.10 (TAO), 3 10.11 (KOL), 6 18.11 (KOL), 10 10.12 (KOL), 6 14.12 (TAO), 4 26.12 (KOL)
Årvoll: 5-6 2.1 (TAO)
Østhasselneset: 2 14.10 (KOL)
Nesheim: 8 29.12 (TBV)
Rauna: ca 15 8.10 (TAO,KOL)
Kviljosanden: 3 2.3 (TAO), 1+ 14.10 (TAO,KSO), 24 12.12 (TAO)
Kviljoødden: 3 9.4 (TAO,KSO,HVL,ILØ), 10 21.10 (HVL,ILØ), 5 26.12 (KSO)
Kviljo/Hananger: 2 12.3 (JEB,TWA,TBV), 4 29.12 (TBV)
Husebybukta: ca 20 7.10 (KOL), 17 15.10 (KSO), 2 4.11 (KOL)
Kristiansand: 1 Hamresanden 29.10 (BOH)

Bortsett fra på Lista, der fjellerke er en regulær trekk- og vintergjest, med flokker på opptil 68 ind (Tjørvesanden 21.10 1973), er dette en sparsomt forekommende art i Vest-Agder. På Lista dukker den gjerne opp i månedsskiftet september/oktober. Antallet øker utover i oktober, men avtar igjen i november-desember. Som regel blir noen småflokker igjen utover vinteren, før antallet stiger igjen i mars. Aprilfunn er sjeldne, og maifunn er rene unntak. 10 ind medio mai i Søgne i 1985 er seineste vårdato. Tidligste hostdato er 11.8.1989 (Flekkefjord). Fra hekketida har vi bare to observasjoner fra en lokalitet i Aseral, der enkeltindivider med mat i nebbet (!) ble sett 24.7.1987 og 10.6.1988. Disse observasjonene indikerer hekking, men LRSK anser ikke hekking for konstatert. (Funnene er tidligere feilaktig publisert som 1 hann 11.6.1988 og 1 par 24.7.1988 [HØGSÅS 1993].) Fjellerke er ikke funnet hekkende i Rogaland. Et hekkefunn er kjent fra grensetraktene mellom Aust-Agder (Bykle) og Telemark i 1966 (PFAFF & BENGTON 1995). Nærmeste faste hekkested er Hardangervidda.

TAKSVALE

Farsund: Tidlig funn: 1 Lista fuglestasjon 11.4 (TAO)

HEIPIPLERKE (12-2)

Flekkefjord: 3 ind Hydra 29.1 (GGR,KGR,BOT)

Farsund: Lista fuglestasjon: Sees daglig hele vinteren. Max i januar var 35 30.1 (LiFu), max i februar var ca 100 11.2 (TAO,KOL), max i desember var ca 30 11.12. Sist obs 21.12 med ca 10 ind (TAO)
Tjørveneset: 2 8.2 (TAO), 2 10.12 (KOL), 1 14.12 (TAO), 1 27.12 (TAO)
Nordhasselbukta: ca. 45 1.1 (KOL), 2-3 8.2 (TAO), 1 25.2 (TAO), 3-4 14.12 (TAO), 5 26.12 (KOL), 2-3 27.12 (TAO)
Steinsviga: ca. 10 7.1 (TAO,KOL), 1-2 14.12 (TAO), 2 27.12 (TAO)
Østhasselneset: 5 15.1 (TAO)
Fugleviga: ca. 15 2.1 (TAO), ca. 50 15.1 (KSO), 15 21.1 (KOL), ca 60 11.12 (KOL), ca 40 12.12 (TAO)

Kådestranda: 1 12.12 (TAO)
Kviljosanden: 3 2.1 (TAO), 1 8.1 (TAO,KOL)
Havika: 1 12.12 (TAO)

GULERLE

(Seine høstfunn)

Farsund: 1 ind Lista fuglestasjon 16.10 (LiFu)
Kristiansand: 1 1K Hamresanden 8.10 (BOH)

GULERLE u.a. *M.f. flavissima* (engelsk)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1-2 ind 11.5 - 24.6 LiFu), bl.a. 1 par 31.5 (TAO). 2 ind 20.7 (LiFu)
Maberg: 1 par 13.5 (KSO)
Kviljo: 1 par hekket trolig: 1 par 20.5, 1 varslet 23.6, 1 par 26.6, 1M 30.6 (TAO,KOL)

Lista har lenge vært en av de klassiske lokalitetene for den engelske gulerla i Norge, i tillegg til Jæren og Sokndal i Rogaland. Første funn fra Lista er fra mai 1954, da 2 ind ble sett ved fyret, og 2 ved Nesheimvann. På 70-tallet hekket anslagsvis 5-10 par årlig på Lista. Senere er det blitt færre, og de siste årene har neppe mer enn 1-3 par hekket. I fylket forøvrig er den engelske gulerla bare funnet hekkende på Bringsjordneset i Lyngdal i 1977 (M m/mat for unger) (BJØRNSTAD & JERSTAD 1982) og på Ve i Kristiansand i 1983 (og muligens 1984).

GULERLE u.a. *M.f. flava* (sørlig) H

Farsund: En underart på vei ut. 1995 var første år uten sikker hekking på Lista, men 1M m/3-4 juv
Seviga v/Lista fuglestasjon 12.8 har trolig hekket (TAO).
Lista fuglestasjon: 1-2 ind 24.4 - 27.5, samt 2 ind 1.8

Den sørlige gulerla er ikke så sjelden som den engelske her til lands, og har hekket langs kysten fra svenskegrensa til og med Rogaland, men også den har gått tilbake i antall og er forsvunnet fra mange lokaliteter. På Lista ble den observert 28.5.1938 (BERNHOF-OSA 1938), og konstatert hekkende med 2 par i 1954. På 70-tallet hekket 10-15 par på det meste. De siste årene har det blitt stadig færre par, og i 1995 altså ingen sikre hekkefunn. Ellers hekket et par gulerler på Jåbekk i Mandal i 1985, men underartstilhørigheten er usikker.

GULERLE u.a. *M.f. thunbergi* (sårlig) H

Kvinesdal: 6 varslende par Nordbø-Risnes 1.7 (KOL,TAO)
Lyngdal: Observert i hekketida på Presteneset: 3 21.5, 2 16.6, 2 28.6 (BNI)

Sårla er den vanligste underarten hos oss, men er i motsetning til de to andre utbredt i dalstrøkene opp mot fjelltraktene. I Åseral har vi lenge visst om en god bestand, mens bestanden i Kvinesdal ikke er kjent fra før. På Presteneset i Lyngdal har det hekket sårler enkelte år. Dette er nokså langt sør for resten av utbredelsesområdet til sårla.

VINTERERLE (12-2, 5-7)

Farsund: Vinterfunn:
Lista fuglestasjon: 1 11.12 (TAO), 1 30.12 (TAO)
Borshavn: 1 28-29.12 (KSO)
Brekne: 1 24.12 (KOL), 1 28.12 (TAO)
Søgne: 1 par hekket Holmenfoss (RJÅ)

Vintererla er en relativt ny innvandrer i Norge, med første hekkefunn i 1919. De første funnene i Vest-Agder stammer fra Vennesla, der enslige fugler ble sett 20-21.5.1911, 18.4.1912 og 2.4.1913 (RØSKELAND 1913).

6.1.1918 ble et ind sett på Gimlemoen i Kristiansand (SCHAANNING 1922) og 9.4.1922 et ind på Lista (SCHAANNING 1926). Videre foreligger endel trekkobservasjoner fra Lista på 50-tallet, og fra og med 1971 er den sett årvisst i fylket. Første konkrete hekkefunn ble ikke gjort for i 1983 i Mandal, og de neste i Kristiansand i 1988 og i Lindesnes i 1990. (ATLAS-kartet har et plott av en konstatert hekking fra Kristiansand/Vennesla, men dette er ikke rapportert til LRSK). Men i 1991 ble det gjort hekkefunn både i Lindesnes (3), Lyngdal og Hægebostad. Sannsynligvis har vintererla vært noe oversett på 80-tallet (eller underrapportert til LRSK?). Det antas at bestanden i Norge har gått tilbake igjen på 90-tallet. Vi vet nok for lite om vår egen bestand til å si om det er tilfelle hos oss, men antall rapporterte hekkefunn har i alle fall gått ned siden 1991.

LINERLE (11-2)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 11.12 - 12.12 (TAO, LiFu), 1 30.12 (LiFu)
Nordhasselbukta: 1 8.1 (TAO), 1 10.1 (KSO), 1 10.11 (KOL)
Fugleviga: 1 13.11 (KOL)
Mandal: 1 Mandal sentrum 22.12 (OAB)

LINERLE u.a. *M.a.yarrellii* (svartryggerle)

Flekkefjord: 1 Mønstermyr 10.10 - 5.11 (GGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 alt 122 loggførte ind på 90 obsdager 17.3 - 16.9, max 5 25.3 (LiFu)
Brekne: 1 6.4 (TAO)
Nordhasselbukta: 1 1.3 (TAO, KOL), 1 2.3 (TAO), 7 23.3 (TAO), 2 26.3 (KOL), 1 1.4 (TAO), 1 25.4 (TAO)
Hellemyra: 1 13.5 (KSO)
Mandal: 1M Sånum 10.3 (JEB, TWA, TBV)

Denne britiske underarten er omtalt fra Aseral allerede på 1860-tallet (COLLETT 1869), og er et regelmessig innslag tidlig på våren, særlig på Lista. Av og til hekker den også her, ofte i blandet par med vanlig linerle.

SIDENSVANS

Flekkefjord: Stor invasjon fra 29.10 (200 ind Skarpenes), maks 400 ind Skarpenes 10.11 (GRI)
Kvinesdal: ca 300 Åmot 25.12 (ABA, TBA)
Mandal: 300+ Skjebstad 20.12. Trolig samme flokk ble sett både på Vestnes, Skjebstad og i Mandal sentrum 21.12 (OAB)
Kristiansand: 10 Tveit krk 24.12, 20 Hellemyr 26.12 (TBV)

JERNSPURV (12-2)

Flekkefjord: 1 alt 6 ind på 6 lokaliteter 1.12 - 31.12 (GGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 11.1, 1 23.1, 1 6.2 (LiFu), 2 6.12, 1 12-12 - 30.12 (LiFu)
Nordhasselbukta: 1 10.12 (KOL)

RØDSTJERT H

Flekkefjord: Hekkefunn gjort Austad og Homme mai/juni (GRI)
313 loggførte ind Mønstermyr 17.8. - 30.9, max 80 2.9 (GRI)

Bestanden er rapportert i tilbakegang mange steder i Nord-Europa. Vi vil gjerne få en oversikt over dagens hekkebestand i Vest-Agder.

RINGTROST (12-2)

Flekkefjord: 1 ad M Vatland/Berrefjord 12.12 (KGR, GGR)

Ringtrosten er ikke årlig overvintrer hos oss, men vi vet fra Colletts tid at den kan opptre tallrikt. Vinteren 1892/93 var den vanligere enn både gråtrost og rødvingetrost i traktene mellom Mandal og Kristiansand, i alle fall etter kramsfugl innsendt til vilthandlerne i Oslo å domme. Aller vanligst var likevel svarttrosten (COLLETT 1894).

MÅLTROST (12-2)

Flekkefjord: 1 alt 17 ind på 5 lokaliteter (Hidra, Skarpenes, Homme, Djupvik) 3.12 - 31.12 (GRI)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 5.1 (LiFu), 1 6.12 (LiFu), 1 12.12 (LiFu)
Brekne: 1 29.1 (TAO,KOL), 1 30.1 (TAO), 1 12.2 (KOL)
Nordhasselbukta: 2 7.1 (TAO,KOL)

Flere måltroster enn vanlig er registrert de siste vintrene.

DUETROST (12-2) + H

Flekkefjord: 1 par Espetveit 29.4, 1 par Homme 7.5 (KGR,GGR)
2 ind Skarpenes 3.12, 2 ind Hidra 9.12 (KGR,SGR,GGR)
Farsund: Dyngvoll: 1 21.2 (KOL)
Lista fuglestasjon: 1 12.12 (LiFu)

GRESSHOPPESANGER

Flekkefjord: 4 obs av i alt 3 ind Mønstermyr 9.8 - 17.9, 1 ad rm 8.10! (KGR,GGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 alt 8 loggførte ind på 7 obsdager 10.5 - 27.5, max 2 27.5 (LiFu), 2 26.6 (LiFu), i alt 26 loggførte ind på 26 obsdager 15.7 - 13.9, max 2 ind 20.7, 29-30.7, 1.8 og 4.8 (LiFu)
Gunnarsmyra: 1 sy. 23.5 (TAO), 1 sy. 26.5 (TAO,KSO,KOL,m.fl.), 1 sy. 28.7 (TAO)
(Disse inngår også i tallene fra LiFu)
Vatnemarka: 1 sy. 26.6 (KOL)
Skolevoldmarka: 1 sy 26.6 (KOL), 1 sy 15.7 (KOL)
Slevdalsvann: syngende hanner på 3 forskjellige lokaliteter: 1 sy. 9.5 (TAO), 1 sy. 19.5 (TAO), 1 sy. 22.5 (TAO), 1 sy. 26.5 (TAO,KSO,KOL,m.fl.), 2 sy. 5.6 (KSO), 1 sy. 19.6 (TAO), 2 juv rm 15.7 (TAO,NHL)

En relativt ny art i fylket. Første funn jeg kan finne publisert er 2 sy ind fra Lista mai-juni 1967, samme året som det første hekkefunnet for landet ble gjort, på Jæren. 2-8.6.1968 sang 1 ind på Hesteland i Lindesnes, og fra og med 1970 har den vært arvisst på Lista. I gode år synger ganske mange fugler her, som i 1992 da 18 individer ble hort. Sannsynligvis har noen par hekket hvert år siden midt på 70-tallet, men bare to ganger er konkrete hekkefunn rapportert til LRSK, nemlig i 1992 og 1993, begge i Slevdalsvann. Ellers i fylket er det rapportert noen få vårfunn: 1 Mandal 13.6.1977 og 31.5.1988, Kristiansand 5-8.6.1979, Marnardal 29-21.8.1979, Kvinesdal 6.6.1992, Lyngdal vår/sommer 1992, Søgne 10-18.5.1994. SKATAN (1994) anslår bestanden til 5-10 par.

SIVSANGER

Flekkefjord: 1 sy ind Hommevann 7.5 (GGR)

Sivsangeren er vanlig på Lista, der den først ble oppdaget i 1938 med ca 20 par (BERNHOF-OSA 1938), og der hekkebestanden senere er anslått til 200-300 par (SKATAN 1994). Registreringer basert på syngende hanner gav en hekkebestand på 292 par på Lista i 1994. (K S Olsen pers. medd.) Ellers i fylket har vi neppe faste bestander, men noen få funn gjøres årlig i hekketida. Arten står ikke på rapporteringslista.

MYRSANGER

Flekkefjord: Løgene: 2 sy ind juni (SGR,GGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 5 11.5, 2 22.5, 1 24.5, 1 28.5, 1 15.7, 1 18.7, 1 31.7, 1 1.8 (LiFu)
Slevdalsvann: syngende på 2 lokaliteter: 1 sy. 27.5 (TAO,KSO,m.fl.), 1 sy. 2.7 (KSO)
Nesheimsumpen: 1 sy. 10.6 (TAO), 1 sy. 23.6 (TAO)
Rødlandsmyra: 1 sy. 4.6 (TAO,KOL)
Steinsvoll: 1 sy. 27.5 (TAO,KSO,m.fl.)
Lundevågen: 1 sy. 5.6 (KSO)
Mosvoldtjern: 1 sy. 6.6 (KOL)
Lillettjern, Mosvold: 1 sy 27.6 (KOL)
Mandal: 1 sy Jåbekkvann 1.6 (RJÅ)

Atter en nykomling i Norge, innvandret fra øst. Første funn i Vest-Agder er fra 1976, da i alt 5 sy ind (samt et par i kurtise) ble registrert på Lista. Neste år ble 13 sy ind registrert på Lista, og 1 i Mandal. Etter denne pangstarten er den registrert på en rekke lokaliteter langs hele kysten. Selv om ingen konkrete hekkefunn er rapportert til LRSK, regner vi med at vi har en hekkebestand på 10-15 par, de fleste på Lista. Antall rapporterte syngende individer har vist en synkende tendens de siste årene, i alle fall på Lista. Den kan imidlertid være underrapportert i østfylket. 1995 ser ut til å ha vært et relativt bra år.

MUNK (11-3)

Flekkefjord: En god del obs, bl.a. 5 ind Hydra 10.12 (BOT,AIM,GRI)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 4-5.11, 2 10.11, 1 13.11, 2 16.11, 1 21.11, 1 16.12, 1 30.12 (LiFu)

GRANSANGER (12-2)

Farsund: 1 Lista fuglestasjon 16.12 (LiFu), 5 ind i samme hage på Borhaug 18.12 (BOH,BTV,HHE,TWA)

TORNSKATE H

Flekkefjord: 3 par hekket i kommunen mai/juni (GRI,BOT)
Farsund: Vatnemarka: Klekt eggeskall 26.6 (KOL)
Lyngdal: Presteneset: F på reir 7.6 (BNI)

Første kjente observasjon av tornskate i fylket er fra 1957, 1 hann Vetland, Farsund 26.5. Året etter ble nok en hann sett i Herad, Farsund. I 1960 ble et par samt en hann sett ved Mandal, og i 1961 skal et par ha hekket i Søgne (ANDREASSEN 1983). I alle fall ble et reir funnet i Hogganvik, Mandal i 1962. Siden kommer hekkefunn fra Mamardal (1966) og Lista (1967), og i løpet av 70-tallet var det blitt en solid bestand i kysttraktene i hele fylket, og hekkefunn ble gjort langt opp i Sirdal og i grensetraktene Åseral/Evje og Hornes. Omleggingen av skogbruket til flatehogst og store plantefelt får æren for tornskatas frammarsj. De siste 10-15 årene har bestanden i Vest-Agder etter alt å domme gått nedover. I 1979 ble det gjort hele 20 hekkefunn bare i Flekkefjord, i 1995 kun 3. Bestandsutviklingen i østlige deler av fylket vet vi mindre om, men min personlige erfaring fra Kristiansand er at tornskata er langt mindre vanlig å se enn før. Dette samsvarer med utviklingen i Sverige og Finland, der tornskata gikk betydelig tilbake på 80-tallet.

VARSLER

Flekkefjord: 1 ind Mønstermyr 10.10 og 13.10, 1 ind Homme 14.10 (GGR,KGR)
Farsund: Lista fuglestasjon: 1 30.9 (LiFu), 18 loggførte ind på 15 obsdager 13.10 - 6.12, max 3 31.10 (LiFu), 1 11.12 (TAO)
Fugleviga: 1 27.11 (KOL), 1 28.12 (KOL)
Vatnemarka: 1 15.1 (KOL), 1 16.11 (KOL), 1 2.12 (TAO)
Groda: 1 17.11 (TAO,KOL), 1 20.11 (TAO,KOL)

Lista Flystasjon: 1 3.1 (TAO), 1 4.3 (TAO,KOL), 1 23.9 (TAO,KOL), 1 8.10 (TAO,KOL), 1 16.10 (TAO), 1 10.11 (KOL)

Hellemyra: 1 6.2 (KOL)

Travbanen: 1 29.12 (TBV)

Kråkenesvann: 1 2.12 (TAO,KSO)

Røytjern: 1 19.2 (KSO)

Elkem: 1 18.12 (BOH,TWA)

Varslere sees regelmessig i fylket fra september/oktober til mars-april. Sommerobservasjoner er sjeldne, og vi kjenner bare to sikre hekkefunn, et par ved Koland, Åseral i 1982, og et par N for Lykkje, Hægebostad i 1991. (Et par skal ha hekket i Søgne i 1981 [ANDREASSEN 1983], men dette funnet er ikke forelagt LRSK.) Det er gjort observasjoner i hekketida i Farsund, Sirdal og Audnedal. I Aust-Agder regner PFAFF & BENGTON (1995) med at noen få titalls par hekker i gode år, dvs smånagerår.

NØTEKRÅKE

Flekkefjord: Alle funn rapportert av GRI:

1 Myran, Hydra 15.1

I alt 208 loggførte ind Mønstermyr 19.8-13.11, max 43 ind tr NV 17.9

30 ind tr NV Skarpenes 13.10, 1 ind s.s. 24.10

Øvrige funn i kommunen:

4 Homme 14.10, 5 Sira 30.10-1.12, 1 Åsnes 13.11-28.12, 1 Austad 1.12-24.12, 1 Flekkefjord by 17.12

Kvinesdal: 1 Mjåvannet ved Gaukdalvia 20.9 (ØNL), 1 hørt Åsevannet ved Røyland, Fjotland 21.9 (ØNL), 5 Sandelia 15.12 (GSG)

Lyngdal: 1 Hægeland, Kvås 20.9 (ØNL)

Farsund: Lista fuglestasjon: I alt 1770 loggførte ind på 65 obsdager 22.8-16.12, max 450 24.10 (LiFu). Av 46 fangede ind var samtlige *macrorhynchos*.

Øvrige observasjoner av KOL, KSO og TAO:

Stave: 2 23.10, 1 26.11

Lista flystasjon: 1 8.10, 12-13 22.10, 2 5.11, 5 10.11

Groda: 1 1.10, 1 2.10, 2 22.10, 1 1.11, 2 12.11, 1 19.11

Tjørveneset: ca 25 6.10

Nordhasselbukta/Bausje: 1 31.10, 1 7.11, 1 10.11, 1 trafikkdrept 16.11

Østhassel: 6 tr V 10.10

Hellemyra: 1 tr V 18.9, 2 10.11

Maberg: 2 3.11

Langeland: 1 28.10

Vanse: 1+ 6.12

Omdal: 1 3.11, 1 8.11

Kråkenesvann: 1 19.11

Hanangervann: 2 26.11

Torpmarka: 1 26.11

Kleivlandsvann: 1 7.11

Farsund: 1 8.9.

Mandal: 1 Treheia 26.8 (OAB), 4 Skjebstad 24.9 (RJÅ), 3 Langeland 27.9 (RJÅ), 1 Jåbekk 4.10 (RJÅ), 3 Skjebstad 8.10 (RJÅ)

Kristiansand: 3 Hamresanden 1.9 (BOH), 1 Lund 7.9 (BOH), 1 Hamresanden 14.9 (BOH)

En del fugler fra Flekkefjord og Lista er sikkert underartsbestemt (fugl i hånden), og alle var *macrorhynchos*. Alle de øvrige er sannsynligvis også *macrorhynchos*.

De to underartene av nottekråke har helt ulik opptreden hos oss. Den europeiske (*Nucifraga c. caryocatactes*) hekker på lavlandet på Østlandet og noen steder på Vestlandet. Det er også gjort noen få hekkefunn i Vest-Agder. Den skal ha hekket i Mandal i 1969 (ANDREASSEN 1983), 1 par varslet intenst i Djupvikskogen 1.5.1979, 1 par hekket ved Mandal 1980, 1 par hekket sannsynligvis Djupvik 1985. ATLAS-kartet har også et hekkeplott fra Kvinesdal, men jeg kan ikke se at dette er rapportert til LRSK. Ellers gjøres spredte funn av nottekråke til alle årstider, særlig i Mandal, Farsund og Flekkefjord. Den sibirske (*N.c. macrorhynchos*) opptrer invasjonsartet. 1995 var det største invasjonsåret på lenge. Det var også en markert invasjon høsten 1994. Forrige større invasjon var høsten 1985, og lengre tilbake var det invasjoner i 1975, 1968 og 1955. I slike invasjonsår tilhører så å si 100% av alle observerte nottekråker den sibirske i underarten. Etter store invasjoner hender det at sibirnottekråka går til hekking i Vest-Europa. I Norge vet vi ikke med sikkerhet at dette har skjedd, men det antas at 5-10 par som hekket på Dønna i Nordland i 1980-85 var sibirske (HOGSTAD 1994). 100% sikker underartsbestemmelse kan bare gjøres med fuglen i hånden, og så vidt jeg vet er ingen hekkende fugler i Vest-Agder fanget og underartsbestemt, men vi må i utgangspunktet regne som sikkert at det er den europeiske underarten som er funnet hekkende.

1995 var året da den store invasjonen av sibirsk nottekråke inntraff. Bildet er tatt i plantefeltet ved Lista fyr i oktober 1995. Foto: Tor Oddvar Hansen.

KRÅKE u.a. *C.c. corone* (svartkråke)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 20.2 (LiFu), 2 23.2 (LiFu), 1 24.5 (LiFu), 1 23.9 (LiFu), 1 5.11 (KSO)
Steinsviga: 2 14.5 (TAO,KOL,KSO), 1 25.5 (TAO,KOL)
Nordhassel: 1 12.3 (KOL)
Kviljo: 1 29.12 (TBV)

Et regelmessig innslag i fuglelivet på Lista, sjeldnere ellers i fylket. Svartkråka erstatter vår vanlige kråke i Vest-Europa fra Nord-Tyskland og Storbritannia og sørvestover.

RAVN H

Farsund: 1 ad m/3-4 juv på reir Agnefjellet 28.5 (KSO,TAO,SSA)
Lyngdal: Reir brukt i år Lenesfjorden v/Fleseland 14.5 (KSO)
Mandal: 1 reir Strømsvika (RJÅ)

Etter at hekkefunn av ravn har stått på rapportlista siden 1993, ser vi at den er jevnt utbredt over det meste av fylket, og hekkefunn er rapportert fra Sirdal, Farsund, Lyngdal, Lindesnes, Mandal, Aseral, Sogne, og Songdalen. Utfra rapportene er bestanden tettest i vestlige deler av fylket, og den ser ut til å mangle i Kristiansand. Dette ligner ganske mye på utbredelsen som ATLAS-kartet fra 10-15 år tilbake viste.

STÆR

Farsund: Stort antall: Mange tusen stær overnattet i takrørene i Slevdalsvann gjennom hele oktober.
På det meste 50.000-60.000 i skumringen 25.10 !! (TAO,KSO,KOL,m.fl.)

PILFINK H (utenom Lista)

Mandal: Minst 3 par hekket Vestnes (RJÅ)
Kristiansand: 1 kull Dønnestadmoen 22.7 (TBV)

SCHAANNING (1916) sier at pilfinken er jevnt utbredt over hele landet, men sjeldnere på Vestlandet ned til Stavanger. Dette skulle bety at pilfinken var en relativt alminnelig fugl i Vest-Agder. Til tross for at kun noen ganske få observasjoner gjort av engelskmennene på 50-tallet er publisert fra fylket inntil 1970, antok også HAFTORN (1971) at pilfinken finnes i et bredt belte langs Sorlandskysten, så langt inn som til Evje, Eiken og Tonstad. BERNHOFT-OSA (1938) fant ingen pilfink da han undersøkte Listalandet våren 1938. Faktum er at det første kjente hekkefunn av pilfink i Vest-Agder ble gjort så seint som i 1963, på Lista (OLSEN 1982). Siden da har pilfinkbestanden stadig vokst, og på 80-tallet ekspanderte den særlig i de østlige deler av fylket. Den ble funnet hekkende for første gang i Mandal i 1980 og i Kristiansand i 1985. I 1991 var det minst 12 hekkende par i Kristiansand (Tveit). Bestanden i Mandal er kanskje i samme størrelsesorden. Også i Sogne økte pilfinkflokkene kraftig på 80-tallet og sannsynligvis hekker en del par årlig (KNUTSON 1988). Fra andre kommuner kjenner LRSK en rekke observasjoner fra Flekkefjord, to fra Kvinesdal og en hver fra Marmardal og Lindesnes. Bestandsanslag finnes ikke fra Lista, men flokker på opptil 170 ind er sett vinterstid. Totalbestanden for fylket er antagelig på 50-100 par.

BJØRKEFINK

Farsund: Stort antall: Minst 80.000 tr. NW over Vest-Lista i løpet av formiddagen 21.10 (KSO,JER m.fl)

STILLITS (utenom Lista)

Flekkefjord: 3 Abelsnes 29.12 (GGR)
Mandal: 6 Skjebstad 19.10 (RJÅ)

I det meste av fylket er stillitsen en sjelden fugl som helst sees under hosttrekket, av og til om vinteren og en sjelden gang i hekketida. Det er bare på Lista at stillitsen har (hatt?) en fast hekkebestand. Første gang den ble funnet hekkende der var i 1973, og nye hekkefunn ble gjort i 1974 og 1976. Bestanden på Lista ble optimistisk anslått til 10-15 par i 1977 (PEDERSEN 1980). LRSK har ikke fått rapporter om sikre hekkefunn i fylket etter dette, men ATLAS-kartet har et hekkeplott fra Mandal. Muligens refererer dette seg til en observasjon fra 29.7.1970, da 1 ad og 2 juv ble sett på Kåloy i Mandal 29.7. Den seine datoen gjør imidlertid at vi ikke kan være 100% sikre på at hekkingen har skjedd innenfor fylkesgrensene. Fortsatt er det slik at det sees en god del stillits på Lista, også i hekketida, men vi kan bare gjette på hvor stor hekkebestanden er. SKÅTAN (1994) gjetter på 10-30 par.

BERGIRISK (12-2)

Farsund: Lista fuglestasjon: 4 11.2 (TAO,KOL)
Listahavnen: c 30 19.12 (KOL), 1 28.12 (KSO)
Tjørveneset: c 30 10.12 (KOL), 1 14.12 (TAO)
Nordhasselbukta: 3 2.12 (TAO)
Steinsviga: 1 2.12 (TAO,KSO)
Nesheimvann: ca 20 3.12 (TAO,KSO,KOL,m.fl.)
Havika: 8 12.12 (TAO)
Loshavn-omr.: ca 40 30.12 (KSO)

GRÅSISIK u.a. C.f. cabaret H

Farsund: Nordhasselbukta: 1 reir med nettopp flyvedyktige unger 3.9 (KSO)
Ellers ~~meget~~ ~~tett~~ bestand av syngende hanner på hele Lista. (KSO,KOL,TAO)
Lyngdal: Minst 2 par hekket sannsynligvis på Bærøy (TBV)
I 1994 og 1995 er gråsisiker sett i hekketida overalt fra ytre skjærgård til Kvinesheimområdet (Både *cabaret* og *flammea*?) (ØNL)

Gråsisiker av underarten *cabaret* er mindre og mørkere enn de nordiske gråsisikene. Fra 1800-tallet har *cabaret* ekspandert fra de Britiske øyer nordover langs Nordsjøkysten via Danmark til den første gang ble sett i Norge i 1962 (Jæren). Allerede i 1976 kan den ha etablert seg som hekkefugl i Norge, for fra da av ble et okende antall gråsisiker (underart uviss) funnet hekkende på Lista. Så tidlig som i 1983 ble det også sett gråsisiker hele hekkesesongen så langt ost som på Flekkerøya i Kristiansand. Men det første sikre hekkefunn av *cabaret* i Norge ble gjort i Flekkefjord i 1987. Etter observasjoner i hekketida å domme hekker den nå langs hele kysten av Vest-Agder. Underarten C.f. *flammea* er i første rekke knyttet til høyereliggende skogstrakter opp mot fjellet, men enkelte år hekker den også mer eller mindre tallrikt i lavlandet. Man kan spørre seg hvor grensa mellom *cabaret* og *flammea* da går, og hva som skjer når bestandene i slike år sannsynligvis overlapper i utbredelse.

KJERNEBITER H

Kvinesdal: Minst 4 ind Øvre Egeland "om høsten" (LST)
Lindesnes: 1 par med nyttfløyne unger Steinsland (RJÅ)
Mandal: Reir med 5 egg Vestre Skogsfjord 30.5 (OAB)

En annen nylig innvandret hekkeart i fylket. Kjernebiter har vært observert i Vest-Agder siden 1886, da en fugl ble funnet død ved Lindesnes fyr (COLLETT 1894). I 1890 ble en fugl skutt ved Mandal 4.5. (COLLETT 1894). Den skal også være sett i Farsund (COLLETT 1921). LRSK har deretter ingen funn for 2 ind ved Mandal 6.5.1961 og 1 ind på Lista 28.12.1969. I 1976 ble en fugl sett i Lyngdal, og samme år ble det første hekkefunnet gjort, i Randesund, Kristiansand. I 1977 ble et par sett i Flekkefjord, og i 1978 ble det sett fugler i mange kommuner, og hekkefunn nr to ble gjort i Kristiansand. Fra og med 1983 har familieflokker blitt sett om sommeren i Mandal, og etter hvert er det rapportert hekkefunn også i Lindesnes, Flekkefjord og Kvinesdal. Hekkebestanden i fylket ligger sannsynligvis på 20-30 par.

ROSENFINK

Hægebostad: 1 sy M Snartemo stasjon 18.6 (TBV)
Lyngdal: 1 sy Epleдалen 3.7 (ØNL)

Enda en nykomling, som har innvandret fra øst. Første hekkefunn i Norge ble gjort i Fiskumvannet i Buskerud i 1970. Første hekkefunn i Vest-Agder ble gjort i 1973, på Lista, og i alt 4 voksne fugler ble observert. Dette er også første publiserte observasjon fra fylket, men LRSK kjenner til et tidligere funn som ikke er rapportert ennå. Etter debutåret 1973 ekspanderte rosenfinken raskt på Lista, og den dukket snart opp andre steder også, i Lyngdal fra 1976, Søgne fra 1978, Vennesla (hekkefunn) og Kristiansand fra 1979 osv., og den er etterhvert

observert i alle kommunene i fylket. Hekking er registrert i de fleste kystkommunene, men antall rapporterte hekkefunn er få. Likevel må vi anta at det er en solid hekkebestand i fylket, kanskje på 100-150 par. (Det er kun hekkefunn av rosenfink som står på rapporteringslista til LRSK. De to observasjonene fra 1995 er på ingen måte representative for forekomsten, men er tatt med siden de forstens er rapportert inn. Observasjonen fra Snartemo er så vidt LRSK kjenner til, første funn i Hægebostad kommune.)

LAPPSPURV (12-2)

Farsund: Nordhasselbukta: 1 26.12 (KOL)

SIVSPURV (12-2)

Farsund: Lista fuglestasjon: 1 31.1 (LiFu), 1 17.2 (LiFu), 1F 24.2 (TAO), 1 6.12 (LiFu), 1 17.12 (KOL)
Slevdalsvann: 3 14.1 (TAO), 1 15.1 (KOL)
Nordhasselbukta: 1M 25.2 (TAO,KSO), 1M 26.12 (KOL)
Kviljosanden: 1 12.12 (TAO)
Havika: 1 12.12 (TAO)

Observasjoner fra tidligere år:

Storlom

Lyngdal: 1 ad Korshavn 2.12.1989 (ØNL)

Toppsykker

Farsund: 1 Krågenesvannet 20.4.1987, 1 ind s.s. 12.4.1988 (ØNL)

Havhest

Lyngdal: 2 ind Vaholmen/Bispen 3.8.1991, 1 par Markøy hele sommeren 1992 og 1993 (ØNL)

Sædgås

Lyngdal: ca 10 ind ved Litlandsfeltet 9.12.1986 (ØNL)

Tundragås

Lyngdal: ca 10 ind (både ad og 1K) ved Litlandsfeltet 9.12.1986 (ØNL)

Skjeand

Farsund: 2 F Verevågen 20.4.1987 (ØNL)

Lappfiskand

Lyngdal/Lindesnes: 1 F Jåsund 9.1.1992 (ØNL)

Myrhauk

Åseral: 1 F/juv Lordehytta 8.10.1988 (ØNL)

Kongeørn

Kvinesdal: 1 ad Movasstoni, Fjotland 11.10.1990 (ØNL)
Lyngdal: 1 ungfugl Sandland 3.5.1986 (ØNL), 1 ind Skydalsheia 29.10.1988 (ØNL), 1 ungfugl Sandland 17.11.1989 (ØNL)
Farsund: 1 ad Torpmarka 19.5.1986 (ØNL)

Havhesten har nå blitt en fast hekkefugl på Markøy i Lyngdal. Bildet av denne rugende fuglen ble tatt her 16.06.96. Foto: Kåre Olsen.

Tårnfalk

Lyngdal: Sees årlig i Korshavnområdet, men ingen konkrete hekkefunn (ØNL)

Rugde

Lyngdal: 1 Skomraksheia 12.1.1991, 1 Åsan 10.12.1992 (ØNL)

Farsund: 1 i skogholt ved Østhasselstrand 3.1.1987 (ØNL)

Alke

Lyngdal: 1 ind Sælør om sommeren tidlig på 1980-tallet (ØNL)

Alkekonge

Lyngdal: 1 Korshavn om sommeren ca 1985

Hubro

Lyngdal: Mulig hekking på to lokaliteter rundt 1990 (ØNL)

1 ind satt i veien ved Kvålsvik en tidlig morgen i juli 1992

Haukugle

Kvinesdal: 1 Storafljet ved Røyland, Fjotland 5.10.1989 (ØNL)

Lyngdal: 2 Hestad 4.3.1990 (ØNL)

Hornugle

Lyngdal: 2+ pull Bringsjordneset 26.6.1988 (ØNL)
Hørt ved Erikstadtjødna 25.4.1991 (ØNL)

Jordugle

Lyngdal: 1 ved Farete bru 10.12.1992

Perleugle

Lyngdal: 3 syngende ind ved Undelandsvannet 11.4.1991 (ØNL)

Vendehals

Lyngdal: 1 Hægeland i Kvås 28.5.1991 (ØNL), 1 Høk flere dager i hekkesesongen 1991 (ØNL),
1 hørt Ballestad 12.5.1994 (ØNL), 1 sett Dalland 12.5.1994 (ØNL)

Hvitryggspett

Lyngdal: 1 trommet Bonevold 7.5.1988 (ØNL)
1 ind Prestfjord 22.11.1989 (ØNL)
1 reir i halvdød bjørk Høk 24.4 - 5.6.1991 (ØNL)
1 trommet Hægeland, Kvås 28.3.1991 (ØNL)
1 F ved Daletjødna 15.4 - 26.5.1991. Gikk om kveldene til ro i nyuthakket hull i råttene
bjørk. Sannsynligvis bare et overnattingshull, evt. mislykket hekking (ØNL).
1 M Ytre Skomrak boligfelt en gang i mai 1991 (ØNL)
Trommende par ved Åsan 7.4.1992 (ØNL)
1 trommet Rødland 10.4.1992 (ØNL)
1 par hørt Daletjødna 27.3.1994, 1 par sett Dale 30.3.1994, 2 juv sett + minst 1 hørt Dale
9.6.1994 (ØNL)
1 F Hagestad 13.12.1994, 1 hørt Hagestad 21.12.1994 (ØNL)

Dvergspett

Lyngdal: 1 ind Nakkestad nat.res. 9.5.1991 (ØNL), 1 ind Hægeland, Kvås 28.5.1991 (ØNL), 1 par
trommet ved Skjongen 8.4.1992 (ØNL), 1 trommet Sandland 9.4.1992 (ØNL), 1 reir i
død osp Dale 5.6 og 9.6.1994 (ØNL), 1 hørt Vestervannet ved Kinnungsland 9.5.1994
(ØNL)

Svartryggerle

Lyngdal: 1 ind Korshavn i første halvdel av 1980-tallet (ØNL)

Ringtrost

Lyngdal: 1 varslende M i passende habitat Parisheia, Lyngdal 14.6.1994 (ØNL)

Varsler

Lyngdal: 1 Litlandsfeltet 20.12.1986 (ØNL), 1 Skydalsheia 3.11.1990 (ØNL), 1 Høk 15.12.1990
(ØNL)

Nøttekråke

Farsund: Stor flokk ved Lista fyr 4.9.1988 (ØNL)
Lyngdal: 1 ind ved Oftebro to ganger våren 1989 (ØNL)

Furukorsnebb

Lyngdal: 1 par med nervøs opptreden i buskfurufelt på Holmen, Korshavn i månedsskiftet februar/mars 1992 (ØNL).

Observatører:

ABA	Aslaug Barøy	ALA	Abraham Larsen
AIM	Alf Inge Mathiassen	BHF	Birger Huseby Flakk
BNI	Bjørn Nissen	BOH	Bjørn Ove Høyland
BOT	Bård Ove Tobiassen	BTV	Bjørn Olav Tveit
EHA	Eivind Hansen	FJØ	Finn Jørgensen
GGR	Geir Grimsby	GGU	Gunnar Gundersen
GHS	Geir H. Stølen	GRI	brødrene Grimsby
HHE	Håkon Heggland	HVL	Hans Vidar Løkken
IEG	Ingvald Egeland	IFL	Inge Flesjø
ILØ	Ingvar Løkken	IRA	Ingvild Ramstad
JEB	Jan Erik Berglihn	JER	Jan Erik Røer
JKS	Jan Kristian Skjelnes	KAJ	Kjell A. Johansson
KBL	Kjell Blandhol	KGR	Kjell Grimsby
KOL	Kåre Olsen	KSO	Knut Sigbjørn Olsen
LBE	Lars Bergersen	LST	Lisabeth Stokkeland
MAN	Mark Anderson	NHL	Nils Helge Lorentzen
NOA	NOF Oslo & Akershus	OAB	Ola Aa. Brattfjord
OLA	Olaf Landsverk	PKK	Peder Kristian Knutson
PKS	Per Kristian Stokke	PØG	Per Øyvind Grimsby
RJÅ	Runar Jåbekk	SGR	Svein A. Grimsby
SSA	Sverre Sandersen	TAO	Tor Audun Olsen
TBA	Thorleiv Barøy	TBV	Tellef Barøy Vestøl
TET	Tønnes E. Tønnesen	TOH	Tor Oddvar Hansen
TWA	Truls W. Andersen	ØNL	Øyvind Nyvold Larsen

Litteratur:

- ANDREASSEN, J. 1982: Fuglelivet i Søgne- og Lillesandstrakten før og nå. Del I. S. 318-371 i Eikestøl, O. (red): *Søgne før og nå II*. Søgne kulturstyre.
- ANDREASSEN, J. 1983: Fuglelivet i Søgne- og Lillesandstrakten før og nå. Del II. S. 291-346 i Eikestøl, O. (red): *Søgne før og nå III*. Søgne kulturstyre.
- BARTH, E. K. 1957: Trekk fra dyrelivet i gammel og ny tid, s 109-174 i *Oddernesboka, Torridal fellesbind*. Torridal sorenskriveri.
- BEKKEN, J. 1994: Svartspett *Dryocopus martius*. S. 302 i Gjershaug, J. O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening.
- BERNHOF-OSA, A 1938: Fra fuglelivet på Lista. *Stavanger Museums Årshefte* 48:125-133
- BREISTØL, L. 1977: Grønnstilkens utbredelse i fylket. *Larus marinus* 6(2):29-32
- BJØRNESTAD, G. & JERSTAD K. 1982: *Fugl og pattedyr i Lyngdalsvassdraget, Vest-Agder*. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer, Universitetet i Oslo. 55s
- COLLETT, R. 1869: Norges Fugle, og deres geografiske Udbredelse i Landet. *Chra. Videnskabs Selskabs Forhandling* 1868:116-193

- COLLETT, R. 1877: Mindre Meddelelser vedrørende Norges Fuglefauna i Aarene 1873-76. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne* 23 nr 4:7-225
- COLLETT, R. 1881: Mindre Meddelelser vedrørende Norges Fuglefauna i Aarene 1877-1880. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne* 26:254-394
- COLLETT, R. 1894: Mindre Meddelelser vedrørende Norges Fuglefauna i Aarene 1881-1892. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne* 36:1-337
- COLLETT, R. 1921: *Norges Fugle I-III*
- FOLKESTAD, A.O. 1994: Smålom *Gavia stellata*. S. 30 i Gjershaug, J. O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening.
- FREDRIKSEN, R.E. 1989: Med kassettspiller gjennom sivskogene - en presentasjon av vannrikse. *Piplerka* 19:44-48
- GABRIELSEN, L.E., KNUTSEN, B.K. & HANSEN, J.O. 1983: ATLAS-prosjektet i Vest-Agder. *Piplerka* 13:1-99
- GRIFFIN, D.M. & NISBET, I.C.T. 1953: Ornithological observations from Lista 1952. *Sterna* [1] nr 8. 36 s
- GRIFFIN, D.M., HARRISON, C.J.O. & SWALES, M.K. 1956: A review of ornithological observations at Lista, South Norway. *Sterna* [1] nr 23. 47 s
- GUSTAD, J.R. 1995: Sjeldne fugler i Norge 1993 og 1994. *Vår Fuglefauna* 18:259-301
- HAFTORN, S 1971: *Norges Fugler*. Universitetsforlaget. 862 s
- HARRISON, C.J.O. 1957: Ornithological observations from Lista 1955. *Sterna* 2:101-130
- HOGSTAD, O. 1994: Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*. S. 444 i Gjershaug, J. O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening.
- HYATT, J.H., WILLIAMS, E.D. & MYLNE, C.K. 1951: Ornithological observations from Lista in September 1950. *Sterna* [1] nr 2. 25 s
- HYATT, J.H. & MYLNE, C.K. 1952: Ornithological observations from Lista 1951. *Sterna* [1] nr 7. 45 s
- HØGSÅS, T.E. 1993: Rapporteringsarter 1988. *Piplerka* 23:146-159
- JØRGENSEN, F. & JÅBEKK, R. 1985: Plukk fra Mandals fuglefauna II. *Piplerka* 15:34-43
- KNUTSON, P.K. 1988: Søgnejordet. *Piplerka* 18:161-166
- LENNE, S. 1925: Fjellgås [*Anser fabalis*] skutt midtvinters i Sirdalen. *Norsk Ornithologisk Tidsskrift* II nr 6:132
- LISLEVAND, T. 1994: Hekkebestanden av storlom *Gavia arctica* i Aust-Agder. *Larus marinus* 23:17-30
- LISLEVAND, T. 1995a: Sjeldne fugler i Aust-Agder. LRSK-rapport nr 3. *Larus Marinus* 24:32-40
- LISLEVAND, T. 1995b: Prosjekt lom i Aust-Agder 1991-1994. *Larus marinus* 24:73-77
- LØVENSKIOLD, H. 1947: *Norges Fugler*. Oslo. 887 s
- MOEN, V. & JENSEN, P.M. 1982: Faunistisk rapport fra Telemark t.o.m. 1978. *Vår Fuglefauna* 5:26-36
- OLSEN, K. 1980: Fugleobservasjoner av spesiell interesse fra Vest-Agder. *Piplerka* 10:106-114
- OLSEN, K. 1982: Pilfinken i Vest-Agder. *Falco* 11:96
- OLSEN, K. 1994: Splitterne *Sterna sandvicensis*. S 244 i Gjershaug, J. O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red): *Norsk fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening.
- OLSEN, K.S. 1993: Rauna. Forandringer i hekkebestanden 1973-1992. *Piplerka* 23:122-130

- OLSEN, K.S. 1996: Dvergloens status i Vest-Agder pr 1995. *Piplerka* 26:69-73
- PEDERSEN, O. 1980: Stillitsen på Lista. *Piplerka* 10:90-98
- PFAFF, A. & BENGTSON, R. 1995: *Truete virveldyr i Aust-Agder*. Biologisk Institutt, Universitetet i Oslo. 143 s
- QVALE, A.H. 1986: Haukuglehekking i Vest-Agder sommeren 1985. *Piplerka* 16:153-155
- RASCH, H. 1836: Naturhistoriske Notiser. Fra en Reise foretagen i Sommeren 1833. *Magazin for Naturvidenskaberne*, 2. Række, 2. Bind:285-326
- RASCH, H. 1838: Fortegnelse og Bemærkninger over de i Norge forekommende Fugle. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne* 1 nr 4:357-389
- RASCH, H. 1846: Fortsat Supplement til Norges Ornithologie. *Nyt Magazin for Naturvidenskaberne* 5 nr 1:33-48
- ROALKVAM, R. 1985. Smålomens *Gavia stellata* og storlomens *G. arctica* hekkeutbredelse i Norge. Meddelelse nr 15 fra Atlasprosjektet. *Vår Fuglefauna* 8:23-27
- RØSKELAND, A 1899: Tidlig eglægning hos rugden. *Naturen* 23:63
- RØSKELAND, A. 1913: Noen sjeldne fugler iagttat i Vennesla. *Naturen* 37:334-344
- SCHAANNING, H.TH.O.L. 1916: *Norges Fuglefauna*. Cappelen. 312 s
- SCHAANNING, H.TH.O.L. 1920: Norske trekkfugl-undersøkelser 1920. *Norsk Ornithologisk Tidsskrift I* nr 1:57-73
- SCHAANNING, H.TH.O.L. 1922: Norske trekkfuglundersøkelser 1921. *Norsk Ornithologisk Tidsskrift I* nr 3:203-217
- SCHAANNING, H.TH.O.L. 1926: Alpeerlen *Motacilla cinerea cinerea*, i Skandinavien. *Norsk Ornithologisk Tidsskrift II* nr 7:205-210
- SCHAANNING, H.TH.O.L. 1928: Rekordobservasjoner VII. *Norsk Ornithologisk Tidsskrift III* nr 9:78-81
- SKÅTAN, J.E. 1994: Trua og sårbare viltarter i Vest-Agder. *Fylkesmannen i Vest-Agder, miljøvernavdelingen, rapport nr 7/94*. 82 s
- SPIKKELAND, I. 1975: Fuglelivet i Marnardal, Vest-Agder. *Fauna* 28:35-39
- STOKKE, P.K. 1994: Prosjekt hvitryggspett, Vest-Agder 1993. *Piplerka* 24:59-63
- SWALES, M.K. 1954: Ornithological observations from Lista 1953. *Sterna* [1] nr 14. 34 s
- SWALES, M.K. 1955: Ornithological observations from Lista 1954. *Sterna* [1] nr 20. 31 s
- VESTØL, T. 1985: Grønnstilk i Birkenes. *Larus marinus* 14:77-79
- VESTØL, T.B. 1993a: Nytt fra LRSK Vest-Agder. *Piplerka* 23:186-189
- VESTØL, T.B. 1993b: Rapporteringsarter 1992. *Piplerka* 23:223-234
- VESTØL, T.B. 1996: Sjeldne fugler i Vest-Agder 1994. *Piplerka* 26:9-37
- ZOOLOGISK MUSEUM TØYEN (ZMT) 1995: Oversikt over museumseksemplarer fra Vest-Agder. Utskrift fra datajournalen. 10 s. Upublisert

Rettelser

1993-rapporten (Piplerka nr 3 1994) s. 157

Hvitkinngås: Hanangervann: 23 6.3 skal være 25 6.3

LRSK's adresse er:

LRSK Vest-Agder

Tellef Barøy Vestøl

Brekne, 4563 Borhaug

Tlf: 38 39 21 09

E-mail: tellef.vestol@bredero.telemex.no

Fuglenes stemmebruk.

Av Birger Westergren.

Gjok og sisik, trost og stær, kommet nu tilbake. En kjent og kjær strofe for de aller fleste. Den har vi vel alle, med den stemme vi har, en eller annen gang sunget av hjertens lyst. Sang er jo ikke menneskenes daglige språk, selv om det er nærliggende å tenke på operaverdenen. Det er det heller ikke for fuglene, da selve sangen bare er en del av deres mangfoldige vokabular.

Med utgangspunkt i stemmebruk, er det med fuglene som med oss mennesker, det er alltid noen som utvikler seg til å bli, og noen som er mestersangere. Da tenker jeg hverken på nattergal eller hagesanger, som for oss allerede i utgangspunktet, har en velklingende strupe, og som fremfører et mesterstykke, som virkelig burde appellere til vårt øre. Slik vi selv har mestere innen tonekunsten, finnes virkelige mestere også innenfor disse artene, for individuelle ferdigheter, det er det.

Når våre operastjerner høster heder og ære, er det ikke kun fordi de fra naturens side er utstyrt med stort lungevolum og har stemmebånd som er ekstra tykke og lange. Det som sammen med de nevnte fysiske aspekter betegner en mester, er evnen til å formidle, uttrykke følelser i form av tanker og toner. Våre sangstjerner gir oss en innlevelse som forsterker budskapet, enten det er hat, sorg og lidelse, eller hengiven kjærlighet, lyst og glede de lar oss ta del i.

Fugler har, om ikke de samme følelser som oss, iallfall også ører naturligvis, og de oppdager omtrent de samme lyder som oss mennesker. De både hører og kommuniserer på nesten samme bølgelengde som oss. Resultatet er at vi kan nyte sangen deres.

Men så er det det da, at i vår travle hverdag kan det synes som om mange rett og slett ikke hører etter lenger. Det er jo ironisk nok en sannhet at generelt sett har vi dårligere hørsel i dag enn før i tiden. (i særlig grad ungdommen). Men det var verken hørselnedsettelse, eller at det er færre sangfugler nå enn før, jeg ville gripe fatt i. Med den kolossale informasjonsflommen som daglig bombarderer vårt sansesapparat er det kanskje ikke så rart at mange hører det de vil høre. Å sile ut irrelevant informasjon og dermed stenge lyder ute er blitt en del av vår væremåte. Med det har vi stillet oss i en slik situasjon som gjør at også fuglesangen faller ut.

Siden vi ser bedre enn vi hører, og derfor lever i en visuell tidsalder, kan det virke som at først når man ser kilden til lydopplevelsen blir det en forbindelse til det å lytte. Det er jo en gammel og kjent sannhet at det avhenger av øynene som ser. Sjeldnere blir det tenkt over at samtidig er det også slik at det å høre også avhenger av ørene som hører.

I virkelig gammel tid, den gang mennesket fremdeles var en del av naturen, ble lyttesansen kanskje brukt på en annen måte for å avsløre hva som skjedde omkring dem. Da er det nærliggende å tenke seg at de også la mere merke til fuglesangen enn vi i store trekk gjør i dag?

En liten episode kan kanskje illustrere hva jeg mener med å høre og lytte aktivt. Forleden ettermiddag, mens sola sank gylden og varm, hadde både jeg og en av naboene, som også ryddet litt i hagen, en pust i bakken. Mens vi stod der og pratet over steinmuren, kom en svarttrost og slo seg ned i et furutre på baksiden av huset. Like etter låt det vakre, umiskjennelige strofer fra furulunden. Da jeg etter en stund spurte om ikke også han syntes at trosten sang flott, kom den store overraskelsen. "Trost, hvilken trost?". Nei han hadde ikke lagt merke til noen fugl. Verken da den kom flygende, eller sangen som fremdeles fylte området. Men sangen var nydelig den, når han først hørte etter, sa han.

Episoden fikk meg til å tenke på hvor heldige de av oss som hører når en fuglestrupe gir lyd i virkeligheten er, og hvor mye rikere nuet blir.

Nei, det å høre og lytte, enten det gjelder musikk eller lyder som naturen frambringer, er ikke noe man skal ta for gitt. Det er jo slik, at er man først blitt oppmerksom på den fine fuglesangen, vender man ikke lenger det døde øret til fuglenes mangfoldige konsert. Da vil man for ettertiden lytte til hver fuglestemme og glede seg over den.

Et annet viktig poeng er at det stopper ikke med det. Mange av våre ferdigheter trenes og utvikles videre. Nysgjerrigheten ikke minst. Når man så begynner å fatte interesse for hva det er for en fugl som synger, og begynner å søke etter svar, åpner en helt ny og fascinerende verden seg.

Det er sikkert mange, selv fuglefolk, som neppe er klar over hvor heldige vi som i første rekke bor i Sør Norge egentlig er. Ikke engang folk som bor i land lenger sør

kan oppleve slikt et mangfold av fuglelyder som vi kan i våre områder.

Når sommervarmen strømmer inn over landskapet, gjør bl.a. de spesialiserte insektspiserne, sangerne i familien sylvidae sitt inntog. Vi sier at de er kommet hjem, selv om de aller fleste av dem bare er her noen få måneder av året for å få fram neste generasjon. Men det er nettopp de gunstige værforhold, med områder som gir økt mattilgang som fører til at millioner av fugler to ganger i året utsetter seg for de enorme påkjenninger og farer som et trekk over store avstander innebærer.

For sylviasangerne, med en vekt på 10-15 gram, og hvor samtlige er mindre enn 16 cm. lange, er det de ufattelige mengder med insekter, i tillegg til at det her nord er flere timer med dagslys, som gjør at de i hovedsak er å finne i vårt land om sommeren. Faktisk ligger tyngdepunktet av utbredelseområdet nettopp på Sør-Østlandet. Dette er først og fremst takket være vegetasjonstyper som siv- og takrørbelter, varmekjære løvskoger og et variert naturlandskap.

Å gjengi følelser i velklingende toner er det foruten mennesket kun fugler som kan gjøre. Pattedyr uttrykker også følelser med sin stemme, men det som vi kaller å synge, kan de ikke klare å prestere. Dermed har fuglene den best utviklete stemme blant dyrene.

Det er fortrinnsvis de små og uanselige som synger best. En liten tommelfingerregel er at jo mindre iøynefallende sangfuglen er, dess sterkere er sangen. For sangernes vedkommende er de fleste artene brune eller grå på oversiden og dermed ikke utrustet med en særlig fargeprakt. Det gjelder både for hann og hunnfugl som i regel er nokså like.

Som nevnt innledningsvis bruker fuglene en masse forskjellige lyder i sitt daglige vokabular hvor sang bare er en del av det hele. Fuglenes sangevner er også høyst forskjellige. Hver art har sine eiendommelige toner og et bestemt stemmeomfang. Fuglesangens verdi bestemmes etter dens rikdom på toner og strofer, såvel som den måte de forbindes til en melodi. Når enkelte sangdeler av en sangfugl er skarpt og bestemt og også trer tydelig fram, kalles den sang- slag. Når tonene stadig skifter uten å forme seg klart til en strofe, kalles det sang. Et musikalsk øre vil lett høre at fuglene i de aller fleste tilfeller ikke synger etter noter i vår skala, da de har mange flere tonetrinn. Likevel er det mange strofer i fuglesangen som lar seg skrive på notelinjer.

Mange store komponister, som også var naturvenner, lyttet aktivt til velsprudlende fuglestruper. Det gjorde de ikke alene for å glede seg, men som det skulle vise seg også for å hente verdifull inspirasjon fra fuglesangen. Interessante motiver ble inngående studert, og med flid og nøyaktighet skrevet ned med noter. Slik ble mange av naturens musikalske høydepunkt føyet inn i mange av de største musikkverk.

En fugl som utmerket seg og som kommer i fremste rekke for komponistenes beundring og nedtegnelser, er svarttrosten.

Det mest berømte svarttrostmotivet finner vi i sluttmotivet i en av Beethovens fiolinkonsserter. Men også andre av musikkens mestre som Liszt, Wagner, Bruckner, Mozart, Loewe og Strauss har anvendt fuglesangen for å uttrykke sitt kunstneriske tonespråk.

Et markant trekk i fuglestemmen er at noen fugler kan frembringe så mange som tre eller fire kompliserte lyder som overlapper hverandre i tid. Med andre ord kan stemmeapparatet frembringe mange forskjellige lyder på én gang. Et annet viktig trekk ved fuglenes stemme er dens hastighet. Visse vanskelige sanger kan inneholde opptil 80 toner pr. sekund. Slike lyder virker for oss mennesker som én eneste lang tone. I og med at fuglene kan gi så raske lyder, kan de naturligvis også motta like raskt. Hastigheten i høremottagelsen hos fugler kan derfor være i størrelsesorden 10 ganger så hurtig som hos mennesket.

Når fuglene synger gjør de det ved hjelp av strupen. Deres stemmeapparat som kalles syrinx sitter i bunnen av luftrøret, mens vårt strupehode (larynx) sitter høyt oppe.

Fugler med dyp stemme, som sangsvaner og traner, har luftrør som er en meter lange, (noen har enda lengre). Mange har

kanskje undret seg over at store fugler ikke har noen sangstemme. Det kan ha sin forklaring i at de ofte har større territorium, følgelig må lyden bære lenger enn småfuglenes sang for å nå frem til naboen. Dessuten er store fugler også mindre utsatt for fiender. De oppholder seg som regel også i mer åpent terreng, og har et levesett som gjør det lettere for artsfrender å finne hverandre. Ofte har slike fugler utviklet en prektig fjærdrakt, (påfugl, ara papegøyer, tiur og traner, for å nevne noen.)

Det finnes noen få fuglearter som ikke har noen stemme i det hele tatt. Hvit stork som fremdeles finnes i Europa er en slik stum art, fordi den mangler stemmeapparatet syrinx. Derimot er det som nevnt flere store fugler som har en stemme som bærer langt. Mange tenker kanskje på hubroen's dype stønn som kan høres på en kilometer. For ikke å glemme rørdrummen som kan få stemmen til å bære mer enn en og en halv kilometers, og perleugla med vel to km.

I fugleverdenene er det altså mange måter å fremføre og uttrykke det vi kan kalle sang. Duer f.eks. synger vanligvis med nebbet igjen, hakkespetter ved å tromme nebbet mot en tørr trestamme i hurtig tempo, og enkeltbekkasinen ved hjelp av sine vibrerende styrefjær på halen når den styrter på skrått gjennom luften.

Det finnes fugler som synger den samme enkle strofe om og om igjen. Gulspurven er en slik fugl, og det er få arter som har så liten variasjon som den. Fra tidlig morgen til sent på kveld gjentas den samme karakteristiske strofe. I løpet av dagen skal det være noe slikt som tusen ganger. Skulle den forsøke seg på en oppfinnsom vri, blir "tellingen" vanligvis forlenget til opptil 10 toner, eller den blir forkortet til 5 eller 6 toner.

Andre fugler er fantastiske imitatorer d.v.s. de hermer etter andre fuglers stemme og ulike lyder de hører for å øke kompleksiteten. Papegøyer og undulater, men også hjemlige arter som stær, munk, rørsanger, og myrsanger kan lære seg toner og fraser takket være sitt velutviklede stemmeapparat og medfødte evne til å etterligne. Når munken er i sitt vinterkvarter i Øst-Afrika, plukker den opp halvparten av sanginnholdet derfra. Følgelig er det ikke så rart om man hører at fuglen frambringer lyder som kan være totalt ukjente. Minst 30 europeiske arter er kjent for å drive med etterligning. Det finnes utallige eksempler på stær som har lært seg tårnfalkens og vendealsens stemme, lyden av sager, fabrikkfløyter og masse annet. Dens overbevisende etterligning lurte for noen år siden undertegnede og et par andre fugleinteresserte, som for anledningen befant oss på Lista. Like nedenfor fuglestasjonen synes vi så tydelig det var en rødstilk som varslet, slik de gjør det når de blir forstyrret og har unger i eller ved reiret. Lenge stod vi med kikkertene til øynene og gransket vegetasjonen i det vanntrukne området. Men ikke kunne vi se noen rødstilk. Til slutt ble det klart at det var en stær som satt på taket på ei av fuglekassene som henger på telefonstolpene som satt og sang. På en mesterlig måte hadde den flettet rødstilkens varsellyder inn i sitt tema.

En liknende episode opplevde jeg med nøtteskrika som også er flink til slikt. Det den gjorde var å etterligne låten til musvåken som jeg har tilbrakt en del timer i heia for å kjenne litt bedre.

Til alle tider har mennesket prøvd å etterligne fuglesangen. Å var jeg en sangfugl har kanskje sitt opphav i et slikt ønske. Nå er det å imitere fuglenes mangfoldige låter ikke noe som de fleste tør våge seg ut på. Til det trengs det for det første meget god kjennskap til de ulike fuglene. Helst bør man være så heldig at man er født med gehør, samt en god evne til å huske. (Man bør vel også ikke ta seg selv for høytidelig, iallfall ikke i andres påhør). Men uansett hvor dyktig en person er til å plukke opp fuglesangen og etterligne den, kan resultatet aldri bli som når det kommer fra fuglene selv. Den viktigste grunnen er at mennesker og fugler produserer lyd på ulike måter. Jeg nevnte at mens vårt strupehode sitter høyt oppe, sitter fuglenes stemmeapparat, (selv om også de synger med strupen) i bunnen av lufttrøtet. Fugler har tunge og nebb, mens vi har tenner og lepper. Derfor er fuglene ikke i stand til å uttale konsonanter. Likevel kan vi fremskaffe noen meget dyktige imitatorer. Fuglekjenneren Roar Solheim er en av dem. Jan Lindblad er også et navn som sikkert er kjent for mange.

Et annet eksempel (som det ikke akkurat oppfordres til å etterligne), men som er morsomt å nevne, er historien om raven Krumpen. Det som Peter Valeur lærte den svært gløgge kråkefuglen på museet i Bergen, og også alle de andre låtene som fuglen plukket opp utenfra, skulle gi mange artige episoder. Foruten at raven etterhvert klarte å gjengi små setninger som: Krumpen er en grei kar, Peter er en grei kar, god morgen Peter, god morgen Krumpen, kunne han også ta en strofe fra

en kjent sang: seie du da sa han mass te han Lasse. Den meget klare uttale var i følge Peter ikke noe vanlig papegøyeprat. Nei, mye bedre.

Den fantastiske ravnens mangfoldige repertoar ble etterhvert kringkastet, og gikk på lufta i årevis.

Eksempler på fuglers evne til å lære sin talekunst viser også utfallet av flere eksperimenter som er blitt utført med ulike fugler i hovedrollen. Eksempelvis viste det seg at når en kanarifugl aldri kom i nærheten og fikk hørt noen av sin egen slekt, men derimot vokste opp sammen med en nattergal, kunne den med tid og øving etterhvert prestere en temmelig god etterligning av nattergalen sin sang.

Fuglene er født med sitt eget syngestinkt, men kan altså ta etter andres uttryksmåter og kan dermed forandre, eller legge til strofer og toner som de hører fra andre individer. Mange fugler har forøvrig forskjellige sanger og en hel rekke fraser som de skifter på å bruke. Det kan nevnes at tyrkerdua har fem ulike låter, kjøttmeisa tolv og bokfinken tretten. Det hele blir mer innviklet å forstå når vi kommer til rødstrupehannen. Han kan ha flere hundre ulike sangformer, og enkelte sekvenser i sangen endres stadig. Grunnen antas å være et trekk i å innbille mulige rivaler at det er flere hanner til stede i territoriet enn det i virkeligheten er. En annen forklaring kan være at disse sangvariantene innebærer forskjellige meddelelser til individer av samme art. Mange har sikkert lagt merke til at rødstrupen en sen ettermiddag om høsten, gjerne med litt hengende vinger, sitter i toppen av et tre og lar sin melodiose og vakre sang flyte utover. Grunnen er at om høsten hevder både hann- og hunnfugl av denne arten revir for å sikre seg nok

mattilgang i den harde tiden som står for døren.

Det som er felles for alle syngende fugler synes imidlertid mer klart. I utgangspunktet er sangen egentlig ment som en trussel mot artsfrender, og ikke noe de gjør av glede eller for å kose seg, og det er i all hovedsak hannfuglen som synger. Men i tilfeller hvor hunnfuglen står for pleie og ungeoppdragelse alene, er det annerledes.

En gang viste det seg at en kjøttmeishunn sang for full hals og med meget bra resultat for å forsvare territoriet da hennes make var syk en stund. Likevel er det nå engang slik at ikke bare har hannen den fineste fjærdrakta, men også den mest bøyelig stemme. Dessuten kan han nå høyere toner.

Forut for, og under hekkesesongens begynnelse synger hannfuglen for å hevde retten til et territorium, og også gjøre et forsøk på å virke tiltrekkende på en make.

Det som gjelder er å ha finest og sterkest stemme, slik at han kan vise hunnfuglen at han er best skikket til å føre neste generasjon videre. Når fuglen sitter og synger og markerer området sitt, kan han plutselig skifte fra en sang til en annen. Med jevne mellomrom stopper fuglen for å lytte til farer og for å gi naboer anledning til å svare, (et unntak er kanskje lerka, hvor det er registrert at ei lerke sang i 18

minutter uten stans). Hele tiden er fuglen derfor svært oppmerksom på sangen til andre fugler som også forsvarer sitt område. Det er til enhver tid viktig å vite hvem en eventuell rival er, og hvor han befinner seg. Ofte kommer to fugler i strid om territoriegrensen. Umiddelbart oppstår en sangduell. Det pussige da er at begge etter en tid går over til å synge motstanderens sang. Så legges tillærte strofer og varianter til med håp om at den andre ikke kan klare å synge like flott. Det er også gjennom inngående studier konstatert at nabohanner vanligvis har etablert en slags overenskomst, da de kjenner hverandre på målet og ikke reagerer så skarpt på om den andre sitter og synger i tide og utide. Når man derimot spiller av et lydopptak på en kassettspiller av en helt fremmed hannfugl, reagerer innehaveren av området i fullt sinne. Enhver fremmed blir sett på som en trussel som må jages bort med det samme. Dette er forøvrig en, om ikke en helt hensynsfull gjerning mot fuglene, en effektiv måte å trekke dem nærmere på, så man både kan få hørt dem skikkelig og kanskje også få sett dem samtidig. Når en rørsanger har et territorium på ca. 250 meter, bæres sangen med en viss styrke over 300 meter. Det må den gjøre for at advarselen blir oppfattet av mulige inntrengere før de bryter områdegrensen.

Den beste tiden for å gå ut og lytte til fuglesanger er ved det aller første tegn til daggry. (En del fugler starter endog opp mens det ennå er helt mørkt). Men før fuglene går i gang med matsøk og andre av dagens gjøremål, slutter alle seg til koret. Seansens høydepunkt varer kanskje ikke mer enn en god halvtime, så skal man få med seg den, må man være tidlig oppe. Det finnes flere antagelser og forklaringer på hvorfor fuglene starter opp dagen med sang, og hvorfor de bruker så mye energi

på det, hvorfor de alle synger på en gang, hvilken betydning lyset har m.m. men det skal jeg ikke gå nærmere inn på her.

En ting er klart, og det er at når det blåser, regner og er tåke, har det en tendens til å legge en demper på fuglesangen. Dette skyldes at luftmassene er i bevegelse. I tillegg er det slik at når sola står lavt og i overskyet vær synger de heller ikke av full hals. Derimot, når lufta står stille (f.eks. etter et regnskyll), eller før sola får lufta til å stige med ujevn kraft rundt i terrenget er forholdene relativt gode. Er fuktighetsgraden jevn og høy, synger fuglene med mindre volum, fordi lyden bærer bedre.

Kommer man så mot ettermiddag og kveld igjen, starter sangtime nr. to opp. Den kan ikke måle seg med morgensangen, men mange arter stemmer likevel godt i. Når det er blitt mørkt kommer det helt andre aktører på banen. En av de velkjente nattsangerne er vel nattergalen, (synger også morgen- kveld). Også andre små fugler som synger utrolig flott om natten er myrsanger og gresshoppesanger. Åkerriksha som dessverre ser ut til å forsvinne fra landet vårt, har i tidligere tider latt sin raspende spillelyd låte fra mange fuktige enger, åkrer og gressmarker.

En annen fugl som heldigvis finnes enkelte steder i fylket vårt, og som på lik linje med åkerriksha fikk folk til å tro at det var styggen sjøl som var ute og lagde lyd nattetid, er natttravnen. Når den drar igang sin vedvarende spillelåt kan man høre den så langt unna som en kilometer. I tillegg til de nevnte nattaktive fuglene, har vi noe så spennende å gå ut å høre på som uglene. Disse lar jo først og fremst sin sang låte tidlig på våren og også noe på høsten. Det kan legges til at arter som trost, vadere og andre trekkfugler ikke akkurat synger når de i samlet flokk forlater landet vårt under

en høstmørk nattehimmel, men flere slags kontaktyder lager de, og da først og fremst for å meddele hverandre beskjeder og å holde strukturen i flokken.

Skal man bevege seg i naturen med åpne sanser er det i studiet av fugler som regel til større hjelp å bruke ørene enn å bruke øynene. For å forstå mer av fuglenes innviklede adferd må man også lære seg forskjellen mellom sang, rop og kallesignaler. En annen viktig ting er at vi må vite når og hvor vi kan påtreffe de forskjellige fuglene.

Som tidligere nevnt har fuglene mange slags lyder i sitt repertoar. Lydenes betydning hos fuglene bygger i store trekk på de samme grunnprinsipper som hos oss mennesker. Et kort skrik varsler alltid skrekk eller fare. Et slikt trekk ved fuglenes adferd forstås på tvers av artene. Når en byttefugl oppdager en hauk, vil den utstøte en høy tvi- lyd. Andre fugler vil dermed straks søke skjul, eller fryse fast dersom det ikke er tid til å komme seg unna. I tilfeller hvor f.eks. kattugla blir oppdaget, der den sitter godt skjult om dagen, vil mange forskjellige arter gå i sammen om å plage, skjelle og prøve å jage rovfuglen bort fra området. Høres et slikt leven, kan man med fordel forsøke å nærme seg på en diskrè måte. Det er en fin anledning til å lære låtene til de forskjellige fuglene som deltar i mobbingen.

Den gang jeg ble interessert i naturen startet det hele med fugler. Jeg var så heldig at der hvor jeg bodde, og hvor jeg trådde mine barnesko, var det store jorder med eng og gressmark. Den gang jublet lerka høyt i sky der. Vipa som det var flere par av, drev hver vår med sitt fascinerende og herlige vårspill. Ofte satt jeg og noen av kameratene mine, som også var fugleinteresserte, i kanten av jordet, hvor min

første kikkert gikk på rundgang i studiet av vipas luftakrobatikk. Langs de to bekkene som rant gjennom området (det var også områder som var helt urørte) hekket buskskvett, gulspurv, sivspurv og ender og mange andre, og fra takrørbeltet hørte vi noe så flott og sjeldent (var sjelden dengang) som sangen til rørsangeren. Et par år både hørte og så vi til og med åkerriksa. I de omkringliggende områdene drev tre bønder med fruktdyrking, og i skogen bakenfor, med småvann og tjern, var der storvokste eikelunder og belter med andre edle lauvtrær. Mye av tiden sammen med kameratene gikk naturligvis med til å kikke og høre på fuglene. Spesielt ble jeg glad i småsangerne. I timevis, dag etter dag satt jeg i skjul og fulgte med på hagesangeren, bøksangeren, løvsangeren og munk. Svært ofte når jeg i dag ser tornsangeren som driver med danseoppvisning, der den flyr rett opp fra buskene i et par tre meters høyde før den stuper ned igjen, hentes kjære minner fra tidligere tider.

Nå er det imidlertid slik at siden jeg var guttunge og fram til i dag er to av fruktdyrkerne sluttet med den geskjeften. Jordene som ble dyrket og ble brukt til beite for dyra er i dag i stor grad lagt under asfalt med fire nye kjørebaner + sykkelsti. Det er i tillegg kommet enda en ny vei, rundkjøring, og på toppen av det hele en bensinstasjon med verkstedhaller også. Den ene bekken er lagt i rør i full lengde. Det er bygget eneboliger, rekker med vanføreboliger, flere drivhus, et stort rehabiliteringssenter, og et av de store jordene er delt inn i parseller. Med all denne utnyttelsen av det flate landskapet forsvant dessverre åkerriksa og vipene, og mange, mange andre hekkfugler.

For å gjøre bildet helt svart ligger planene om at E 18 her skal få den største

trafikkmaskinen i hele fylket ferdige på behandlingsbordet. Snart vil store maskiner grave bort resten av planter, busker, trær og jord, og legge fra seg betong og asfalt som erstatning.

Utviklingen og framskrittet lar seg nok ikke stoppe, og det engang så rike fuglelivet på Weisser sine jorder, Røstadjordene, i Bjørndalen og på Bjørndalssletta, vil ganske sikkert aldri komme tilbake.

Men heldigvis kan vi likevel gå ut å finne en god del av de artene som en gang fantes der, dersom vi beveger oss til andre områder i umiddelbar nærhet av Kristiansand. Det vil jeg oppfordre alle på det sterkeste til å gjøre. Stå ekstra tidlig opp. Dra ut i skog og mark og opplev den rike skjønnhet naturen har å tilby. Nyt de spennende lydene, og dra hjem med alle de vakre, myke strofene, stemningen av en levende natur inne i deg.

La det få lov til å få en stor plass, for lyden av fuglestemmer, det er virkelig noe av det fineste og mest verdifulle man kan få med seg i livet.

Forfatterens adresse:

*Birger Westergren
Somskleiva 11,
4637 Kristiansand*

Mandal ringmerkingsgruppe 1995.

Av Runar Jåbekk

Mandal RG har i 1995 hatt 17 merkere med lisens. Det har som vanlig vært stor variasjon i innsatsen til de enkelte merkere, og enkelte har ikke merket fugl i det hele tatt.

Fangstplasser 1995.

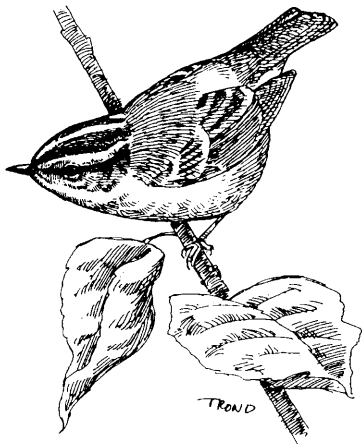
Som før er de aller fleste fugler fanget i Mandalsområdet. Nettfangst ble drevet nesten kontinuerlig i Ronekilen om høsten, mens det på Jåbekk ble fanget mere sporadisk. Det har i år vært relativt lite satsing på fangst på foringsplasser, noe som delvis skyldes små forekomster av grønnfink. Det ble merket noe pulli i fuglekasser, samt satset en del på måkemerking i skjærgården.

Sesongen 1995

For første gang på flere år var vi ikke plaget av ringmangel. Likevel ble satsingen litt varierende. Måkemerkingen gikk rimelig bra, med brukbare tall på sildemåke og hettemåke. Det ble gjort en bra innsats i sandsvalekoloniene i Mandalsområdet, med over 200 fugl merket. Som vanlig ble det satset spesielt

på fossekall, med noe bedre resultat enn i fjor.

Nettfangsten om høsten er såpass lite standardisert at det er vanskelig å trekke bastante konklusjoner. Arter som rødstjert, svarthvit fluesnapper og tornskate hadde relativt sett gode merketall, mens trekket av grønnfink i oktober-november var uvanlig labert.

*Fuglekongesangeren - en av de 4 nye merkeartene for Mandal RG i 1995.
Tegning: Trond Haugskott.*

RINGMERKINGSOVERSIKT - MANDAL RINGMERKINGSGRUPPE PR. 1995

NB! Ringmerkingstabellen for 1994 inneholdt en del feil som nå er rettet opp. Det vil derfor ikke være helt samsvar mellom "Tidligere" i årets tabell og "totalt" i 1993 tabellen.

A = De fleste fuglene av disse artene er merket andre steder enn i Mandalsdistriktet.

S = De fleste fuglene av disse artene er merket på Svalbard.

Art	Tidligere	Pull 1995	Fg 1995	Sum 1995	Totalt
Storlom <i>Gavia arctica</i>	1	-	-	-	1
Dvergdykker <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	-	-	-	1
Havhest <i>Fulmarus glacialis</i>	1	-	-	-	1
Havsvale <i>Hydrobates pelagicus</i>	15	-	-	-	15
Havsule <i>Sula bassana</i>	1	-	-	-	1
Gråhegre <i>Ardea cinerea</i>	348	54	-	54	402
Knoppsvane <i>Cygnus olor</i>	351	7	51	58	409
Grågås <i>Anser anser</i>	4	-	-	-	4
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	87	-	2	2	89
Hvitkinngås <i>B. leucopsis</i> (S)	1	-	-	-	1
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	1	-	-	-	1
Stokkand <i>Anas platyrhynchos</i>	55	-	22	22	77
Krikkand <i>A. crecca</i>	9	-	-	-	9
Stjertand <i>A. acuta</i> (A)	2	-	-	-	2
Bergand <i>Aythya marila</i>	1	-	-	-	1
Ærfugl <i>Somateria molissima</i> (S)	25	-	-	-	25
Havelle <i>Clangula hyemalis</i>	1	-	-	-	1
Kvinand <i>Bucephala clangula</i>	6	-	-	-	6
Siland <i>Mergus serrator</i>	15	-	-	-	15
Sivhauk <i>Circus aeruginosus</i>	1	-	-	-	1
Myrhauk <i>C. cyaneus</i>	1	-	-	-	1
Hønsehauk <i>Accipiter gentilis</i>	95	-	1	1	96
Spurvehauk <i>A. nisus</i>	38	-	3	3	41
Musvåk <i>Buteo buteo</i>	19	-	-	-	19
Fjellvåk <i>B. lagopus</i> (A)	3	-	-	-	3
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	1	-	1	1	2
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	6	-	-	-	6
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	1	-	-	-	1
Dvergfalk <i>F. columbarius</i>	4	-	-	-	4
Orrfugl <i>Tetrao tetrix</i>	1	-	-	-	1
Storfugl <i>T. urogallus</i>	3	-	-	-	3
Rapphøne <i>Perdix perdix</i>	14	-	-	-	14
Virginiaavaktel <i>Colinus virginianus</i>	1	-	-	-	1
Vannrikse <i>Rallus aquaticus</i>	11	-	1	1	12
Myrrikse <i>Porzana porzana</i>	1	-	-	-	1
Åkerrikse <i>Crex crex</i>	1	-	-	-	1
Sivhøne <i>Gallinula chloropus</i>	1	-	-	-	1
Sothøne <i>Fulica atra</i>	2	-	-	-	2
Tjeld <i>Haematopus ostralegus</i>	124	6	1	7	131
Dverglo <i>Charadrius dubius</i>	18	-	-	-	18
Sandlo <i>C. hiaticula</i>	18	-	-	-	18
Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	303	23	-	23	326
Polarsnipe <i>Calidris canutus</i>	2	-	-	-	2
Sandløper <i>C. alba</i>	3	-	-	-	3
Dvergsnipe <i>C. minuta</i>	11	-	-	-	11
Temmincksnipe <i>C. temminckii</i> (A)	22	-	-	-	22
Tundrasnipe <i>C. ferruginea</i>	1	-	-	-	1
Myrsnipe <i>C. alpina</i>	27	-	1	1	28
Kvartbekkasin <i>Lymnocyrtus minimus</i>	9	-	4	4	13
Enkeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>	19	-	2	2	21
Rugde <i>Scolopax rusticola</i>	3	-	-	-	3

Art	Tidligere	Pull 1995	Fg 1995	Sum 1995	Totalt	
Lappspove <i>Limosa lapponica</i>	2	-	-	-	2	
Småspove <i>Numenius phaeopus</i>	5	-	-	-	5	
Storspove <i>N. arquata</i>	2	-	-	-	2	
Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	14	1	-	1	15	
Skogsnipe <i>T. ochropus</i>	3	-	-	-	3	
Grønnstilk <i>T. glareola</i>	3	-	-	-	3	
Strandsnipe <i>Actitis hypoleucos</i>	43	-	6	6	49	
Svømmesnipe <i>Phalaropus lobatus</i> (A)	1	-	-	-	1	
Polarsvømmesnipe <i>Ph. fulicarius</i> (S)	2	-	-	-	2	
Tyvjø <i>Stercorarius parasiticus</i>	13	-	-	-	13	
Storjò <i>S. skua</i> (S)	5	-	-	-	5	
Hettemåke <i>Larus ridibundus</i>	21	81	-	81	102	
Fiskemåke <i>L. canus</i>	1816	243	-	243	2059	
Sildemåke <i>L. fuscus</i>	36184	2289	-	2289	38473	(2)
Gråmåke <i>L. argentatus</i>	2906	150	-	150	3056	
Polarmåke <i>L. hyperboreus</i> (S)	56	-	-	-	56	
Svartbak <i>L. marinus</i>	1847	92	-	92	1939	
Krykkje <i>Rissa tridactyla</i> (A)	267	-	-	-	267	
Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	2194	167	-	167	2361	
Rødnebbterne <i>S. paradisaea</i> (S)	150	-	-	-	150	
Lomvi <i>Uria aalge</i>	3	-	-	-	3	
Alke <i>Alca torda</i>	1	-	-	-	1	
Alkekonge <i>Alle alle</i>	5	-	-	-	5	
Bydue <i>Columba livia</i>	37	-	-	-	37	
Ringdue <i>C. palumbus</i>	18	-	-	-	18	
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	19	-	-	-	19	
Turteldue <i>S. turtur</i>	1	-	-	-	1	
Gjøk <i>Cuculus canorus</i>	4	-	-	-	4	
Hubro <i>Bubo bubo</i>	1	-	-	-	1	
Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	33	-	4	4	37	
Kattugle <i>Strix aluco</i>	139	2	-	2	141	
Hornugle <i>Asio otus</i>	5	-	-	-	5	
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	21	-	-	-	21	
Tårnseiler <i>Apus apus</i>	22	-	-	-	22	
Isfugl <i>Alcedo atthis</i>	1	-	-	-	1	
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	316	-	-	-	316	
Gråspett <i>Picus canus</i>	1	-	-	-	1	
Grønnspekk <i>P. viridis</i>	33	-	1	1	34	
Svartspett <i>Dryocopus martius</i>	9	-	-	-	9	
Flaggspett <i>Dendrocopos major</i>	47	-	-	-	47	
Hvitryggspett <i>D. leucotos</i>	44	-	-	-	44	
Dvergspett <i>D. minor</i>	26	-	-	-	26	
Tretåspett <i>Picoides tridactylus</i>	1	-	-	-	1	
Sanglerke <i>Alauda arvensis</i>	2	-	-	-	2	
Sandsvale <i>Riparia riparia</i>	506	-	202	202	708	
Låvesvale <i>Hirundo rustica</i>	788	5	58	63	851	
Taksvale <i>Delichon urbica</i>	14	-	2	2	16	
Trepplerke <i>Anthus trivialis</i>	405	-	30	30	435	
Heipplerke <i>A. pratensis</i>	852	-	22	22	874	
Lappiplerke <i>A. cervinus</i> (A)	5	-	-	-	5	
Skjærpiplerke <i>A. spinoletta</i>	13	-	-	-	13	

Art	Tidligere	Pull 1995	Fg 1995	Sum 1995	Totalt	
Gulerle <i>Motacilla flava</i>	51	-	22	22	73	
Vintererle <i>M. cinerea</i>	16	4	-	4	20	
Linerle <i>M. alba</i>	808	9	13	22	830	
Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>	7	-	7	7	14	
Fossekall <i>Cinclus cinclus</i>	2265	266	119	385	2650	
Gjerdsmett <i>Troglodytes troglodytes</i>	1075	-	114	114	1189	
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	2855	-	567	567	3422	
Rødstrupe <i>Erithacus rubecula</i>	6795	6	518	524	7319	(7)
Blåstrupe <i>Luscinia luscinia</i>	61	-	3	3	64	
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	131	-	28	28	159	
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	402	-	62	62	464	
Svartstrupe <i>S. torquata</i>	3	-	-	-	3	
Steinskvett <i>Oenanthe oenanthe</i>	66	-	3	3	69	
Ringtrost <i>Turdus torquatus</i>	1	-	-	-	1	
Svarttrost <i>T. merula</i>	2407	8	79	87	2494	
Gråtrost <i>T. pilaris</i>	871	1	-	1	872	
Måltrost <i>T. philomelos</i>	834	8	50	58	892	
Rødvingetrost <i>T. iliacus</i>	813	8	53	61	874	
Duetrost <i>T. viscivorus</i>	5	-	-	-	5	
Gresshoppesanger <i>Locustella naevia</i>	6	-	-	-	6	
Elvesanger <i>L. fluviatilis</i>	1	-	-	-	1	
Vannsanger <i>Acrocephalus paludicola</i>	2	-	-	-	2	
Sivsanger <i>A. schoenobaenos</i>	510	-	17	17	527	
Myrsanger <i>A. palustris</i>	34	-	-	-	34	
Rørsanger <i>A. scirpaceus</i>	1140	-	23	23	1163	
Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	101	-	10	10	111	
Hauksanger <i>Sylvia nisoria</i>	10	-	-	-	10	
Møller <i>S. curruca</i>	358	-	48	48	406	
Tornsanger <i>S. communis</i>	876	-	121	121	997	
Hagesanger <i>S. borin</i>	2781	-	356	356	3037	
Munk <i>S. atricapilla</i>	2316	8	222	230	2546	
*Lappsanger <i>Phylloscopus borealis</i> (A)	-	-	1	1	1	
*Fuglekongesanger <i>Ph. proregulus</i>	-	-	1	1	1	
Gulbrynsanger <i>Ph. inornatus</i>	11	-	-	-	11	
Bøksanger <i>Ph. sibilatrix</i>	41	-	2	2	43	
Gransanger <i>Ph. collybita</i>	677	-	39	39	716	
Løvsanger <i>Ph. trochilus</i>	36498	-	2631	2631	39129	(1)
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	2135	-	173	173	2308	
Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	237	-	7	7	244	
Svarthvit fluesnapper <i>Ficedula hypoleuca</i>	8111	357	107	464	8575	(6)
Skjeggmeis <i>Panurus biarmicus</i>	5	-	-	-	5	
Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	235	-	8	8	292	
Løvmeis <i>Parus palustris</i>	271	8	5	13	284	
Granmeis <i>P. montanus</i>	328	-	3	3	331	
Lappmeis <i>P. cinctus</i> (A)	5	-	-	-	5	
Toppmeis <i>P. cristatus</i>	17	-	-	-	17	
Svartmeis <i>P. ater</i>	1172	-	16	16	1188	
Blåmeis <i>P. caeruleus</i>	8280	227	309	536	8616	(5)
Kjøttmeis <i>P. major</i>	17919	499	317	816	18735	(3)
Spettmeis <i>Sitta europea</i>	765	18	9	27	792	
Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	231	-	16	16	247	

Art	Tidligere	Pull 1995	Fg 1995	Sum 1995	Totalt
Tørnske <i>Lanius collurio</i>	149	-	7	7	156
Varsler <i>L. excubitor</i>	5	-	-	-	5
Nøtteskrike <i>Garrulus glandarius</i>	199	-	-	-	199
Skjære <i>Pica pica</i>	270	-	6	6	276
Nøttekråke <i>Nucifraga caryocatactes</i>	5	-	-	-	5
Kaie <i>Corvus monedula</i>	12	-	-	-	12
Kornkråke <i>C. frugileus</i>	8	-	-	-	8
Kråke <i>C. corone</i>	457	-	2	2	459
Ravn <i>C. corax</i>	9	-	-	-	9
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	2534	128	98	226	2760
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	1398	17	113	130	1528
Pilfink <i>P. montanus</i>	111	-	22	22	133
Bokfink <i>Fringilla coelebs</i>	5401	-	243	243	5644 (8)
Bjørkefink <i>F. montifringilla</i>	4068	-	64	64	4132 (10)
*Gulirisk <i>Serinus serinus</i>	-	-	2	2	2
Grønnfink <i>Carduelis chloris</i>	16959	-	654	654	17613 (4)
Stillits <i>C. carduelis</i>	15	-	-	-	15
Grønnsisik <i>C. spinus</i>	4830	-	64	64	4894 (9)
Tornirisk <i>C. cannabina</i>	218	-	4	4	222
Bergirisk <i>C. flavirostris</i>	48	-	-	-	48
Gråsisik <i>C. flammea</i>	788	-	215	215	1003
*Polarsisik <i>C. hornemanni</i>	-	-	4	4	4
Grankorsnebb <i>Loxia curvirostra</i>	19	-	-	-	19
Furukorsnebb <i>L. pytyopsittacus</i>	3	-	-	-	3
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	67	-	11	11	78
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1626	-	48	48	1674
Kjernebiter <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	839	-	65	65	904
Snøspurv <i>Plectrophenax nivalis</i> (S)	41	-	-	-	41
Hvitthodespurv <i>Emberiza leucocephalos</i>	1	-	-	-	1
Gulspurv <i>E. citrinella</i>	1244	-	98	98	1342
Hortulan <i>E. hortulana</i>	2	-	1	1	3
Vierspurv <i>E. rustica</i> (A)	1	-	-	-	1
Dvergspurv <i>E. pusilla</i>	4	-	-	-	4
Sivspurv <i>E. schoeniclus</i>	1395	-	108	108	1503

Total:	197871	4692	8346	13035	210906
---------------	---------------	-------------	-------------	--------------	---------------

Merkearter:	183	187
--------------------	------------	------------

GJENFUNN 1995.

Totalt i 1995 fikk vi melding om 272 gjenfunn, og av disse var hele 61 fra utlandet. I tillegg fikk vi svar på 95 fugler merket av andre. Av fugler merket i utlandet har vi i 1995 kun fått svar på 5 grønnfink, 3 fra England og 2 fra Belgia.

Nedenfor nevnes de mest interessante gjenfunnene fra 1995:

Gråhegre: 1 til Storbritannia 1 år etter merking, og 1 til Lista 9 mnd. etter. Begge funnet døde.

Knoppsvane: Hele 32, funn, de fleste funnet døde vinterstid på Strekningen Lyngdal til Telemark. 1 funnet død i Danmark, og en kontrollert hekkende på Lista.

Hønschauk: 1 3K hunn merket Brennevins-myra januar 1987 ble funnet død i Vennesla nesten 9 år etter.

Tjeld: 1 pullus-merket fra Sånum til Nederland samme høst.

Dverglo: 1 pullus merket Lyngdal f. død Frankrike 2 mnd. senere.

Fiskemåke: Totalt 4 funn, derav 3 lokale og ett til Rogaland.

Gråmåke: Totalt 14 funn fra 1-2 år etter merking på strekningen Lista til Danmark.

Sildemåke: Totalt 32 funn, flere mellom 5 og 10 år etter merking. Funnene ligger mellom ytterpunktene Lista, Øst-Tyskland, Italia, Marokko og England. « pullus-merkede i Mandal er funnet i hekketiden på Rauna, Farsund.

Svartbak: 5 funn fra 1-5 år etter merking. 3 funn var fra V-Agder, og ett fra henholdsvis Danmark og Nederland.

Krykkje: 1 pullus merket Vadsø, Finnmark f. død Frankrike neste vinter.

Makrellterne: 4 funn, fra Guinea-Bissau, Elfenbenskysten, Nigeria og Sør-Afrika.

Dvergspett: 1 pullus merket Mandal kontrollert Kvinesdal i hekketida nesten 4 år etter.

Dvergspett. Tegning: Frode Grindheim.

Rødstrupe: 5 funn, 1 lokalt, 1 Danmark, 2 Nederland og 1 til Frankrike første høsten etter merking.

Svarttrost: 4 funn, 1 til Sverige og 3 til Storbritannia.

Gråtrost: 1 merket Mandal oktober 1994 funnet død i Alta, Finnmark august 1995.

Rødvingetrost: 2 funn, 1 til Belgia og 1 til Frankrike

Rørsanger: 2 funn, 1 til Lista 6 dager etter merking om høsten og 1 til Spania over 6 år etter merking.

Sivsanger: 1 funn til Lista nesten 2 år etter merking.

Munk: 1 funn i Slovenia 2 mnd. etter merking på høsten.

Hagesanger: 1 til Belgia vel 14 dager etter merking om høsten.

Tornsanger: 1 høstmerket ungfugl f. død i Sverige neste vår.

Løvsanger: 1 funn fra Marokko nesten 5 år etter merking.

Svarthvit fluesnapper: 1 pullus-merket f. død Frankrike 3 mnd. etter.

Jernspurv: 3 funn, 2 til Tyskland og 1 til Spania.

Kjøttmeis: 4 funn, 3 lokale samt ett til Oslo 8 mnd. etter merket som pullus.

Blåmeis: 22 funn fra strekningen Lista til Jæren. De aller fleste merket som pulli, og kontrollert senere samme høst/vinter.

Nøtteskrike: Ringen til ett ind. merket Mandal i 1987 ble funnet i en kattuglekasse i Sveio, Hordaland 7 ½ år etter.

Stær: 5 funn, 3 i Vest-Agder, 1 i Sverige og 1 i Storbritannia.

Kjernebiter: 4 funn, 1 til Kristiansand og 3 til Lista.

Grønnfink: Totalt 91 funn, i området mellom Møre, Trysil Danmark og England.

Grønnsisik: 6 funn, 1 fra Sverige, 3 fra Tyskland 1 fra Belgia og 1 fra Storbritannia.

Bokfink: 1 fra Tyskland nesten 4 år etter merking.

Bjørkefink: 7 funn, 4 fra Lista, 1 fra Lillesand, 1 fra Danmark og 1 fra Danmark.

Videre følger de fremmede fugler vi har kontrollert:

Havsvale: 1 merket på Røst, Nordland kontrollert nesten 5 år etter, og 1 merket Sogn og Fjordane nesten 1 år etter.

Hettemåke: 1 merket Lista kontrollert ca 3 år etter.

Rørsanger: 3 funn, 1 fra Østfold og 2 fra Telemark.

Svarthvit fluesnapper: 1 pullus-merket fra Trysil kontrollert Mandal senere på høsten.

Kjøttmeis: 1 merket Jæren i november kontrollert ca. 1 år etter i Mandal.

Bjørkefink: 1 merket Lista kontrollert i Mandal 10 dager etter.

Grønnfink: 76 fugler kontrollert, fra en rekke lokaliteter i Sør-Norge.

Grønnsisik: 1 funn fra Rogaland.

Gråsisik: 2 funn fra Rogaland.

Rosenfink: 1 merket Utsira, Rogaland kontrollert Hille, Mandal 1 år etter.

Gulspurv: 2 funn, 1 fra Rogaland og 1 fra Kvinesdal.

Ringmerkingsgruppens adresse:

*Mandal R.G.
Postboks 475
4501 Mandal*

Kr.sand lokallags småfuglkasseprosjekter

Av Øyvind Fjeldsgård

Vinteren 1994 ble styret i Kr.sand lokallag enige om å starte opp med et fuglekasseprosjekt i regi av lokallaget. På medlemsmøte 25 mars ble dato og sted for den første fuglekassesnekkringen bestemt.

I april ble det inngått et samarbeid med Kr.sand Dyrepark om opphenging av 100 kasser av 8 forskjellige typer, samt utarbeidelse av 2 opplysningstavler. Dette ble senere på våren forandret til 150 kasser. Kassene ble hengt opp i april/mai og alle kassene og tavlene var på plass midt i mai. Lokallaget har i følge avtalen ansvaret for vedlikehold og tømning av kassene.

I juni s.å. ble det inngått en lignende avtale med Kr.sand Museum, Gimle gård,

men i et mindre antall kasser. Her ble det hengt ut 30 kasser av 8 forskjellige typer og ut-plassert en opplysningstavle.

I august s.å. ble det inngått avtale med Kr.sand parkvesen om et kasseprosjekt i Ravnedalen. Her ble det også hengt opp 30 kasser av 8 forskjellige typer, men her ble det ikke satt opp opplysningstavle.

I april 1995 ble inngått avtale med Odderøyas venner om opphenging av 30 kasser av 4 forskjellige typer på Odderøya.

I alle avtalene med samarbeidspartnerne er det med at lokallaget skal ha vedlikehold og tømning av kassene. Det skal også levers rapport til de respektive samarbeidspartnerne etter hver hekkesesong.

Kasseoversikt i de forskjellige områdene:

Kasstype	Dyre- parken	Agder Natur- museum	Ravnedalen	Odderøya	Totalt	Endring 1995-96
Blåmeis	23	6	8	7	44	8
Kjøttmeis	84	12	10	16	122	16
Rødstjert	4	2	2	2	10	1
Vendehals	5	2	2	—	9	0
Stær	20	2	2	5	29	5
Linerle	5	2	2	—	9	0
Gråfluesnapper	4	2	2	—	8	0
Trekryper	5	2	2	—	9	0
SUM	150	30	30	30	240	30

Endringene av antall kasser skyldes i all hovedsak det nye kasseområdet på Odderøya

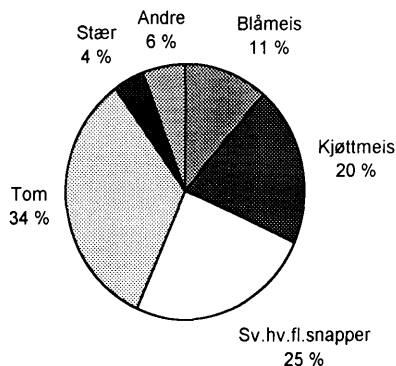
Hekkeoversikt:

Art	Dyre- parken	Agder Natur- museum	Ravne- dalen	Odderøya	Totalt	Endring 1995-96
Blåmeis	12	4	9	2	27	12
Kjøttmeis	25	6	7	11	49	12
Svartmeis	1				1	1
Spettmeis		2			2	1
Sv. hv. fl. snapper	47	3	5	5	60	4
Gråfluesnapper		1			1	1
Gråspurv	5				5	1
Linerle	1				1	1
Stær	9	1			10	3
Svarttrost		1			1	1
Sum hekking	100	18	21	18	157	37
Ekorn	1				1	1
Veps	2				2	2
Tom	47	12	9	12	80	-40
Totalt kasser	150	30	30	30	240	0

I kolonnen for endringer er det bare tatt med registreringer fra Dyreparken, Agder Naturmuseum og Ravnedalen, fordi kassene på Odderøya ikke var klare før til sesongen 1996

Som man ser i tabellen er det blåmeis og kjøttmeis som står for det meste av økningen i forhold til i fjor. Svarthvitfluesnapper er lik med fjor året.

Artsfordeling i kassene 1996

The Holy Island of Lindisfarne.

Ensomt og forblåst speider det gamle slottet på Lindisfarne utover havet.. Kanskje havnet geirfuglen i slottsherrens gryter? Foto: Roy E Wrånes.

Av Roy E. Wrånes

Skip o'hoi! Det er en kald og stormfull desember natt. Vi befinner oss 8 timer i fra land(Norge) i Nordsjøen. Båten gynger og krenger.....Blørp...host... ulriik... Du ligger der hvit i trynet og kaldsvetter med hodet godt plassert over ei bøtte. Den gode maten som blei fortært for få timer siden går tapt. Du vet at det er 11 timer til båten når land. Stormen gir seg ikke. Etter mye snubling og kav får en lirka nøkkeltortet inn i lugardøra. Øyeblikket etter faller man i søvn.

Vi er om bord i ferga Color Viking på vei til England. Englandstur på vinteren? Alle årstider har noe å by på. Tryggheten fant vi i boka *Where To Watch Birds In Britain*

and Europe som presenterte et av Englands beste overvintringssteder for fugl. Virkelig et sted med sagn, historie og natur som fortjener å bli fortalt om!

På hjul i England

Ferga ankommer Newcastle kl.1310 i regn og vind. Med et vrak av en bil, som stopper ca. hver time, hoster vi i vei oppover mot Skottlands grense. Vi observerer ei DVERGMÅKE i en kanal. SVARTKRÅKER har et svare strev med å fly i den kraftige stormen som herjer. På jordene har noen FASANER klumpa seg sammen.

Stedet på kartet virka snart faretruende nært. Ahh, der, endelig skiltet til øya! Men nå skulle det bli spennende. Tidevannet! Rekker vi tidevannet!? Ved lavvann kan man kjøre på en vei over til øya. Er det derimot høyvann må en kanskje belage seg på flere timers venting. Et skilt med varselet "Tidevannstabeller" dukker opp. Undertegnede leser tabellen og fatter ingen ting. En bil kjører forbi oss. Ja kan den kjøre kan vi! Vi legger oss på hjul etter kjøretøyet. Det er tydelig lavvann, og vi kjører på asfaltert vei mot øya som vi nå kan skimte i det fjerne. Snart stiger veien opp fra det som til tider er havbunn inn på fast grunn. Vi er fremme! Vi er på The Holy Island of Lindisfarne!

Hvem, hva, hvor?

The Holy Island of Lindisfarne, eller blant naturfolk, The Lindisfarne National Nature Reserve and Holy Island, ligger rett nord for Newcastle på Englands østkyst. Man finner en liten landsby preget av stillhet og isolasjon fra fastlandet. En landsby bygd opp av stein og grus. Den karakteristiske lukten av at innbyggerne fyrer med kull ligger over tettstedet. Vi merker følelsen av at på slike plasser som dette står tiden stille! Her har vært menneskelig aktivitet i 6000 år. Forskere har opplysninger om fuglelivet hele 1000 år tilbake! GEIRFUGLEN fantes her. Den fant ofte veien opp i grytene til de middelalderse bøndene. Korsfarere invaderte snart øya(derav navnet Holy Island) som også den dag i dag er oppholdssted for pilegrimer og mennesker som ønsker å komme seg vekk fra en stressende hverdag. Keltere, Vikinger og Munker. Alle har satt sine spor igjen på denne forblåste plassen. At det kan blåse friskt her vitner en gammel historie om. 170 fiskere ble hensynsløst drept av en syklon mens de var

på fisketur! Store flokker med overvintrende fugl kjennetegner plassen også i ny tid. En flokk på 20000 RINGÅS er observert. Det er sett 294 arter(1992) på øya. Noen av dem skal vi skifte bekjentskap med!

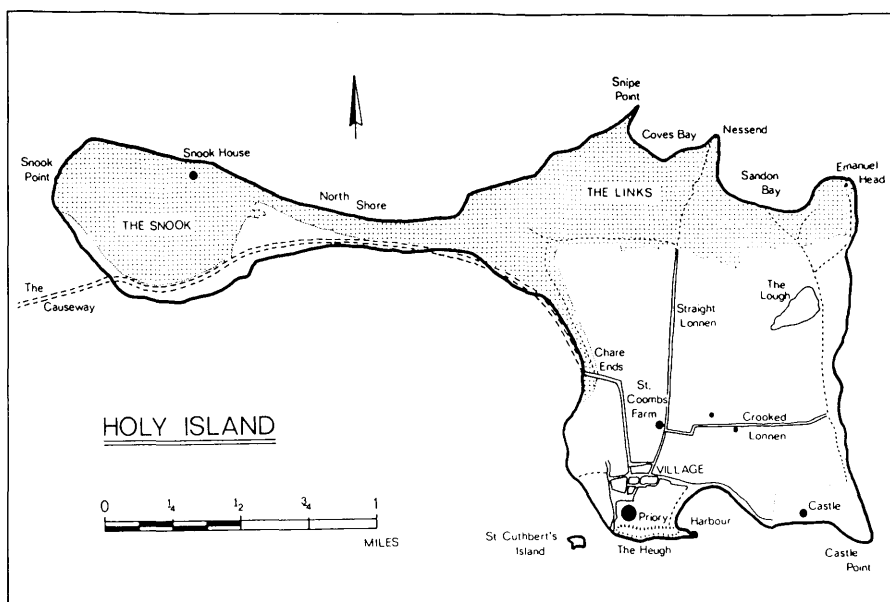
Bosted & 1. dag

Overnatter på et Bed&Breakfast sted. Et kaldt steinhus hvor vi fryser selv med ovnene på fullt. Selv om mørket siger på denne første kvelden må vi bare en tur ut i uværet. Vi bestemmer oss for å gå i retning av det gamle slottet bygd på en klippe ut i havet. En fant snart ut at det var lite intelligent å gå i dongeribukser. De klistret seg bløte og kalde til kroppen. Utenfor slottet ligger ei fuglehytte vi ville prøve å nå, men været var for rått! Det blir så vidt et glimt av en HAVHEST og STORSKARV før vi må gjøre vendereis.

2. dag

Klokka ringer 0800. Du gløtter litt på gardinet.....JAAA! Sol! Klar himmel! Fryd og glede! Utenfor vinduet tripper ei SVARTRYGGERLE. Frokosten kastes inn for her må vi få utnytte de få lyse timene som er vinterstid. Vi hadde også hørt rykter om en sjeldenhet.....

Ut mot slottet finner man noen flotte jorder. Her beitet nå tusener av HEILO. Et par TUNDRALO hadde også menga seg i mengden. STORSPOVE og LAPPSPOVE lette etter smågodt i gjørna. Sannelig, ei SVARTHALESPOVE også! Lite rovfugl?! Kun en TÅRNFALK og en DVERGFALK. Vi nærmer oss slottet hvor en HAVHEST kretser rundt. Fra slottet er det bra å speide utover havet. Vi får med oss STORLOM, SMÅLOM, ISLOM, TOPPDYKKER, TOPPSKARV og HAVSULE.

Men så måtte vi være på vakt. I dette området skulle "bomba" være. Teleskopet glir sakte rundt i biotopen. Hvor er du? Tiden står stille. Du tenker på.....oy, der! Nei, bare innbilning. Men snart har du den i sikte. Du kremter rolig og overlater teleskopet, selvfølgelig som om ingenting har hendt, til kameraten din. Begge setter i et jubelrop! Sånn er det å finne en KANADALO!

Etter en halv time setter vi kursen mot fuglehytta. Et fint lite bygg i skjul for vinden og med utsikt ut over et lite vann ikke langt fra Emanuel Point. Ingen mennesker her i dag. Leser i protokollen og speider ut over tjernet. Her er SOTHØNER og noen SNADDERENDER. Et par VANNRIKSER spankulerer langs sivbreddene. Dagen går fort og vi bestemmer oss for å snu. Vi får med oss KANADALOEN og et par SNØSPURV på tilbaketuren til bostedet hvor vi foretar oppsummering, skriver kort hjem, spiser, osv.

3. dag

Dette er vår siste dag på Lindisfarne. I dag tråler vi jordene og våtmarkene. En JORDUGLE koser seg i morgentimene. Det sveipre forbi en LAPPSPURV som slår seg ned på et steingjerde. Lindisfarne er kanskje mest kjent for sine forekomster av RINGGÅS og SANGSVANE. Av RINGGÅS er det stort sett underarten hrota som besøker lokaliteten. Man trodde lenge at dette var Svalbard-fugler, men trekkende fugler fra arktisk Kanada er påvist. I 1991 fanget man 71 RINGGJESS på Lindisfarne. 53 av disse blei siden sett i Danmark, men 18 var plutselig sporløst forsvunnet?! Interessant nok dukket noen av disse fuglene opp på Lindisfarne neste høst. Hvor hadde de vært? Det kan være mulig at noen av fuglene hadde hekket på Grønland ettersom underarten for undertegnades viten bare hekker på Svalbard og Grønland i Europa. Hvem vet..... SANGSVANER har dannet flokker på 400 stk. Dette er

*Flere hundre heilo flyr over hodene våre mens stormen hyler på Lindisfarne.
Foto: Roy E Wrånes.*

Englands største flokk av overvintrende SANGSVANER!

Denne dagen treffer vi endelig på noen fuglefolk. Vi slår oss i lag med dem men finner ingen ting uvanlig. Vi krysser noen STEINVENDERE og BERGIRISK. Snart er klokka blitt 1200 og vi vet det er lavvann igjen. Vi har 7 dager igjen i England og ser frem til mange flotte områder og fugler. Sakene pakkes. Litt vemodig faktisk! For det var en flott plass. Vi kan virkelig anbefale The Holy Island of Lindisfarne på det sterkeste!

Etterord

Turen går opp mot Skottland. Etter beskrivelse fra fuglefolka på Lindisfarne får vi en kjempeflott art her: SKOTTEKORSNEBB! Videre romsterte vi rundt i et område som heter North Pennines hvor vi flere steder fant SKOTSK LIRYPE. Rett nord for Liverpool besøkte vi Formby Point. Det kan være bra for trekkende

sjøfugl her, men besøket blei ødelagt av tåke.

Avslutning

England er stort og flott. Det er nesten uendelig mange plasser en kan dra å se på fugl. Man får kanskje ikke så mye spennende på vinteren, så jeg anbefaler å legge vekk litt av krysserinstinktet og heller se vanlige arter godt! Men en og annen godbit kan jo dukke opp. Hvorfor jeg dro? Jo, jeg fikk gratistur av en snill kamerat som jobber på Color Line. Og da er en ikke så dum at en sier nei selv om det er aldri så mye vinter!

Litteratur:

Cappelens Fuglehåndbok.

Lindisfarne's Birds (Ian Kerr, 1992, 2.utg.).

Forfatterens adresse:

Roy E Wrånes

Postboks 766,

4601 Kristiansand

NOF avdeling Vest-Agder Årsmelding 1996

Styrets sammensetning i 1996 har vært:

<i>Runar Jåbekk</i>	<i>formann</i>
<i>Truls W Andersen</i>	<i>kasserer</i>
<i>Finn Jorgensen</i>	<i>sekretær</i>
<i>Øyvind Fjeldsgård</i>	<i>Kristiansand lokallag</i>
<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>Mandal lokallag</i>
<i>Kåre Olsen</i>	<i>Lista lokallag</i>

Varamenn:

<i>Birger Westergren</i>	<i>Kristiansand lokallag</i>
<i>Ole Aa Brattfjord</i>	<i>Mandal lokallag</i>
<i>Kjell Grimsby</i>	<i>Lista lokallag</i>

Møterett:

<i>Jan Erik Roer</i>	<i>for Lista Fuglestasjon</i>
<i>Knut S Olsen</i>	<i>for Piplerka</i>

Siden forrige årsmøte er det avholdt ett styremøte, i tillegg til et møte i forkant av årsmøtet 1997. I tillegg har styremedlemmene hatt regelmessig telefonkontakt i forbindelse med en rekke saker. Totalt 14 saker har vært oppe til formell behandling.

NOF avd. Vest-Agder fikk i 1996 jobben med oppsyn i sjøfuglreservatene i Vest-Agder. Dette er en jobb vi lenge har ønsket oss. Avtalen ble undertegnet relativt sent på våren, men likevel ble oppsynet bra utført i 1996. Dette oppdraget er ressurskrevende for foreningen, men sikrer både fylkesavdelingen og lokallagene en basisøkonomi. Oppsynet har vært organisert slik at de enkelte lokallag har ansvaret for sine områder. I fremtiden må vi håpe at denne jobben gjør oss bedre i stand til å påvirke miljøvernavdelingen til å ta større ansvar for forvaltningen av sjøfuglene i fylket. I løpet av høsten rettet vi på ny en henvendelse til miljøvernavdelingen for å få en fortgang i

arbeidet med å utvide ilandstigningsforbudet i sjøfuglreservatene.

Som tidligere har det også i 1996 vært mye turbulens omkring forvaltningen av verneområdene på Lista. Spesielt forholdene omkring brettseilingen i Nordhasselbukta har vært mye fremme i media. Undertegnede deltok i den forbindelse på et møte i regi av fylkesmannen, der denne og andre saker tilknyttet verneområdene på Lista ble diskutert. Ellers er det stor usikkerhet knyttet til den videre utvikling av Lista Flystasjon/Slevdalsvannet. Vi har sendt et brev til fylkesmannen, der vi redegjorde for de truslene vi ser for Slevdalsvannet, og ba fylkesmannen komme sterkere på banen ovenfor planleggerne i Farsund kommune. Av gledelige nyheter må nevnes at verneområdene på Lista ble RAMSAR-områder i 1996.

Kontakten mellom NOF sentralt og fylkesavdeling/lokallag var svært dårlig i 1996, og vi sendte et brev i desember der vi påpekte dette ovenfor NOF-styret. Etter nyttår har tilbakemeldingene fra NOF-kontoret vært meget bra.

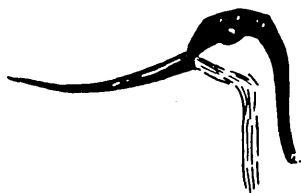
Fylkesavdelingen har i 1996 utført de vanlige vannfugltellingene i januar og mars, samt hekkeregistreringer av sjøfugl i regi av NINA. Det er også gjort en betydelig innsats i NOF's vinteratlasprosjekt. Svarthvit fluesnapper var årets fugl i 1996, og en rekke hekkedata på arten ble samlet inn i Vest-Agder. Hvitryggspettprosjektet har både i 1995 og 1996 eksportert unger til et avls- og utsettingsprosjekt i Sverige. Ellers vises det til egne årsmeldinger fra komiteene.

Samarbeidet med fylkesmannens miljøvernavdeling har for så vidt vært bra i 1996, selv om vi fortsatt mener det er

vanskelig å få gjennomslag i viktige saker. Fylkesmannen er etter vår mening også for lite konsekvent i forvaltningen av mange verneområder i fylket.

Økonomisk har 1996 vært relativt bra, i første rekke takket være sjøfuglprosjektet. For øvrig henvises det til regnskapet.

Runar Jåbekk - leder
Mandal 04.03.97

LRSK's årsrapport for 1996

LRSK Vest-Agder har i 1996 bestått av *Inge Flesjå, Nils Helge Lorentzen, Jan Michaelsen, Eldar Wrånes og Tellef Barøy Vestol* (sekretær). Inge forlater LRSK fra og med dette årsmøtet, og takkes herved for lang, tro og fortjenestefull innsats.

LRSK har i 1996 mottatt 192 saker. Av disse ble 41 sendt videre til NSKF. Av de resterende 151 sakene ble 142 godkjent, mens 3 ble underkjent og 6 er avventende. En underkjent sak fra 1994 ble tatt opp igjen og plassert på avventende. To avventende saker fra 1993 ble underkjent pga at beskrivelse fortsatt ikke er sendt inn. Det årlige LRSK-møtet ble avholdt 16. november på Lista. Saksbehandlingen foregikk forøvrig pr post.

Sekretærens ambisjoner om å få ferdig funnoversikter for en rekke av rapporteringsartene har ført til at LRSK-rapportene for observasjonsåret 1995 er

blitt forsinket, og de ble ikke publisert i 1996-årgangen av Piplerka, slik de burde.

Det har kommet to publikasjoner fra LRSK i 1996:

Vestøl, T.B.: *Sjeldne arter i Vest-Agder 1994*. Piplerka nr 1 1996 side 9-37. (Godkjente observasjoner til og med 1994.)

Vestøl, T.B.: *Rapporteringsarter 1994*. Piplerka nr 1 1996 side 38-55. (Observasjoner av arter på rapporteringslista for 1994.)

LRSK har bidratt med observasjoner fra Vest-Agder til NFKFs rapport "Fugler i Norge 1995" som skal komme på trykk i Vår Fuglefauna nr 5-96, og har dessuten svart på diverse henvendelser om funnoversikter for enkeltarter.

Tilbakemeldingen fra NSKF har vært sensasjonelt god i 1996. LRSK har nå mottatt fullstendig oversikt over alle behandlete saker fra Vest-Agder i årene 1993, 1994, 1995 og 1996, og begrunnelser for ikke godkjente saker er ajour pr observasjonsåret 1995. All honnør til NSKFs sekretær!

Fra og med 12. august 1996 fikk LRSK følgende adresse:

LRSK Vest-Agder
Tellef Barøy Vestol
Brekne
4563 BORHAUG
Tlf: 38 39 21 09
e-mail: tellef.vestol@bredero.telemax.no

Tellef Barøy Vestøl - sekretær
Lista, 6. mars 1997

NOF avd. Vest-Agder - regnskap 1996.

<u>Driftsregnskapet</u>	<u>1995</u>	<u>1996</u>	<u>Budsjett</u>
Inntekter			
Prosjekter 1)	21000,00	90250,00	81000,00
Annonser Piplerka	1500,00	1000,00	1000,00
Abonnement Piplerka	2125,00	2200,00	2500,00
Årsmøtet NOF	1700,00		
Skrapelodd Inntekter	8285,00	782,00	
Gevinst Skrapelodd	5000,00		
Renter	176,74	376,83	250,00
<u>Div.inntekter</u>		<u>1500,00</u>	<u>4500,00</u>
SUM INNTEKTER	39786,74	96108,83	89250,00
Utgifter			
Prosjekter 2)	740,00	61850,00	56000,00
Trykking Piplerka	19620,00	18880,00	19000,00
Porto Piplerka	1948,50	1420,00	1500,00
Div. utg Piplerka	211,50	283,50	
Årsmøtet NOF	1700,00	1895,00	2000,00
Årsmøte NOF-1995		1400,00	
Årsmøtet NOF V-Agder	926,00	605,00	750,00
Kontorutgifter	459,50	695,00	1000,00
Div Utgifter	427,00	1705,00	2000,00
Bankkostnader	75,00	146,00	200,00
Skraplodd	591,00		
<u>Innventar 3)</u>			<u>15000,00</u>
SUM UTGIFTER	26698,50	88879,50	97450,00
Driftsresultatet	13088,24	7229,33	-8200,00
Balanse			
Beholdning 1/1	4900,22	17988,46	
Beholding 31/12			
*Bank	14744,59	5590,22	
*Post	943,87	7019,07	
*Kasse	2300,00	2016,50	
<u>*Kortsiktig fordring</u>		<u>10592,00</u>	
Sum 31/12	17988,46	25217,79	

C.A.Jacobsens Minnefond

Saldo 31/12-1996 113082,2 119980,2

Truls Wexhal Andersen
Kasserer (sign)

Mette Andersen
Revisor (sign)

Oslo 1/3-97

Kommentarer til regnskap og budsjett

REGNSKAPET

Prosjekter Inntekter 1)

Oppsyn av Sjøfuglreservatet	68000
Sjøfugltelling	10000
Overvåkning av overvintrene sjøfugl	6000
Status for viktige våtmarker i Norge	6250
Inntekter	90250

Prosjekter Utgifter 2)

Oppsyn av Sjøfuglreservatet	55850
Prosjekt Hvitryggspett	6000
Utgifter	61850

Vi budsjettert i 1995 med et resultat på null og vi fikk et overskudd på 7229,33

BUDSJETT FOR 1997

Styret legger fram et budsjett som vil gi et driftsresultat på -8200 kr. Underskuddet skyldes hovedsakelig innkjøp av ny datamaskin til piplerka redaksjonen., ca 15000 kroner.

Inntektene er betydelig forbedret fra 1995. Penger som vi har blitt tildelt for oppsyn av sjøfuglreservater har gitt oss en god økonomi.

Vi håper på at dette kan bli en fast inntekt for framtiden. Noe som vil sikre piplerka og de andre prosjekter og arbeid som NOF-Vest-Agder deltar i.

Truls Wexhal Andersen - kasserer (Sign)

Oslo 1/3-97

Piplerka - Årsrapport 1996.

1996 var den 26. årgangen av Piplerka. I løpet av året ble det gitt ut 3 hefter, hver på

64 sider. Totalt sidetall ble 194. Heftene utkom i mai og september 1996 samt i februar 1997. Grunnen til at det siste heftet ikke kom ut før et godt stykke ut i 1997 er ikke stoffmangel, men dårlig tid fra redaktørens side. Det ble ikke utgitt noe supplement til Piplerka i 1996 da Lista Fuglestasjons årsrapport for 1995 blir utgitt sammen med årsrapporten for 1996 i løpet av 1997.

Nummer 2 ble dessverre skjemmet av at mange medlemmer og abonnenter mottok feiltrykte hefter. Trykkeriet tok på seg ansvaret og vi fikk kr 1.500,- i prisreduksjon på grunn av dette. Ellers har det vært noe misnøye med at trykkeriet har brukt uforholdsmessig lang tid fra de mottar originalmanuskriptet til heftene er ferdig trykket, over en måned i det verste tilfellet. Vi har vært i kontakt med trykkeriet og har på grunnlag av muntlige avtaler valgt å fortsette å bruke dette trykkeriet også i 1997.

Stofftilgangen i løpet av 1996 har vært tilfredsstillende, men det hadde likevel ikke vært problemer med å få plass til mere stoff. I alt har 10 forskjellige forfattere bidratt med stoff til 1996 årgangen, og redaktøren ser seg rimelig godt fornøyd med den variasjonen det har vært i det publiserte stoffet. Det har ikke blitt mottatt tegninger i løpet av 1996, og det begynner derfor etterhvert å bli et stort behov for dette. Dersom ikke dette bedrer seg i 1997 må vi enten slutte å bruke tegninger eller bruke gamle tegninger om igjen flere ganger, begge deler er lite ønskelig.

Dersom foreningens mål om å utgi tre hefter årlig skal nåes også i 1997 burde det ideelt sett vært utgitt to hefter på våren og et hefte på høsten. På grunn av at nr. 3 - 1996 utkom så sent og det faktum at jeg på nåværende tidspunkt har fått tak i svært lite

stoff ser jeg det imidlertid som lite realistisk å få utgitt mer en et nummer i vår. Jeg håper likevel at vi skal klare å få ut 3 hefter, men dette betinger at stofftilgangen i løpet av våren og sommeren blir bedre enn den tradisjonelt er på denne tiden.

1997 årgangen vil hovedsakelig få samme layout som den foregående, men med den forandring at skriften bli noe større. Dette etter ønske fra leserne av bladet. Ellers har jeg fått lite tilbakemelding på layouten og regner derfor med at den er tilfredsstillende. Sidetallet vil bli 48 eller 64 sider pr. hefte.

Knut Sigbjørn Olsen - redaktør.
Arendal 5. mars 1997.

NOF, Lista lokallag **Årsmelding 1996**

Årsmøtet ble avholdt på Herredshuset, Vansø den 26.01.1996. 19 medlemmer var tilstede.

Følgende ble valgt inn i styret for 1996:

<i>Formann</i>	- Kåre Olsen
<i>Nestformann</i>	- Kjell Grimsby
<i>Sekretær</i>	- Geir H. Stolen
<i>Kasserer</i>	- Knut S. Olsen
<i>Styremedlem</i>	- Tor O. Hansen
	- Nils H. Lorentzen
<i>Varamenn</i>	- Lars Bergersen
	- Eivind Hansen

Medlemsmøtene har fulgt det tradisjonelle mønsteret med ett hovedtema - oftest i form av et lysbildeforedrag. Ellers

har det vært faste innslag med siste nytt, foreningssaker/-aktiviteter, konkurranse samt en enkel bevertning.

Det har vært avholdt 7 vanlige medlemsmøter. Oppslutningen på disse lå på 7 frammøtte i snitt, mot 8 i fjor. Hovedtemaene på disse møtene har vært:

- 22.02. Ærfuglen. Ved Tor O Hansen.
- 21.03. Bruk av kart. UTM-systemet. Ved Lars Bergersen.
Årets fugl: Svarthvit fluesnapper.
Fuglekasseprosjekt. Ved Geir H. Stolen.
- 18.04. Finnes det fugler på Hidra? samt Natur og fugl på Prestneset i Lyngdal. Ved Kåre Olsen.
- 07.05. Fugleliv i Løgene, Flekkefjord. Ved Geir Grimsby.
- 26.09. Mimring om sommerens aktiviteter: Markøys fugleliv. Ved Kåre Olsen og Vipas kurtiseatferd. En lysbildeferie ved Tor. O. Hansen.
- 24.10. Sporing etter store rovdyr. Ved Lars Bergersen.
- 21.11. Natur og fugleliv på Svalbard. Ved Tor O. Hansen.

I tillegg kommer 6 seniormøter (aldersgruppe 17 år og oppover) i foreningens hytte i Fugleviga. Disse seniormøtene har også fungert som styremøter. Der har vi hatt oppe det meste som angår fugl og forvaltning av naturen på våre kanter: Lundevågen-utbyggingen, industriutbygging ved Kråkenesvann fuglefredningsområde, Bausje og brettseilerne, bygging av hytte på Litlrauna (Nordhasselvika fuglefredningsområde), hytteplaner/turistanlegg ved Nesheimstranda, trusler mot fuglelivet på Rauna sjøfuglreservat, høringsuttalelser til revisjon av viltloven, bl.a. jakt på ærfugl, samt den planlagte 400 kV kraftlinja Lista - Sirdal for overføring av kraft til utlandet og som vil berøre Listastrendene og andre verneområder. Ellers har vi luftet en rekke

andre foreningsaktiviteter i Lista lokallag og Sirdal fugleforening.

Ekskursjoner ble det planlagt 8 av mot 9 i fjor. 2 måtte imidlertid avlyses p.g.a. dårlig vær. Oppslutningen, med 8 deltagere i snitt, var en fordobling i forhold til i fjor.

14.04. Listastrendene Havika - Kviljodden.

20.04. Hidra.

07.05. Løgene, Flekkefjord.

31.05. Nattekursjon Lista rundt.

14.-16.6. Fjelltur til Sirdal.

20.10. Mønstremyr, Flekkefjord.

Ellers deltok endel av foreningens medlemmer i en rekke aktiviteter - som vanlig. Nevnes kan her:

Vannfugltellingene hvor vi dekket kommunene Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Flekkefjord, Farsund og Lyngdal i januar og mars. Resultatet står i Piplerka nr 3/1996.

Vadefugltellingene i august (2165 ind), september (2515 ind) og oktober (1038 ind) ble utført langs Listastrendene, vann og våtmark samt i jordbruksområdene på Lista. Tilsammen 28 arter ble registrert høsten 1996.

Hekkeregistreringer av sjøfugl, ender, vadere og våtmarkssangere i Farsund kommune som ledd i overvåkingen av disse artene.

Oppsyn i sjøfuglreservatene i Flekkefjord, Farsund og Lyngdal kommuner.

Oljeskadde og døde sjøfugl - en registrering langs Listastrendene. Tilsammen ble det funnet 138 stk, hvorav 70 m/olje, 56 u/olje og 12 usikre(rester). Se Piplerka nr 3/96.

Vinteratlas-registrering. Farsund kommune er forholdsvis godt dekket, et flertall av de øvrige, særlig inne i landet, er ikke tilfredsstillende dekket, se Piplerka nr 3/96.

Hagefugltelling på 5 foringsplasser på Lista.

Søppelrydding av Nordhasselvika - Steinsvika i april. 9 deltagere plukket opp 45 sekker med plast og flasker i alle fasonger + masse større kolli i forskjellige utgaver (bl.a. 1 sofa og 2 stoler).

Lista ringmerkingsgruppe har igjen hatt et aktivt år med over 31.000 fugl merket, de fleste på Lista fyr, Flekkefjord og i Sirdal.

Ullerøy orn stasjon har heller ikke dette året blitt brukt særlig mye. Ullerøy ble besøkt etpar-tre ganger vår og sommer, bl.a. i forbindelse med hekkeovervåkingen i skjærgården.

PR-virksomhet. Formannen har holdt endel lysbildeforedrag om natur og fugleliv på Lista i diverse lag og foreninger.

Økonomien i 1996 har vært god. Medlemstallet var ved årsskiftet 127 betalende medlemmer. Dette er en oppgang på 31 siden 1995. 25 av medlemmene er kvinner, ellers kan nevnes at 22 er junior-, 81 er senior- og 24 er familiemedlemmer. Mange av medlemmene er dessverre nokså passive og de fleste av aktivitetene er utført av en kjerne på 15 - 20 medlemmer. Nye ideer og nye medlemmer på banen er svært ønskelig.

Geir H. Stølen - sekretær (sign.)
Lista, den 12.2.1997

Norsk Ornitologisk Forening - Lista lokallag.

Regnskap 1. januar - 31. desember 1996.

Beholdning 01.01.1996:

Kasse	274.00
Postgiro	1 313.50
Postbanken	19 961.00

Inntekter:

Medlemskontigenter	6 180.00
Beverting	540.00
Solgt div. opplysninger til NINA	500.00
Rapport for Lyngdal kommune	5 000.00
Sjøfugloppsyn -96 for fylkesmannen	10 345.00
Vilttilskudd: Ilanddrevne sjøfugl -96	2 000.00
Vilttilskudd: Svartandregistreringer	3 000.00
Vannfugltellingene -95 for NINA	2 000.00
Salg av diverse NOF-artikler	1 081.00
Salg av solsikkefrø	6 006.50
Overnatting i Fuglevika	360.00
Søppelplukking for fylkesmannen	2 500.00
Kulturmidler fra Farsund kommune	1 000.00
Renter	561.72

Utgifter:

Porto og gebyrer postgiro	2 089.00
Beverting	642.25
Utgifter ifm. rapport for Lyngdal kommune	4 530.00
Utgifter ifm. sjøfugloppsyn -96	10 445.00
Utgifter ifm. ilanddrevne sjøfugl -96	960.00
Utgifter ifm. svartandregistreringer	2 120.00
Utgifter ifm. vannfugltellingene -96	3 115.00
Utgifter ifm. vadeugltellingene -96	905.00
Kjøpt NOF-artikler til videresalg og gevinster	2 153.50
Kjøpt solsikkefrø	5 287.50
Kontorutgifter	583.00
Fotograppa	968.50
Båten, forsikring og vedlikehold	667.00
Medlemsskap i Natur&Ungdom	200.00
Godtgjørelse til deltakere på søppelplukking	900.00

Beholdning 31.12.1996:

Kasse	1 907.25
Postgiro	4 666.70
Postbanken	20 485.00
Balanse	62 622.72
	62 624.70

Arendal 29.10.97
Knut S Olsen (sign.) - kasserer

Revidert og funnet i orden 20.03.97
Målfrid Skeibrok (sign) - revisor

Sirdal fugleforening.

Årsmelding 1996.

(Sorterer under Lista lokallag)

Styret har i 1996 bestått av:

<i>Kjell Grimsby</i>	<i>formann</i>
<i>Thomas Kårikstad</i>	<i>kasserer</i>
<i>Berit Robstad</i>	<i>sekretær</i>
<i>Nils Inge Gauthun</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Asle Kregnes</i>	<i>styremedlem</i>

Medlemstall: 28 medlemmer + familie-medlemmer

Møter: 11 medlemsmøter, det har vore inntil 18 pers. på eit møte. 5 styremøter. Dagsturer: VinterAtlas, Øksendal, Hidra, Flekkefjord/Løgene. Overnattingsturer: Fjelltur og blåstrupetur. Listaturen ble avlyst på grunn av været. Samarbeid med skuler: Sinnes skule (Blåstrupe), Tonstad skule (Miljøgruppa). Anna: Bygdedagane på Kvæven. Som vanleg har det og vore ein del spontane turar i samband med ringmerking på Mønstermyr og litt i samband med blåstrupeprojektet.

Emner: Svarthvit fluesnapper, spetter, sylvia-sangere, fugleforing, fuglevennlig hage, et møte til fuglekassesnekring, 2 møter til sjekking av kasser, et til opphenging og et til ringmerking. Det har og vore eit møte i Øvredalen i samband med ekskursjon til Handelandsvatnet.

Fuglekasseprosjekta: Feltet i Kleivelia og på Fintlandsmoen er utvida, og det er kommet til nye felt i Sølvbekken, på Bjørnøya og området Seland/Bjunes. Ca. 20 nye kasser, og bytte av gamle.

Blåstrupeprojektet: Dette er eit prosjekt som Flekkefjord ringmerkingsgruppe driv. Her i Sirdal er me med og hjelper til når nokre av våre medlemmer har anledning til

det. Prosjektet vart i år noko amputert på grunn av eit bryllup midt i ungetida. I år er 56 unger merka, 11 vaksne har fått fargemerking, og det har vore gjenfunn på fargemerket fugl i Sirdalsheia.

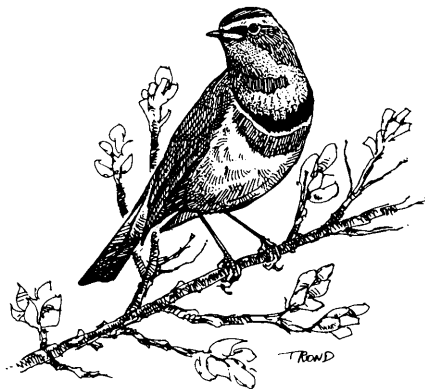
Ringmerking: I Sirdal er det i år ringmerkt ca. 3000 individ. 2 medlemmer er under opplæring.

Register for Sirdal: Fleire nye artar er registrert, mellom anna fleire sangere, rovfuglhekking og hakkespetthekking. Vi har dessutan fått utvida atlas-registreringane i Øvre Sirdal.

Vannfugltelling har foregått sidan 70-tallet. Resultatet i år: Januar: Totalt 58 ind; 1 gråhegre, 26 stökkender, 7 kvinender, 9 laksender og 15 fossekall. Mars: Totalt 45 ind; 1 gråhegre, 7 kanadagjess, 19 stökkender, 6 kvinender, 2 vipper og 10 fossekall.

Fossekall og ringtrost: Dette er to artar som ringmerkingsentralen er svært interessert i. Her i Sirdal har me fått inn fleire registreringar på ringtrost. Fossekallen ser ut til å ha gått ned i antall.

Planer for 1997: Me vil fortsette med dei aktivitetene me har, og så vil vi satsa litt ekstra på årets fugl som er fossekall.

NOF, Mandal lokallag Årsmelding 1996

Styret har i 1996 bestått av:

<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>formann</i>
<i>Roy H Olsen</i>	<i>kasserer</i>
<i>Thomas Berntsen</i>	<i>sekretær</i>
<i>Martin Lie Pedersen</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Morten Helberg</i>	<i>styremedlem</i>

38 medlemmer har betalt kontingenten for 1996.

Årsmøtet ble avholdt den 7. januar. Ellers har det vært tre møter på våren og et på høsten, pluss det tradisjonelle julemøtet på Risøbank. På møtene har vi hatt konkurranser og sosialt samvær (Boller og brus).

Av ekskursjoner og feltaktiviteter kan følgende nevnes: Vannfugltelling i januar og mars, 2. påskedagstur til Lista og nattsangerekursjon.

Sommeren 1996 hadde vi også ansvaret for oppsyn med sjøfuglreservatene i Mandal og Lindesnes kommuner, en oppgave som ble tilfredsstillende utført. Det har også blitt satset på VinterAtlas prosjektet og bedre dekning av medlemmenes fuglekasser med registreringer på kasseskjema.

Faste prosjekter som knoppsvanemerking, måkemerking og småfuglmerking er blitt utført etter fast mønster.

Thomas Berntsen - *sekretær*.

NOF, Kristiansand lokallag Årsmelding 1996

Styret har i 1996 bestått av:

<i>Birger Westergren</i>	<i>leder</i>
<i>Øyvind Fjeldsgård</i>	<i>nestleder/kasserer</i>
<i>Harde Johannessen</i>	<i>sekretær</i>
<i>Svein Haakonseth</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Sigve Hornnes</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Yngvar Lokken</i>	<i>varamedlem</i>

Styret har avholdt seks styremøter i løpet av året.

Foreningen har hatt 85 betalende medlemmer. Medlemskontingenten har vært kr 75,- for fullt medlemsskap.

Det har blitt holdt åtte innemøter og ti turer. I tillegg har vi deltatt på NOF Vest-Agders årsmøte. Tema for møtene har vært: skadet fugl, sjøfuglreservatene, fugler i Brasil, kattugla og andre rovdyr, fuglelivet på Lista og tilrettelegging for fugler i nærmiljøet.

Innemøtene har som vanlig vært holdt på lærerskolen. Det har kommet ca. 15-25 på disse. Det er en økning på omkring fem fra i fjor, og det er vi godt fornøyd med. Spesielt gledelig er det at vi har sett en del nye ansikter.

Utemøter har vi selvfølgelig også hatt. I tillegg til den tradisjonelle vannfugltellingen har vi arrangert fuglekassetur til Odderøya, to Listaturer, en overnattingstur til Mølen og Jomfruland og fire fuglesangekursjoner.

Som i fjor har fuglesangekursjonene vært veldig populære. Når så mange som 50 møter opp på disse ekskursjonene, er det klart at vi har funnet en god måte å øke fuglekunnskapene og fuglegleden hos befolkningen på.

Vi har også fulgt opp fuglekasseprosjektene våre i Dyreparken, Ravnedalen, Agder Naturmuseum, Otra elvepark og Odderøya, for ikke å snakke

om det interkommunale kattugleprosjektet. Kassene har blitt sjekket, tømt og vedlikeholdt.

For å hjelpe fuglene gjennom vinteren på en rimelig måte, har vi, som tidligere, kjøpt inn solsikkefrø og annet fôr som vi har solgt til medlemmene for en rimelig penge.

Harde Johannessen - sekretær
Kristiansand 10.12.96

NOF, Mandal lokallag

Regnskap 01.01.96-31.12.96

Inntekter:

Kontigenter	3800.00		
Inntekt julemøte	1035.00		
Inn ang. skade båt	285.00		
Renteinntekter	72.32	sum	8692.32

Utgifter:

Porto	200.00		
Boller og brus	485.25		
Landsett, uttak, maling, deler båt	1555.00		
Forsikring båt	108.00		
Postboksleige	100.00		
Innkjøp solsikkefrø	4000.00		
Renter og gebyr	685.61		
Leie klasserom	100.00	sum	7233.86

Overskudd:

1458.46

Beholdning 01.01.96	8123.00
Overskudd 1996	1458.46
Nedbetalt lån	<u>-3128.00</u>
Beholdning 01.01.97	<u>6453.46</u>

<u>Ny saldo kasse</u>	<u>1255.00</u>
<u>Ny saldo bank</u>	<u>3869.29</u>
<u>Ny saldo postgiro</u>	<u>1329.41</u>
<u>Sum beholdning</u>	<u>6453.70</u>

<u>Restgjeld lån</u>	<u>-5924.00</u>
----------------------	-----------------

NOF, Kristiansand lokallag
Regnskap 01.12.95 - 30.11.96

DRIFTSINNTEKTER

3001 Medlemskontigent	7 025.00
3022 Solsikke 96	14 190.00
3023 Div för	735.00
3231 Studieforbundet	1 185.00
3611 Fuglekasseprosjekter	8 000.00
3615 Salg fuglekasser/automater	270.00
3620 Inntekter møter	258.00
3625 Inntekter andre arrangement	1 395.00
3940 Inntekter turer	845.00
3950 Salg solsikke 95/96	10 440.00
3990 Diverse inntekter	60.00

SUM DRIFTSINNTEKTER 44 403.00

DRIFTSKOSTNADER

4150 Porto	2 342.00
4990 Diverse utgifter	1 066.00
5130 Utgifter årsmøte	914.00
5220 Kontorutgifter	4 344.00
6110 Ringmerking	3 105.00
7611 Utgifter fuglekasseprosjekter	853.00
7615 Utgifter fuglekasser/automater	1 205.00
7620 Utgifter møter	1 929.00
7625 Andre arrangementsutgifter	422.00
7710 Annonseutgifter	1 521.64
7940 Utgifter turer	4 548.00
7950 Kjøp solsikke	18 927.68
7951 Kjøp för	464.94

SUM DRIFTSKOSTNADER 41 643.64

DRIFTSRESULTAT 2 759.36

FINANSIELLE POSTER

8010 Renteinntekter 342.52

RESULTAT AV FINANSIELLE POSTER 342.52

ÅRSRESULTAT 3 101.88

Øyvind Fjeldsgård - kasserer
Kristiansand 10.12.1996

Revidert og funnet i orden 13.01.97
Peder Knutson

Referat fra styremøte i NOF avd. Vest-Agder

Den 7. mars ble det, i forkant av årsmøtet, avholdt styremøte på Risøbank i Mandal. Tilstede var Truls Andersen, Gunnar Gundersen, Øyvind Fjeldsgård, Finn Jørgensen, Runar Jåbekk, Kåre Olsen og Birger Westergren, samt redaktør Knut Olsen. Møtet startet klokken 1800 og referent ble Finn. Følgende saker ble gjennomgått:

1/97 **Innkalling og referat.** Innkalling og referat fra forrige styremøte (08.12.96) ble gjennomgått og godkjent.

2/97 **Budsjett og regnskap.** Regnskap og neste års budsjett ble gjennomgått. Vi har satt av kr. 15.000 til ny datamaskin, da den gamle 286 maskinen er totalt avskrevet. Redaktøren har gjennom jobb og familie klart seg til nå, men grunnet ny jobb går ikke dette lenger. Styret gikk enstemmig inn for kjøp av nytt utstyr, men det må innhentes pris fra ulike leverandører, før kjøpet foretas. Ellers ser økonomien tilfredsstillende ut.

3/97 **Carl A. Jacobsens minnefond.** Også i år fikk vi inn brukbar renteinntekt på fondet grunnet Finn's økonomiske teft. Renten ble nemlig bundet for 3 år med en rentesats på 6,1 %. Kassereren jobber nå med ny avtale for fondet. Vi står pr. idag tilsluttet DNB, men vi velger å sette pengene inn der hvor det kan oppnås best rentesats. Dette primært siden DNB kuttet ut annonsen i Piplerka.

Det har i år kommet inn 2 søknader til fondet. En fra Flekkefjord angående ringmerkinsutstyr til arbeidet på Mønstermyr og en fra Harald Stålvik om dekning til kjøp av solsikkefrø. Begge

søknadene ble behandlet og Flekkefjord ble tildelt kr. 4.000,- og Harald Stålvik kr. 500,-

4/97 **Valg.** Det er ikke funnet noen nye kandidater til de ulike styreverv, og da samtlige kandidater sier seg villig til gjenvalg foreslår styret dette. Det skal også velges utsending til landsmøtet og styret foreslår Runar Jåbekk med Finn Jørgensen som varamann. I forbindelse med årets budsjett har vi satt av kr. 2.000,- til landsmøtet sentralt. Styret ønsker at en eller flere av medlemmene gjerne reiser til landsmøtet, dels for å representere Vest-Agder men også for at flere skal få erfaring med denne type foreningsarbeid. Vi tar imot forslag fra årsmøtedeltakerne. Landsmøtet blir forøvrig på Stiklestad i Nord-Trøndelag dette året.

5/97 **Medlemslister.** Vi har mottatt utskrifter fra NOF-sentralt. Ved gjennomgang av disse viser det seg at de ikke er korrigert de siste årene. Noen medlemmer er det nærmere 10 år siden vi hadde inne på våre lister. Det blir hvert år sendt kopi av medlemslistene fra lokallagene til NOF-sentralt, men hva som skjer med dem der oppe, ja det vet vi ikke, for de stemte i alle fall ikke overens med våre. Alle 3 lokallagene sender igjen siste års lister til NOF. Vi er enige i at navn og adresser skal lagres, men disse må ikke komme inn på de tellende listene. Videre skal det være en vervekampanje i NOF sentralt d.å. Lokallagene får halve kontingenten (første året) for hvert nye medlem de klarer å framskaffe.

6/97 **Årets fugl.** Vi oppfordrer årsmøtet til å komme med forslag til årets fugl 98. Vi vil også be NOF om å forberede årets fugl bedre og gjerne la prosjektet innad i foreningen gå over minimum 2 år.

7/97 **Forholdene ved NOF-kontoret.** Ref sak 21/96. Runar sendte brev og påklaget situasjonen. NOF's leder skrev brev tilbake og takket for innspillet. Vi føler at forholdene har forbedret seg betydelig siden nyttår og ser frem til et godt samarbeid i årene framover.

8/97 **Ilandstigningsforbudet i sjøfuglreservatene.** NOF avd. Vest-Agder har gjennom en årrekke jobbet for å få utvidet ilandstigningsforbudet i fylkets sjøfuglreservater fra 15. juli til 31. juli uten å få gjennomslag for dette. Vi har sendt flere brev til Fylkesmannens Miljøvernadv. (M.avd.), hvor det siste ble sendt den 25. jan. 97. Stor var forbauselsens over M.avd's svar sendt den 19. feb.97, hvor de skriver at det er en alvorlig sak og at hensynet til den allmenne ferdselsretten er et avgjørende punkt i denne sammenheng. Dette er helt imot vår oppfatning - det er vedtatt at sjøfuglreservatene opprettes for fuglene og ikke for oss. Når så formålet med vernet blir tilsidesatt for å tilrettelegge for allmuen, ja da stiller vi oss tvilende til M.avds. forvaltningsansvar i slike saker. Videre ber de om at det legges fram ytterligere dokumentasjon på bestands-situasjonen hos sildemåke eller evt. bidra med en slik dok. Vi sitter fortsatt på totaltellingen fra fylket, en telling vi gjennomførte uten støtte fra M.avd. da de ikke kunne finne noen midler til dette formålet. Vi mener at når M.avd. får slike innspill, som dette fra oss, så må de undersøke dette og framskaffe de opplysninger som trengs. De kan gjerne ut å telle måker til neste år, men det hjelper lite eller intet da de ikke har nødvendig bakgrunnsmateriale å sammenligne med. Vi vil følge opp saken, og om det ikke blir noen framdrift, vurderer vi å kople inn pressen.

9/97 **Slevdalsvann.** Vi har sendt brev til M.avd. og påpekt flere momenter som vi mener kan true det området som etter vår oppfatning kvalifiseres til vern. Vi får opplyst fra M.avd. at et slikt vern har høy prioritet og at det er flere områder innenfor den tidligere flyplassen som vil bli tatt med i vurderingen. Dette fører til at verneforslaget blir utvidet i forhold til det opprinnelige området, da med tanke på hele forsvarets areal med Slevdalsvann og Hellemyra. Vi følger nøye med i saken.

10/97 **Kristiansand lokallag 20 år.** Birger orienterte om lokallagets markering av jubilee med utforming av ringperm med historie og aktuelt stoff som vil bli utdelt til medlemmene. Han la fram et eksemplar og styret sa seg enig i at det var et veldig fint tiltak, og flere kunne gjerne tenke seg en slik ryddig og fint oversikt over det mest aktuelle innen våre interesseområder.

Nå var tiden vår oppbrukt og vi kunne innta plassene sammen med resten av fylkets ivrige fugleinteresserte, da årsmøtet i fylkesavdelingen skulle holdes i de samme lokalene denne kvelden.

Finn Jørgensen - referent

Mandal 08. mars 1997

NOF avdeling Vest-Agder

Referat fra årsmøtet 07.03.97.

Del del av de 20 fremmøtte ornitologene på NOF Vest-Agders årsmøte på Risobank 3.mars 1997. Foto: Knut S Olsen.

Årsmøtet i NOF avd. Vest-Agder ble som vanlig avholdt på Risobank i Mandal. I år møtte 20 personer frem, og stort sett hele fylket bortsett fra Sirdal var representert. Kl. 19.25 ble møtet åpnet av formann Runar Jåbekk, som også tok på seg oppgaven å lede møtet. Undertegnede, Knut Olsen, ble utpekt til referent. Ellers hadde årsmøtet ingen innvendinger mot årsmøteinncallingen.

Årsmeldingen for 1996 ble lest av formannen. Denne er forøvrig publisert et annet sted i dette nummeret av Piplerka. Fylkesavd. har stort sett gjennomført de planer de hadde for 1996 og årsmeldingen blir godkjent uten merknader fra årsmøtet.

Regnskapet for 1996 ble gjennomgått av kassereren, Truls Andersen. Dette var revidert på forhånd og som vanlig meget ryddig satt opp. Foreningens økonomi er for øyeblikket tilfredsstillende og det ble derfor i år lite diskusjon omkring dette punktet. Det ble bemerket at det hadde kommet inn kr. 500,- for lite på annonser i Piplerka, og kassereren undersøker hvem som ikke har betalt. Regnskapet ble forøvrig godkjent uten bemerkninger fra årsmøtet, og dette er publisert et annet sted i dette heftet.

Budsjettet for 1997 ble gjennomgått av kassereren. Det er budsjettet med et driftsresultat på kr. -8.200,- i løpet av 1997. Hovedårsaken til dette underskuddet er at det er avsatt kr. 15.000,- til kjøp av

nytt dataanlegg til redaksjonen av Piplerka. Ellers vises det til budsjettet som er trykket i sin helhet et annet sted i dette heftet.

C A Jacobsens minnefond. Kassereren orienterte om styrets fordeling av fondsmidler. Det kom inn to søknader i løpet av 1996. Brødrene Grimsby i Flekkefjord får kr. 4.000,- til kjøp av diverse utstyr i forbindelse med aktiviteten på Mønstermyr og Harald Staalvik fikk kr. 500,- til kjøp av fuglefrø.

LRSK. Sekretær, Tellef B Vestøl, redegjorde for komiteens arbeide i løpet av 1996. Det vises til egen årsrapport trykket i dette heftet.

Vannfuglkomiteen. Øyvind Fjeldsgård orienterte. Telleresultatene fra 1996 ble publisert i Piplerka nr. 3-1996.

Vinteratlskomiteen. Svein Grimsby orienterte. Resultatene fra 1994/95 og 1995/96 sesongene ble publisert i Piplerka nr. 3-1996. Muntlige tilbakemeldinger tyder også på at aktiviteten i prosjektet i løpet av denne vinteren har vært god. Det ble litt diskusjon omkring dekningsgrad, sesongvise variasjoner samt om godkjenning av sjeldne arter, uten at noen bestemt konklusjon kunne trekkes.

Piplerka. Knut Olsen orienterte litt om redaksjonenes arbeide i løpet av 1996. Egen årsrapport er trykket et annet sted i dette bladet.

Valg. Følgende styre for NOF avd. Vest-Agder ble valgt for 1997:

<i>Runar Jåbekk (Ikke på valg)</i>	<i>-formann</i>
<i>Truls Andersen (Gj.v.)</i>	<i>-kasserer</i>
<i>Finn Jørgensen (Gj.v.)</i>	<i>-sekretær</i>
<i>Øyvind Fjeldsgård (Gj.v.)</i>	<i>-Kr.sand</i>
<i>Gunnar Gundersen (Gj.v.)</i>	<i>-Mandal</i>

Kåre Olsen (Gj.v.) -Lista

Varamann:

Birger Westergren (Gj.v.) -Kr.sand

Ole Aa Brattfjord (Gj.v.) -Mandal

Kjell Grimsby (Gj.v.) -Lista

Følgende har møterett:

Red. av Piplerka -(Knut Olsen)

Leder av Lista Fuglestasjon -(Jan E Roer)

Nytt av året var valg av utsending til landsstyret i NOF sentralt. Styrets forslag var Runar Jåbekk, med Finn Jørgensen som varamann. Forslaget ble vedtatt.

For komiteenes vedkommende ble det kun forandringer i LRSK der Inge Flesjå gikk ut av komiteen etter flere år, grunnet flytting til Trøndelag. Gunnar Gundersen overtok etter Inge. Øvrige medlemmer er: T B Vestøl (Sekretær), N H Lorentzen, J Michaelsen og E Wrånes.

I vannfuglkomiteen (Ø Fjeldsgård, G Gundersen og K Olsen) og VinterAtlas-komiteen (S Grimsby, B Westergren og M Helberg) fortsetter alle medlemmene i sine verv. Knut Olsen sitter fortsatt som redaktør i Piplerka.

Styret ved kassereren ordner med revisor til regnskapet for 1997.

Etter valget ble det en pause hvor det som vanlig ble servert servert smørbrød, brus og kaffe av Mandal lokallag. Kl 21.10 ble det igjen tatt fatt på møtet, nå skulle de sakene som hørte til under eventuelt-punktet på sakslista drøftes.

Pattedyratlas. Roar Solheim informerte om arbeidet, og viste som eksempler frem en del foreløpige utbredelseskart. Alle

fuglefolk som sitter inne med opplysninger om pattedyr oppfordres til å sende inn disse. Opplysninger tilbake til 1980 er interessante og prosjektet vil fortsette frem til ca. år 2000. Museet i Kristiansand er også spesielt interesserte i kvantitative opplysninger om pattedyr og dagsommerfugler.

Hvittryggspett/viltområdekartlegging.

Kurt Jerstad tok opp problematikken rundt kartfesting av viktige biotoper for truede arter, spesielt hvittryggspett, i dårlig undersøkte områder. Dette resulterte i en lang diskusjon om hvorvidt kun steder med konstatert forekomst av arten eller alle steder som erfaringsmessig er godt egnet som hekkeområder skal avmerkes på viltkart. Referenten klarte ikke å trekke noen bestemt konklusjon ut av diskusjonen.

Årets fugl 1997 - fossekall. Kurt Jerstad var blitt kontaktet av T Aarvæk i NOF-sentralt, og det har blitt gjennomført et møte for å legge opp strategien. Det blir oppfordret til ringmerking, vintertellinger samt å fylle ut spesielle hekkeskjemaer. Det er gjennomført svært mye forskning på fossekallen i Vest-Agder i løpet av mange år og håpet er at det vil komme inn mange nok skjemaer fra andre kanter av landet til at disse kan sammenliknes med resultatene i V-A.

Årets fugl 1998 - forslag. NOF V-A vil foreslå følgende arter som kandidater til årets fugl 1998: Stær, linerle og hønehauk. Dette er kjente arter som finnes over stort sett hele landet. De to første har vært i nedgang og kan av den årsak trenge publisitet. Hønehauken er en kontroversiell art hvor lite er kjent om bestandsstørrelse m.m., men på tross av dette er arten under et sterkt press fra flere interessegrupper. Runar Jåbekk sender brev til NOF-sentralt med våre forslag samt begrunnelse for disse.

Slevdalsvann//Lista flystasjon. NOF V-A har som vanlig de siste årene vært engasjert i arbeidet med å få bevart deler av dette området før det blir ødelagt. Lite har skjedd i positiv retning i løpet av året som gikk, men Runar kunne nå lese opp et brev fra Fylkesmannen hvor det går frem at verneprosessen vil bli satt i gang så fort de får klarsignal fra miljøverndepartementet.

Oppsynet i sjøfuglreservatene. Dette ble gjennomført etter planen. 1996 var forøvrig et svært dårlig år for sjøfuglbestandene i fylket. Særlig sildemåken hadde et totalt sammenbrudd i produksjonen av unger. NOF V-A har i årevis prøvd å få utvidet ilandstigningsforbudet fra 15. juli til 1. august og erfaringene fra 1996 viser at dette er et stort problem i flere reservater. Tidligere har vi hatt inntrykk av at Fylkesmannens miljøvernavdeling har hatt forståelse for dette, men i et brev som kom til foreningen nylig kan det virke som om FM vil prioritere hensynet til båtturet foran hensynet til fulgenes ve og vel i reservatene. Det ble derfor diskutert om foreningen skulle kjøre denne saken i pressen for å gjøre saken kjent for allmenheten og derved presse FM.

Svarthvitfluesnapper/fuglekasseprosjektet. Prosjektet som ble startet i fjor skal gjennomføres også i årene fremover. Finn Jørgensen skal bearbeide og publisere resultatene fra 1996-sesongen, og det er i denne sammenheng viktig at alle får sendt inn skjemaene. Dette bør skje ganske snart.

Det offisielle årsmøtet ble avsluttet kl. 23.15.

Knut Sigbjørn Olsen - referent.

Siste nytt fra naturvernfronten - april 1997.

Av Kåre Olsen

Skjergårdspark opprettes i Søgne og Mandal

Miljøverndepartementet besluttet i slutten av april 97 - i samarbeid med de berørte grunneierne - å utvide skjergårdsparken langs Sørlandskysten med ca 5000 daa i skjergården utenfor Søgne og Mandal. Vedtaket vil bli satt ut i livet våren 1998. Hovedintensjonen er å tilrettelegge området for friluftslivet slik at allmennheten sikres adgang til "de grønne verdier" i skjergården. Dette er jo i utgangspunktet positivt, jfr. tesen: "for å bli glad i naturen må en ut å oppleve naturen". Ellers vil vel dette vedtaket også være med på å hindre en ukritisk hyttebygging som en ser eksempler på flere steder i dette aktuelle området. Ordnet renovasjon og rydding av søppel følger vel også i kjølvanet av skjergårdsparken.

På den annen side bør en være oppmerksom på at skjergården flere steder på Sørlandet utsettes for et stadig økende press i turistmessig sammenheng. Både kommuner og privatpersoner markedsfører aktiviteter i skjergården på rent kommersielt grunnlag både innenlands og nedover i Europa. Når en vet hvor sårbare flere av sjøfuglene er i hekketiden, kan en økt tilrettelegging for friluftsliv og turisme utvilsomt virke negativt inn på sjøfuglenes hekkesuksess. En må også være klar over at en stor del av sjøfuglene hekker utenom de vernede sjøfuglreservater. Mer informasjon, forbedret oppsyn og forlenget ilandstigningsforbud i sjøfuglreservatene til 1.8. - og kanskje flere

reservater - burde derfor være en naturlig følge av skjergårdsparkens utvidelse.

Positive naturvedtak for Mandal og Kristiansand

Tidligere i denne spalten har en omtalt Lille Valleholmen som Mandal golfklubb har hatt sterke ønsker om å innlemme i den nærliggende golfbanen ved hjelp av en broforbindelse samt anlegge et hull der ute. Nylig har Mandal kommunestyre - etter sterkt press fra flere naturvernorganisasjoner og privatpersoner - sagt **nei** til disse planene med et stort flertall. Og dermed vil holmen fortsatt bestå som en uberørt del av våtmarksområdet i Vestre Skogsfjord.

En liknende sak gjelder den planlagte bro- og veiforbindelsen i Kjosdalen mellom to bydeler i Kristiansand og som kommunestyret våren 1996 vedtok bygget. Miljøverndepartementet har nå - etter innsigelse fra Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen - sagt **nei** til denne broen/veiforbindelsen som ville ha avskåret den grønne korridoren fra Kjosbukta naturreservat til det mye brukte turområdet rundt Rossevannet i Vågsbygdamarka.

Leoparder og leguaner i Slevdalsmyra på Lista

Dette unike naturområdet på Lista har ikke fått øket sitt artsmangfold som overskriften kanskje kunne tyde på. Tvert i mot. Den senere tid har tunge leopardstridsvogner (44 tonn) og leguanbroleggere (37 tonn) tvert i mot gjort store deler av en våt myr i utkanten av Slevdalsvannet til et gjørmehull. Hærens forsyningskommando har testet nytt utstyr/matter som skal gjøre det lettere for Forsvarets tunge kjøretøyer å komme fram

i vått og ulendt terreng. Og til tross for at store deler av vegetasjonen som var dominert av elvesnelle og dunkjevle er blitt ødelagt, uttaler en talsmann for Forsvaret at i tillegg til at kjøretøyene skånes, skånes også marka og dermed hele naturen - og som det sto i lokalavisen: "Det siste er ikke minst viktig i disse miljøbevisste tider" Og ifølge løytnanten er forholdene så ypperlige for denne type virksomhet her på Lista at Forsvaret planlegger å komme igjen for å teste annet utstyr og materiell....

Ringvirkninger av Brederos rørbehandlingsfabrikk

Ødeleggelse av Kråga - den viktige hekkeholmen for 50-60 par makrellterne, samt utfylling og broforbindelse ved det tilgrensende fuglefredningsområdet i Lundevågen har vært omtalt flere ganger i denne spalte. Mindre kjent er det at jord- og overskuddsmasser fra industriutbyggingen innerst i Lundevågen vinteren 1997 ble tippet i Bleikedalsmyra ved Hanagervannet. Myra, som var en av de

få gjenværende på Flat-Lista og fungerte som hekkeplass for en rekke våtmarksarter, krikkan, enkeltbekkasin, engelsk gulerle o.a. en fullstendig ødelagt som våtmark. Bredero har etterhvert også fått et stort behov for å kvitte seg med avfallsmasser fra fabrikken i form av betongavfall og oppsop fra produksjonen. Denne røde malmen/betongrestene ble tidligere tippet direkte i sjøen i Lundevågen. Da det ble antatt at dette kunne virvle opp de giftstoffer (PCB, kvikksølv) som er påvist i bunnsedimentene i Lundevågen, ble det gitt tillatelse til "midlertidig" deponering i et grustak på Listeid. Etter protester fra beboerne i området som påpekte at deponiet raserte kulturlandskapet i området og medførte fare for forurensning i den unike fjordarmen Framvaren, kom også NIVA på banen. Betong- og malmavfallet lagres nå på Lista flystasjon - hvor den svære haugen med rød malm ligger som et iøynefallende fremmedelement på parkeringslommer ved bane-systemet og like ved en flott sumpskog /myrområde. Hva blir det neste.....

KONKURRANSEFUGLEN

En noe laber respons på forrige konkurranséfugl var det, kun tre stykker sendte inn svar. Rett svar skulle være fjæreplytt, som to av innsenderne hadde svart. Tredjemann foreslo myrsnipe. Bildet er tatt på hekkeplassen på Valdresflya, 14.07.86, av redaktøren. Denne gangen ble Hans Kristian Fjeldsgård fra Nodeland trukket ut som vinner av premien. Svaret på konkurransen i dette heftet må være sendt til NOF Vest-Agder (Adr. på side 2), innen 30. juni. Lykke til !

Styret i NOF Vest-Agder 1997:

Leder: *Runar Jabekk, Jåbekk*
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Sekretær: *Finn Jorgensen, Oksevollen 19*
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

Kasserer: *Truls Andersen*
Evd. Giregs Allè 12, 0479 Oslo
Tlf: 22 15 05 19

Styremedlemmer:

Øyvind Fjeldsgard
Svalarveien 95, 4645 Nodeland
Tlf: 38 18 20 28
Gunnar Gundersen, Sånum
4850 Mandal. Tlf: 38 26 54 95
Kare Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Varamedlemmer:

Birger Westergren, Ole Aa
Brattfjord og Kjell Grimsby

Viktige komiteer:

Lokal rapport og sjeldenhetskomité (LRSK):

v/Tellef Baroy Vestol, Brekne,
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 21 09

Vinteratlaskomiteen:

v/Svein Grimsby, Måltrostveien 12,
4450 Sira. Tlf: 38 37 52 75

Lista Fuglestasjon

Postboks 31, 4563 Borhaug

Tlf/fax: 38 39 75 88

Postgiro: 0826 06.73131

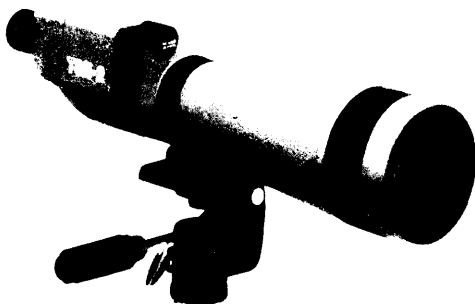
Bankgiro: 3070.10.26701

Leder: *Jan Erik Roer, 4484 Øyestranda*
Tlf: 38 35 09 08

Lista Fuglestasjon er en selvstendig stiftelse,
men stasjonen har et utstrakt samarbeide
med NOF-Vest Agder.

RAMSTAD FOTO

Store Elvegt. 10, Tlf. (043) 62 143, 4501 Mandal

*Kikkerter er vår
Spesialitet*

Teleskoper og fotostativer

Til laveste pris!

Deres **Kowa** forhandler

Egen import har gjort dette mulig.
Vi sender over hele landet.

Ring eller skriv og be om tilbud!

BLAD I POSTABONNEMENT

Returadresse: NOF Vest-Agder, Postboks 475, 4501 Mandal

Innhold:

	Side
Redaksjonelt, <i>Knut S Olsen</i>	3
Leder, <i>Runar Jabekk</i>	4
Fugler i Vest-Agder 1995, <i>Tellef Baroy Vestøl</i>	5
Fuglenes stemmebruk, <i>Birger Westergren</i>	44
Mandal ringmerkingsgruppe 1995, <i>Runar Jabekk</i>	52
Kr.sand lokallags småfuglkasseprosjekter, <i>Øyvind Fjeldsgard</i>	59
The Holy Island of Lindisfarne, <i>Roy E Wrånes</i>	61
Årsmeldinger og regnskap 1996	65
Nytt fra foreningsdriften.....	76
Siste nytt fra naturvernfronten.....	81
Konkurransefuglen.....	82

Hegland Trykkeri a.s

Offset og Boktrykkeri - Bokbinderi

Postboks 24
4401 FLEKKEFJORD
Telefax: 38 32 34 07

Telefon:
38 32 33 55

NOF avdeling Vest-Agder
anbefaler:

Hegland Trykkeri a.s

i Flekkefjord som Trykkeri
for tidsskrifter, foldere og
annet materiell.

Redaksjonen av Piplerka.